Evangélikus Élet

EVANGÉLIKUS HETILAP — *77. évfolyam, 6. szám* ■ *2012. február 12.* ■ *Hatvanad vasárnap* — Ára: 250 Ft

„Az, hogy a szolgálatba indulás beiktatással kezdődik, jelzi, hogy a lelkész nemcsak „munkavállaló", hanem a szent munkában tölt be fontos helyet."
Régi-új liturgikus sarok ▶ *2. oldal*

„Sokan tették fel már nekem ezt a kérdést: kántortanító??! Azok még nem haltak ki? Nem. Én is egy élő példány vagyok."
Egy helybéli lágyszívű kántor hétköznapjai Petőfi szülővérosában ▶ *3. oldal*

„Kiváló módszer, mindenkinek javaslom: vegye elő Szent Pál *Korinthusiakhoz írt első levelének* tizenharmadik fejezetét, és úgy olvassa fel magának hangosan a szeretethimnuszt, hogy a „szeretet" szó helyére a saját nevét illeszti minden alkalommal. Megrázó élmény lesz!"
Interjú Bárdos Júliával ▶ *5. oldal*

Misszió földön, vízen, levegőben ▶ *4. oldal*
Az V. révfülöpi Luther-konferencia előadásai ▶ *7–10. oldal*
Szélrózsa-szemle ▶ *12. oldal*
Népzenei hétvége a jó pásztor közelében ▶ *13. oldal*
Aki legyőzte a kísértőt ▶ *14. oldal*

FOTÓ: HORVÁTH ISTVÁN

Szabad a tánc

Sárváron nagy múltjuk van a farsangi báloknak. Az evangélikus egyházközség levéltári anyagában száz évnél is régebbről származó meghívók tanúsítják a gyülekezeti élet mozgalmasságát. Hajdanán az Evangélikus Férfi- és Legényegylet, valamint az Evangélikus Leány és Nőegylet váltakozva hívta egybe a város úri és polgári közönségét a Korona Szálló termeibe színielőadásra, táncmulatságra, farsangi vigalomra. A rendszerváltást követően az egyletekkel együtt ez a régi hagyomány is újraéledt. A farsangi időszak társastánckultúrájának „húzóágát" – a helyi Stop & Go Táncklubbal karöltve – a város történelmi keresztény felekezeteinek báljai jelentik. Az evangélikus bál – ugyanúgy, mint a többi – ökumenikus nyitottsággal szerveződik. Az evangélikus jelleget a felkért díszvendég(ek) személye és a gyülekezet első bálozó konfirmandusainak táncbemutatója *(képünkön)* hangsúlyozza.

▶ *Beszámolónk a 13. oldalon*

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériumának felhívása az egyházközségekhez

A Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) Országos Presbitériuma február másodikai ülésén az alábbi közleményt fogalmazta meg:

„A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma az egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. törvény 128. § (5) bekezdése alapján, tekintettel a hideg időre, lehetőségei szerint kéri valamennyi evangélikus egyházközséget és intézményt, hogy nyissa meg helyiségeit az arra rászorulóknak, gondoskodjon ellátásukról.

2012. február 2."

■ *Kákay István Dezső, az országos iroda igazgatója*

Diakóniaünnep Balassagyarmaton

Új vezetőt iktattak a Túrmezei Erzsébetről elnevezett szeretetszolgálat élére

▶ ***Túrmezei Erzsébet* születésének havában, februárban, az első vasárnapon – 5-én – kettős ünnepre gyűltek össze a balassagyarmati evangélikusok. Egykori vezetője emlékének tisztelegve a gyülekezet területén 1933 óta működő szeretetház felvette a *Túrmezei Erzsébet Evangélikus Szeretetszolgálat* nevet, és ez év januárjától – egy év átmeneti időszak után – új otthonvezetőt is kapott. Az ünnepi istentiszteleten *Bartha István* lelkésszel *dr. Fabiny Tamás* püspök végezte a szolgálatot.**

A püspök Zsolt 119,25 alapján *(„Életem a porhoz tapad: eleveníts meg igéddel!")* a diakóniáról beszélt. A görög eredetű szót elemezve hívta fel a figyelmet annak népi etimológiájára: *por által, poron keresztül.* Egy emberre, egy száz éve született testvérre emlékezünk – mondotta –, aki áldott eszköze lehetett Istennek. Aki még a legnehezebb körülmények között is vállalta alig húszévesen tett fogadalmát. Túrmezei Erzsébetre emlékezünk, aki evangélikus szeretetszolgálatunk kimagasló egyéniségévé vált, és példát adott arra, mit jelent szolgálni.

Csak alagút című versében a sorok között annak a reményének adott hangot, hogy kora politikai elnyomásának és gazdasági válságának egykoron bizonyosan vége lesz: „Ne félj, ne sírj! Hiszen csak alagút!" – írta. Így vállalta a szürke ruhát, az egyszerűséget és maga háttérbe szorítását, hisz tudta: Krisztustól kapta az elhívást az életre szóló küldetéshez.

▶ *Folytatás a 3. oldalon*

Zord napok – derűs keresztények

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

A révfülöpi előadóterem ajtaján más és más hangok szűrődnek ki – konferenciája válogatja. A január végi Luther-konferencia kemény témákat tűzött napirendre. Szembesülni a magyar valósággal – lutheri koordináta-rendszerbe helyezve jelenségeket és tennivalókat, megismerni *Luther* pedagógiai munkásságát, megfejteni igehirdetésének titkát, az istentiszteletteológiáját mélyebbről megvizsgálni nehéz, fáradságos, komoly feladat. Mégis számos alkalommal hallhatott az ajtón kívül figyelő fül vidám hangokat. A szünetekben és az esti beszélgetések során pedig jókedvű emberekkel találkozhattam.

A Luther-konferencia után, annak előadásait olvasgatva kezembe veszem a reformátor „bestsellerét", az *Asztali beszélgetéseket.* Jókat mosolygok, s merek vidám lenni. Lutheri hilaritás – szokták mondani. A jókedv, a vidámság lutheri örökség? Igen az! Mégis több annál. Krisztusi örökség.

Lehet, hogy az evangéliumokban nem olvasunk sem Mesterünkről, sem a tanítványokról vidám történeteket, és az evangéliumi derű mégis szinte kitapintható. Nem csak a jézusi példázatok csattanóiban, a farizeusok visszafelé elsülő szellemi fegyvereiben, s végképp nem a tanítványok megmosolyogni való csetléseibenbotlásaiban. A lelkületében. A hit, az Istennel való bizalmas kapcsolat ajándékában, amely segít a dolgokat, az életet másként látni.

A szemünk ugyanis – éljünk bármely korban – inkább olyasmit lát, ami szomorúságra ad okot. Sőt! Hajlamosak vagyunk a gondokat, bajokat, sötét felhőket látva rá is meredni arra, ami rossz. Elkeseredünk. Lógatjuk az orrunkat. Azt mondják, a realisták manapság nem vidámak. Nincs okuk rá. Márpedig én úgy hiszem, a keresztények realisták. A legfontosabb tényekkel, a világban játszó legfontosabb erőkkel számolnak, a kapcsolatrendszerük alapjában véve rendben van, két lábbal a földön állnak, s hitükből adódóan természetes számukra az, hogy tájékozódnak a világról. Ettől realisták. És mégis vidámak!

Vidámak, mert számolnak a világ igazi valóságával: ez a világ az Isten világa. Dolgaink – ha ki nem rángatjuk magunkat onnan – Isten kezében vannak. Tőle jövünk, vele járunk, őhozzá tartunk. Múlt, jelen, jövő – minden a kezében van.

Abban a kézben, amely teremtett és alkotott mindent. Engem is. Abban a kézben, amely gondviselő szeretetének jeleként ad az élethez elegendőt. Abban a kézben, amelyet értünk oda lehetett szegezni a keresztre, de ott is a legszabadabb, megváltó kéz volt. Abban a kézben, amely egyedül tud megtartani, ha zuhanunk. Abban a kézben, amely egyedül tud jó utat mutatni, és – hiszem – inteni is fog, amikor az utolsó úton megpillantom a zsákutca táblát, mert nincs tovább. Inteni fog, hogy van tovább, hogy „jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok". A keresztény derű embere erre a kézre bízza magát.

> **Lutheri hilaritás – szokták mondani. A jókedv, a vidámság lutheri örökség? Igen az! Mégis több annál. Krisztusi örökség.**

Tudom, a rossz, a gonosz is realitás. Elkeserítő valóság. De éppen Luthertől tanultam meg, hogy a gonosz is csak Isten ördöge. Az ugató, harapós, marni készülő kutya láncon van, s ugyanaz a kéz fogja… Ha Isten közelében vagyok, nem jelenthet veszélyt az örök életemre.

Mindez nem jelenti azt, hogy ne hatna rám a világgazdasági válság és a magyar krízis. Még azt sem jelenti, hogy egyéni gondok, sőt olykor tragédiák ne törnének rám. Azt pedig végképp nem, hogy védett lennék testi-lelki betegségektől, nyomorúságoktól. De mindezeket az örök élet távlatában – ahogy a régiek mondták: *sub specie aeternitatis* – figyelhetem, láthatom, élhetem át.

Ezért tudunk az egyházban nemcsak együtt sírni, de együtt nevetni is. Az egyház humora különös kincs. Vigyázni kell rá. Érdemes megőrizni, továbbadni is. A vidámság a hit jele. Nagyon visszás jelenség savanyú evangélikusokat látni.

Úgy vagyunk ezzel, mint a pesti viccel. Nagy bajban van a társadalom, ha nincs pesti vicc – mondták nagyapáink. Nagy baj van a kereszténységgel, ha az egyháznak nincs humora, s legfőképpen: nem tud önmagán nevetni. Mert a keresztény humor nem másokon való kacagás, hanem saját önkritikánk hangja, amely képessé tesz, hogy rácsodálkozzunk a világ visszásságára és Isten világának örömteli voltára.

A keresztény derű nem a vaskos tréfákból fakad hát, hanem abból az optimizmusból, hogy mi az Istennel való végső találkozásra és együttlétre készülünk. Nem a végre, hanem a kiteljesedésre. Közben mosolyogva vet az ember egy pillantást a gonoszra, hiszen „nincs ereje már, reá ítélet vár…"

Böjt előtt az egyház is ismeri a farsangi időt. De tudja a mértéket, és ismeri a pótcselekvésekkel szemben az igazi örömöt és vidámságot. Tud örülni a másik embernek, aki ugyanúgy Isten gyermeke. És tud örülni az Isten csodálatosan teremtett világának. És tud örülni magának Istennek.

Oratio œcumenica

Úr Jézus Krisztus! Hálát adunk neked, hogy Istenként földi léteddel, szenvedéseddel, haláloddal és feltámadásoddal osztoztál az ember földi útjában, mindannyiunk létében. Hálát adunk neked azért, hogy még ennél is többet tettél értünk: saját magadat ajándékoztad nekünk. Köszönjük, hogy ezt a csodát nem zártad a múlt rejtekébe, hanem újra és újra kínálod nekünk: igédben, a kenyérben és borban, testedben és véredben. Köszönjük, hogy egy közösséggé formálod azokat, akik részesednek az élet kenyerének csodájában.

A benned való közösség reményében könyörgünk hozzád. Bocsásd meg nekünk, hogy hitetlenkedésünk, keserűségünk, önzésünk miatt sebeket ejtünk egymáson, az általad formált közösségen. Bocsásd meg nekünk, hogy közösségeinkben elhalványul a veled való közösség öröme, életújító ereje. Bocsásd meg nekünk, ha miattunk – szavaink, tetteink vagy éppen tétlenségünk miatt – gyaláznak téged. Bocsánatodért és újulásért könyörgünk: te tedd élővé a halódó testet. Te tedd élővé egyházad életét. Te tedd élővé tanítványaid hitét. Légy gyülekezetünkkel, gyülekezetünk minden kisebb közösségével. Formálj minket, hogy szavainkban, tetteinkben, a bennünket mozgató indulatokban evangéliumod hirdetőivé válhassunk életünk minden területén.

Könyörgünk azokért, akik szeme elől a szenvedés vagy éppen a lét könnyelműsége eltakarja a hozzád tartozás életújító örömét. Mutasd meg minden mélységben osztozó szeretetedet a betegséggel, magánnyal, céltalansággal, gyásszal küszködőknek. Segíts, hogy a veled való közösségből erőt merítve gyógyíthassuk mi is a testi, lelki sebeket.

Könyörgünk ezért az országért, amelyben élünk. Munkáld vezetőinkben a felelősségtudatot és bölcsességet, hogy a rájuk ruházott hatalommal mindannyiunk javát szolgálják. Add meg mindannyiunknak a felelősségteljes munkavégzés lehetőségét és örömét.

Könyörgünk a világért. Add, hogy a világban uralkodó igazságtalanságot, pusztítást és közönyt akarjuk megtörni, és ki-ki a maga életterületén tegyen is a békésebb, igazságosabb, emberibb világért.

Úr Jézus Krisztus! Te, aki közösséget vállaltál velünk, és ma is adod igédet, testedet és véredet, hallgasd meg imádságunkat. Ámen.

SEMPER REFORMANDA

„Édes uraim, mennyit kell költenünk évenként puskákra, utakra, hidakra, gátakra és sok más hasonló dolgokra, hogy biztosítsuk a városok békességét és lakóházait: hát miért ne költhetnénk ugyanannyit a szegény elhagyatott ifjúságra is, hogy egy vagy két ügyes embert adhassunk melléjük mint iskolamestert?"

Luther Márton:
Keresztyén iskolák állítása
s fenntartása ügyében
(Masznyik Endre fordítása)

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

HATVANAD VASÁRNAP (SEXAGESIMA) – LK 10,38–42

Mindketten befogadták

Jézus úton van Jeruzsálem felé. S miközben értünk halad a Golgotára vezető úton, betér a három testvér házába, ahova a szorgalmas és sok mindenért aggódó, igyekvő Márta hívja meg. A másik testvérről, Máriáról tudjuk, hogy ő az, aki meghallgatta és meg is hallotta Jézus prédikációját. A harmadik testvérnek, Lázárnak mind a neve, mind a holléte itt rejtve marad. Nem tudjuk, hányan gyűltek itt össze, hogy Jézust hallgassák. Hogy Jézus mit mondott, abból sem derül ki semmi. Ami mindenki számára ismert Márta és Mária történetéből, hogy Mária csöndben hallgatta Jézus igéjét, mert számára nem volt ennél fontosabb tennivaló. Ült, figyelt, és Isten kegyelme áradt a szívébe.

Márta és Mária egyaránt befogadta Jézust, de mindketten másképp. Nem szólhatunk egy szót sem Mártára, hiszen ő volt az, aki Jézust beengedte a házába. Nem tessékelte ki rögtön, hanem ajtót nyitott neki. Pedig nő létére nem tehette volna meg! Mondhatnánk, Jézusért Márta is kész cselekedni. Csakhogy éppen Jézus nem azért tér be, hogy leüljön. Őt nem azért kell beengedni, mert így illik. Ő nem a pihenőidejét akarja eltölteni a hűvös falak között. És nem is azért tér be, hogy egy falat étellel kínálják. Jézus maga az evangélium, a szó, a beszéd. Jézusnak mondanivalója van ebben a házban! És ez hatvanad vasárnapjának is a lényege: Jézusnak számunkra is mondanivalója van, beszéde van hozzánk. Isten benne jött el a földre, hogy közel jöjjön hozzánk, megismerjük őt a saját szavain, saját életén és halálán keresztül.

A megkeseredett életű, a betegségtől már jót alig remélő, a megélhetés gondjaiba belevesző mind Jézusnál talál megoldást, tőle kap választ. A felismerésükkor ránk omló bűnök halálba kergető hatalmából Isten kegyelmének hirdetése szabadít meg, az evangéliumban megszólaló Isten áldozatos szeretete vezet ki. Pál apostol még Saulként Isten szavának hiánya miatt csapódott a keresztényüldözők közé. Mi mindenre volt képes Saul az Isten szava előtt bezárt füllel, kemény szívvel, daccal és féktelenséggel! Isten aztán őt is megszelídítette szeretetével és igéjével. Kegyelmének újjászülő hatalma a háborgó szívű rabbi tanítványt csendes lelkű apostollá tette.

Jézus ma már nem a bölcsőben fekvő gyermek, nem a poros úton járó nagy tanító, hanem az, akinek szavára enged a lélek, megnyílik a szív ajtaja is, és az ember meghajol Isten irgalma előtt. De milyen nehezen történik meg ez? Hogyan állja a harcot a magát erősnek tettető, vigasztalásra nem szoruló, üdvösséggel, egyházzal minek is számoló, arra alig éhező „én"! Mennyire valóságos erő bennünk a bűn hatalma, a gonosz ereje! Megmutatjuk az eredményeinket, látszatra többek vagyunk bárkinél – nyugtatjuk igazolásul magunkat. Jézust nem kell meggyőznünk semmiről, ellenben, ha őt hallgatjuk, nagyobb öröm ér bennünket minden addigi sikernél, élménynél. Eszünkbe sem jut, hogy önmagunkat próbáljuk igazolni.

Mária látszólag semmilyen munkát nem végez, mégis életének legnagyobb és életre szóló tettét hajtja végre, amikor leül, hogy Jézust hallgassa. A Megváltó tiszta beszéde nem hiábavaló, felesleges, unalmas vagy illendőségből fakadó szóáradat. Elindít bennünket az üdvösségre, ott marasztal Jézus közelében. Mária ezért nem is áll föl, és nem igyekszik a tűzhely mellé segíteni testvérének. Az, amit Jézus szavaiból kap, jóval több, mint egy kis vacsora vagy akár egynapi táplálék. Jó, ha mi is megértjük, hogy nem Jézusnak kell adnunk, nem Jézust kell kínálnunk. Ő ad nekünk. Ő éppen azért jött, hogy adjon! Jézus Urunk szava egész életünket tápláló kenyér. És milyen sokat jelent ez nekünk! Akik őt hallgatjuk, belőle élünk, számunkra ő a napi eledel.

Kívánjuk, vágyjuk a kegyelem igéjét, a Jézusról szóló beszédet, a nekünk szóló, életünk küzdelmeiben, félelmeinkben vigasztaló és a kegyelemben megerősítő igehirdetést. Hiszen mi is szenvedünk, mint ahogy ő is szenvedett. Bennünket is magunkra hagynak, mint őt magára hagyták. Minket is arcul ütnek, megsebeznek, mint ahogy vele is ezt tették. Mi is imádkozunk a következő percért, mert számunkra oly sok minden érthetetlen, elfogadhatatlan és nehéz, talán még a kereszt súlyával is vetekszik. Sokan izgága, sok mindenre igyekvő életet élnek. Arra sem képesek, hogy nyugodtan üljenek egy kis ideig, és ez sajnos még az egyházban is igaz. Sok dolgunk van!

Kétségbeesésben és bizonytalanságban tart bennünket a békétlenség vagy a rá nem figyelés. Ki lehet ez a Jézus, aki mellett mégis lecsillapodik az ember, megnyugszik, fölfigyel és hallgat? Milyen rendkívüli tulajdonsága van, hogy lebilincseli az őt hallgatót? Hogyan történhet meg, hogy az egyik testvér őt választotta, míg a másik nem tudta abbahagyni a sürgölődést, és továbbra is a szokásos napi tevékenysége érdekelte? Akkor Mária részesült abban a kegyelemben, hogy megértette, meghallotta: Isten személyesen törődik velünk. Kihív bennünket az addigi életünkből. Keresztje a mi életünkbe is belehasított, és elvágta addigi életünk fonalát, és új, örök életet adott. Erre az újra Máriának nagyon is szüksége van, szüksége lesz, hiszen majd ott kell állnia testvére, Lázár holttestes mellett.

A Jézusról szóló beszéd mindig nekünk szól. Ez az, amit soha nem vehetnek el tőlünk. Nem mi nyúlunk érte, nem mi választjuk. Ő ment végig az úton egészen a Golgotáig, ő ment a halálba, hogy Istennél értem is szót emelhessen, hogy halált legyőző, élő Úrként hozzám is szólhasson. Ámen.

■ Klimentné Ferenczy Andrea

A VASÁRNAP IGÉJE

Imádkozzunk! Jézus, a te beszéded teremjen jó gyümölcsöket! Szent igéd és Szentlelked ítélje meg bűneinket! Vigasztaljon bánatunkban! Bátorítson halálunkban! (283,3)

Helyettes, megbízott, különleges szolgálatba állított lelkész iktatása

A kivétel erősíti a szabályt – tartja a mondás. Így van ez az egyházban a sajátos, különleges szolgálatok esetében is. Azért vannak, hogy a megszokott mederben zajló egyházi életet egy átmeneti időben vagy speciális helyzetekben erősítsék, biztosítsák.

RÉGI-ÚJ LITURGIKUS SAROK

A *Liturgikus könyv* második kötete a lelkésziktatás rendje mellett iránymutatást ad arra a helyzetre, amikor helyettes lelkész kerül a gyülekezetbe, hiszen átmenetileg pótolni kell a kiesett szolgálattevőt. Bekövetkezhet ez – mondjuk – a lelkészi állás betöltésekor az új lelkész beiktatásáig vagy például abban az esetben, ha a lelkész asszony gyermekeket nevel, és számos más esetben. Ilyenkor az illetékes egyházi vezető helyettest küld a gyülekezetbe. A szolgálat komoly volta indokolja (a gyülekezet nem szenvedhet hiányt igében és szentségekben), hogy valamilyen, a gyülekezet és a lelkész számára is fontos mérföldkő legyen az ideiglenes szolgálat indításánál is.

Nemcsak a helyettes lelkésszel, hanem a megbízott lelkésszel is ugyanez a helyzet. Nem mindenki számára ismerős ez az elnevezés. *A korábbi segédlelkészt ma megbízott lelkésznek hívja az egyházi törvény.*

Amikor az Evangélikus Hittudományi Egyetemen a teológushallgató befejezi a tanulmányait, és a püspöke lelkésszé szenteli (ordinálja), akkor még nem végezhet önálló, gyülekezetet vezető munkát: vagy egy lelkész (principális) mellé kerül a gyülekezetben, vagy önálló helyen kezdi a szolgálatát, de akkor is az egyik környékbeli lelkész beosztottjaként.

Természetes, hogy az evangélikus egyház – még inkább a Magyarországi Evangélikus Egyház – elsősorban gyülekezetekben gondolkodik, hiszen tudja, vallja, hogy az egyház elsősorban a gyülekezetekben él. Mégis, a gyülekezeti lelkészi szolgálat mellett sok olyan területe van egyházunknak, ahol lelkészek szolgálnak, sajátos lelkészi szerepben.

Az, hogy a szolgálatba indulás beiktatással kezdődik, jelzi, hogy a lelkész nemcsak „munkavállaló", hanem a szent munkában tölt be fontos helyet.

A *Liturgikus könyv* második kötetének rubrikája a 28. fejezetben így kezdődik: „A beosztott lelkész szolgálatba állítását a felügyeletével megbízott lelkész, a helyettes lelkész szolgálatba állítását az egyházmegye esperese vagy annak megbízottja a vasárnapi gyülekezeti (fő)istentisztelet keretében végzi." Majd néhány bekezdéssel lejjebb így folytatódik: „Az istentisztelet rendje a gyülekezetben általában használatos vasárnapi istentiszteleti rend, aminek – hacsak nyomós ok nem szól ellene – része az úrvacsora."

Az istentisztelet rendjére így hát jelen keretek között nem térünk ki, de érdemes belepillantanunk a liturgia csak erre az alkalomra szóló részeibe.

Természetesen ilyen rész a bibliai olvasmányok sora. Nem egyszerűen általános, minden helyzetben felolvasható igékről van szó. Az útmutatás így segít: „A választott lekció a helyi gyülekezetben végzendő szolgálat sajátos szempontjaira, körülményeire utaljon: a lelkészszenteléskor és lelkésziktatáskor használt lekciók mindenképpen kerülendők!"

Ez utóbbi azért fontos, mert nagy a veszély, hogy ismeret hiányában az emberek a lelkészszentelést és az -iktatás különböző formáit összekeverik. Ha – többek között – az igeolvasásokkal nem teszünk különbséget, akkor a különböző értelmű, tartalmú, funkciójú és súlyú szolgálatok összemosódnak.

Az iktató által feltett kérdések egyszerre utalnak a megbízóra, a megbízatás határozott idejére, ugyanakkor a szolgálatot végző lelkiismeretére és készségére: „Téged az egyházkerület püspöke meghatározott időre beosztott/helyettes lelkészi szolgálatra rendelt a gyülekezetbe: vállalod-e jó lelkiismerettel a rád bízott szolgálatot?" Majd így folytatódik: „Ígéred-e, hogy megbízatásod ideje alatt a …-i gyülekezet építését pásztori szeretettel, odaadó hűséggel és példás élettel szolgálod, és evangélikus egyházunk törvényes rendjét – elöljáróid útmutatását követve – mindenkor megtartod?"

Érezhető ezekből a szavakból, hogy a lelkészi szolgálat egyik feltétele az alázat. Aki becsületesen igent tud mondani a két kérdésre, az nem önmagát akarja hirdetni, s nem is csak fizetésért bejáró „munkavállaló" akar lenni.

Hogy azonban egyházunk demokratikus elvei se sérüljenek, a helyettes lelkésznél a püspöki kiküldetés bejelentése után a fungens így fordul a gyülekezet felé: „Testvéreim az Úrban! (…) Kérdezem tőletek, a gyülekezet tagjaitól: támogatjátok-e őt a közöttetek végzett szolgálatában?"

Az iktatást követő imádság pedig olyan kontextusba helyezi a gyülekezetet és pásztorát, hogy abban megszólal a felülről jövő ajándék ígérete éppen úgy, mint a szolgálat munkaterületeinek gazdagsága: *„Szerető mennyei Atyánk! Magasztaljuk szent nevedet, hogy megajándékoztál szent jelenléteddel. Köszönjük, hogy mindnyájunkat testvéri közösségbe egyesítettél a mi Üdvözítőnk és Pásztorunk, Jézus Krisztus által. Együtt könyörgünk most hozzád áldásért. Tedd eredményessé közös munkánkat. Áldd meg gyülekezetünket és egész egyházunkat, püspökeinket, a lelkipásztorokat és a felügyelőket, a presbitereket és minden munkatársunkat. Ébreszd és erősítsd bennünk a hitet, igéd szeretetét, az egyházunk és az evangélium iránti hűséget. Áldd meg népünket és vezetőinket. Add meg mindenkinek az eredményes munka örömét és a mindennapi kenyeret, megnyugvást adó otthont és megértő társakat. Adj békességet minden embernek: a világ békéjét és a te békességedet, Jézus Krisztus által."*

■ Dr. Hafenscher Károly (ifj.)

Új vezetőt iktattak a Túrmezei Erzsébetről elnevezett szeretetszolgálat élére

Folytatás az 1. oldalról

A küldetéshez, amelyben Túrmezei Erzsébet testi és lelki támaszt nyújthat a reá bízottaknak. „Szolgáljunk az Úrnak örömmel!” – szólította fel végül a püspök a jelenlévőket.

Az igehirdetés után a szeretetszolgálat – a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma által választott – új vezetőjének beiktatása következett. *Ács Andrea* hét éve az otthon munkatársa, nagyon jól ismeri az intézményt és annak lakóit. Tavaly konfirmált, azóta is elkötelezett egyháztagunk.

Az *Evangélikus énekeskönyvben* Túrmezei Erzsébet százöt énekszövege, illetve fordítása található. Ezekből az istentiszteleten a gyülekezeti énekeken kívül is több elhangzott a gyülekezet énekkara és a gyermekek előadásában. A költőnő verseit *ifj. Záborszky Csaba* Kazinczy-érmes előadóművész tolmácsolta. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája képviseletében *Buda Annamária,* a Diakóniai Osztály vezetője és *Kákay István* irodaigazgató volt jelen.

Az ünnepség a templomtól pár száz méterre lévő szeretetház kapujában folytatódott, ahol a püspök megáldotta az immáron új nevet viselő házat. A gyülekezet nagy örömmel lépte át a régi-új küszöböt, amely mögött a lakók és a gondozók figyelmes fogadása hamar barátságos és meleg légkört teremtett a kinti tizenegy fokos hideg után.

Miért vette fel a szeretetszolgálat Túrmezei Erzsébet nevét? A válasz 1951-re nyúlik vissza, amikor a kommunista önkény feloszlatta a Fébé-egyesületet, és szolgálatát betiltotta. A diakonisszák a budapesti anyaház védettségéből az utcára kerültek. Túrmezei Erzsébet a balassagyarmati gyülekezetben és a szeretetotthonban talált menedéket, amelyet az egyház 1933-ban vásárolt meg, és még a háború alatt is tovább működtetett, többnyire diakonisszák vezetésével.

Túrmezei Erzsébet mintegy huszonöt éven át végezte itt az otthonvezetés szolgálatát. Eközben a gyülekezetben negyed évszázadig munkálkodó *Szabó József* püspök igeszolgálattal is rendszeresen megbízta. Versei nyomtatásban nem jelenhettek meg, de titokban – gépelt formában – mégis sokakhoz eljuthattak.

A szeretetházban jelenleg tizenhét fő elhelyezésére van lehetőség, két- és háromágyas szobákban, de a gyülekezet vezetőinek fejében már megszületett a bővítés gondolata és terve.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Említésre méltó még a SZIA (Szociális Innováció Alapítvány) minőségbiztosítási tanúsítványának folyamatban lévő megszerzése.

A lelkészi szolgálatot a mindenkori helyi evangélikus lelkész látja el az intézményben. Jelenleg Bartha István *(képünkön a püspök jobbján)* az, aki mindennap találkozik a lakókkal az áhítatok és beszélgetések alkalmával.

■ Horváth-Hegyi Áron

Túrmezei Erzsébet életének tanúit keressük!

2012. február 14-én ünnepeljük *Túrmezei Erzsébet* diakonissza testvér, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület 1990. évi újraindulása utáni első főnökasszonya születésének századik évfordulóját.

A Magyarországi Evangélikus Egyház Diakóniai Bizottságának döntése nyomán az idei esztendőben szeretné az egyház ezt az ünnepet diakóniai szolgálatának középpontjába helyezni. Az egyház média munkaága (televízió, rádió, írott sajtó) is kiemelten foglalkozik majd Túrmezei Erzsébet életútjával, műveivel. A Fébé-egyesület és a Luther Kiadó pedig közösen tervezi egy kiadvány megjelentetését.

Ehhez a készülő emlékkötethez keresünk most hiteles tanúkat, akik közelről ismerték Erzsébet testvért, és életéről, szolgálatáról hasznos adalékokat osztanának meg, esetleg levelezésüket, más dokumentumaikat a szerkesztők rendelkezésére bocsátanák. Segítségüket előre is köszönjük!

Kőháti Dorottya: dora.kohati@gmail.com; 20/824-3015.

Herzog Csaba: herzog.csaba@lutheran.hu; 20/824-5536.

Egy helybéli lágyszívű kántor hétköznapjai Petőfi szülővárosában

■ Farkasné Gombár Ildikó

– Anya, neked végül is hol van a dolgozód? – kérdezi tőlem ötéves Panka lányom.

– Miért kérded, kincsem?

– Mert iskolába is jársz, meg a temetőbe, a templomban és az imaházban orgonálsz, de hozzánk is szoktál jönni az oviba… Nagymama az irodában dolgozik, az a dolgozója. Neked hol a dolgozód?

– Ó, kicsim, nekem nem ilyen egyszerű, én kántortanító vagyok, sok helyen van dolgozóm.

– De mi az, hogy kántortanító?

Sokan tették fel már nekem ezt a kérdést: kántortanító??! Azok még nem haltak ki?

Nem. Én is egy élő példány vagyok. A kántortanító zenél, tanít, orgonál, énekel, vezényel, gyerekekkel foglalkozik a gyülekezeti kereteken belül – hangzik a rövid, hivatalos válasz.

De hogyan is él egy kántortanító manapság?

Énekszámot választ a vasárnapi istentiszteletekre a kiírt ige, ünnepkör szerint. Forgatja szívében a kiválasztott énekek dallamát, hangnemét, mondanivalóját, és oda-vissza lapozgatja korálelőjáték-gyűjteményét, hogy a legmegfelelőbb darabot rendelje hozzá az adott énekhez. A kiszemelt művet a vasárnap közeledtével egyre sűrűbben nézegeti, majd gyakorolja, végül az istentiszteleten eljátssza.

A kántor temetéseken énekel, gyászolni, búcsúzni segít. Azt a fájdalmat, könyörgést, imát, amelyet a gyászolók nem tudnak kifejezni szóban, megszólaltatja egy-egy ének szövegében. A kántor a temetésen nem sír, kivéve, ha gyerekkori barátjának koporsójánál kell énekelnie. De akkor is csak a gyászkocsi előtt a sírig.

A kántor esküvőkön orgonál, és szebbé teszi a fiatal párok legmeghittebb pillanatait. Fültanúja sok-sok „szeretem-akarok-kész vagyok” kijelentésnek, és magában szurkol, hogy ötven év múlva is ezt mondják.

A kántor karvezető is. Nyugdíjaskórusnak korálfeldolgozást, gospelkórusnak Boney M.-számot, angol karácsonyi énekeket tanít. Lavírozik a stílusok és az egyházzenei ízlés hajszálvékony mezsgyéjén, hogy a darab értékes, népszerű, hallgatható, énekelhető, szövegében tartalmas legyen, ugyanakkor az énekkari tagok a következő próbára is eljöjjenek, mi több, odaszánják az életükből a karácsony délelőttöt a templomi szolgálatra.

A kántor hálából Boci csokit oszt az adventi istentisztelet után a beszervezett diák zenészeknek, mert négy szólamban megszólaltatták a *Jöjj, népek Megváltóját.* A kántor *Facebookon* Taizé-istentiszteletre hívogatja ismerőseit, a gyülekezeti tagokat, valamint megszervezi a héttagú kamarazenekart, és próbál velük a gyertyafényes este előtt.

A kántortanító tanít is. Hittant, *Miatyánkot, Tízparancsolatot* háromévestől tizennégy éves korig. Az ovisoknak bábozik, a tinikkel önismereti játékokat játszik. A kicsiket graduál-énekhez szoktatja, a kamaszokkal pedig keresztyén rappel próbálja felvenni a ritmust. A kántortanítót gyakran látni a városban hátán gitárral piros biciklijén száguldozni, ovis tanítványai csak azt mondják: „Ott a gitáros néni!”, és nagyot köszönnek neki.

A kántortanító nyári táborokat, év közben nyomkeresőt szervez gyerekeknek, így kedvére telefonálhat, szervezhet, énekeket taníthat, kézműves sablonokat gyárthat éjjel egyig. Cserébe a gyerekek fél év múlva is belülről, lelkesen fújják a hittanon: *Ó, Uram, te vagy az élet, te vagy a feltámadás…*

A kántortanító ugyanúgy éli életét, mint bárki más, és minden erőforrását beveti, hogy eltartsa családját. Két istentisztelet között tyúkokat etet, piacon virágot és bodzaszörpöt árul, gyerekeket korrepetál, civil szervezetet menedzsel, pályázatot ír, fóliában paradicsomot és uborkát termel, nagymamát ápol. Otthon is szeret énekelni, és gyerekeivel, férjével együtt sokat muzsikálnak.

A kántortanító reggel néha nem a jó dolgozójába indul el, mert azt sem tudja hirtelen, melyik iskolában is lesz hittanórája, de boldog, hogy van munkahelye: a gyülekezet.

A szerző a kiskőrösi evangélikus gyülekezet kántora

HIRDETÉS

HIRDETÉS

Megemlékezés Túrmezei Erzsébetről

A Magyarországi Evangélikus Egyház tisztelettel meghívja *Túrmezei Erzsébet* (Tamási, 1912. február 14. – Budapest, 2000. május 22.) költő, műfordító, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület főnökasszonya születésének századik évfordulója alkalmából Tamásiban február 12-én tartandó ünnepségére.

Az ünnep programja

9.30: Istentisztelet az evangélikus templomban. Igét hirdet *Gáncs Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke.

11.00: Ünnepi megemlékezés Túrmezei Erzsébetről a Könnyü László Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény olvasótermében. Köszöntőt mond *Miskolczi Zoltánné* könyvtárigazgató. *Túrmezei Erzsébet költészete* címmel előadást tart *id. Zászkaliczky Pál* nyugalmazott lelkész. Közreműködnek a Würtz Ádám Tagiskola drámaszakkörös tanulói (felkészítőjük *Páliné Rauch Judit* tanárnő). Zárszót Gáncs Péter püspök mond.

12.30: Túrmezei Erzsébet emléktáblájának megkoszorúzása.

▶ ***A keresztyén segítő szeretet igen találékony. Sok formában siet a rászorulók segítségére. A hagyományos munkaterületek, mint a kórházakban, szeretetotthonokban végzett munka, a lelkigondozás különböző formái (katonai, börtön-, menekültügyi, reptéri, vakmisszió) mellett vannak egészen sajátos területei is. Ilyen például a cirkuszmisszió, az űrhajózási és ipari misszió és – a technika korszakában – a tengeri és a légi járművekkel, illetve az ezek személyzete számára végzett misszió. Az alábbiakban a Missziói Légitársaságot (Mission Aviation Fellowship, MAF) és a Nemzetközi Tengerészeti Missziót mutatjuk be olvasóinknak.***

MISSZIÓ FÖLDÖN, VÍZEN, LEVEGŐBEN

A SZORGOS ÉGI HANGYÁK ÖTPERCENKÉNT FELSZÁLLNAK

Szárnyakat a reménynek

A Missziói Légitársaság munkatársai hetven éve segítenek világszerte

A szorgos égi hangyák története a II. világháborúban kezdődött. 1943-at írtak, amikor néhány amerikai pilóta azon kezdte el törni a fejét, hogyan lehetne a repülést humanitárius célra használni, hiszen a rászorulók, éhezők, betegek között nincsenek győztesek és legyőzöttek, hanem csak szenvedő emberek, gyerekek. Amint véget ért a háború, szárnyra kaptak reményeik, s alig valamivel a „győzelem napja” után, 1945. május 20-án amerikai és európai pilóták megalakították a Keresztyén Repülősök Missziós Társaságát (CAMF), amelyből aztán később kinőtt a Missziói Légitársaság. Az első békés „segélybevetésre” 1946-ban Mexikóban került sor.

„Segélybevetések”

A MAF bibliai hitű, keresztyén meggyőződésű munkatársakkal dolgozik, akik fontosnak tartják a missziói parancs betöltését (Mt 28,19–20: *„Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében…”*) A társaság tagjai a legkülönbözőbb felekezetekből jöttek, de ezzel a közös missziói elkötelezettséggel.

Tévedés lenne azt hinni, hogy a MAF pusztán repülős prédikátori szolgálatot végez. Alapszabályzatuk szerint a ma rendelkezésre álló több mint száznegyven kisgéppel élelmiszer-, gyógyszer- és betegszállítást végeznek, légi mentőszolgálatot látnak el, orvosi eszközöket, orvosokat és ápolókat is eljuttatnak igen elzárt területekre – ahogy erről a MAF statisztikai adatai tanúskodnak.

Légi diakónusok világszerte

A múlt esztendőben hétmillió kilogramm anyagot, árut (gyógyszert, élelmiszert, orvosi, technikai eszközöket) repítettek célba, kétszázezer ember fordult meg a kisgépek fedélzetén, nyolcvanötezer fel- és leszállásuk volt kétezer-ötszáz különböző célállomáson. Ezzel minden más légitársaságot felülmúltak! Ezerötszáz partnerszervezettel (egyházakkal, missziókkal, humanitárius szervezetekkel) működnek együtt. Mindehhez a sokféle feladathoz ezerkétszáz munkatárs áll – pontosabban száll – rendelkezésre.

Szakembereik, szponzoraik, az értük imádkozók szervezetten tizenöt országból támogatják égi-földi világszolgálatukat, amelynek keretében minden ötödik percben felszáll a világ valamelyik részén egy MAF-repülőgép, a lehető legbékésebb, irgalmas céllal. Ők valóban az éter szorgalmas hangyái s a földi szükségben szenvedők gyors diakónusai.

Kiterjedt missziói hálózat

2006 szeptembere óta világszolgálatuk központja az angliai Ashfordban van, innen szervezik és koordinálják például a kanadai, az ausztráliai, európai, brazíliai, új-zélandi, koreai régiós járatokat. De van bázisuk Bangladesben, Kelet-Timoron, Dél-Afrikában, Kanadában, Haitin és Ugandában is. A vizes területek fölött hidroplánnal végzik szolgálatukat, és repülnek a dzsungelek fölött is.

Legtöbben „havi fix” nélkül, szponzorok, baráti körök, gyülekezeti közösségek önkéntes adományaira hagyatkozva szelik az égi óceánt. Ilyen „szorgos égi hangya” *Martin Köhler* is, akivel nemrég a *Spiegel-Online.de* készített interjút.

Köhler a Bajor Evangélikus Egyház támogatásával végzi munkáját a német szolgálaton belül „dzsungelpilótaként”. Az interjúban főleg arról szólt, milyen hatalmas orvoshiány van bizonyos területeken. Pápua Új-Guineában hosszú repülésnyi távolságra élnek az emberek az orvostól, olykor húszezer emberre jut egyetlen doktor.

Bizony előfordul, hogy elkésve érkeznek meg egy-egy helyre. Akkor már nem marad más, mint az evangélium vigasztalása. Ez történt például az egyik pápua faluban: egy bennszülött anya ikergyermekeknek adott életet, de az egyikük meghalt, és mire – három nap múlva – a gép leszállt, az anya is belehalt a vérveszteségbe. De ez kivételes eset.

A MAF gépeinek, pilótáinak, orvosainak, ápolóinak, tanárainak, misszionáriusainak évi nyolcvanötezer fel- és leszállása az életmentést szolgálja – többnyire eredményesen – közel hetven éve…

■ B. L.

És ki törődik a turisták és a „tengeri medvék” lelkével?

A nemzetközi és a német tengerészmisszió hétköznapjai

▶ **A *Costa Concordia* olasz luxushajó nemrég történt tragikus balesetében halálukat lelt turisták mellett tizenegy honfitársunk is megszenvedte a tengerhajózás veszélyeit. A parton segítettek a kikötői lelkészek és diakónusok is. A megszeppent turistáknak, de a profi tengerészeknek is nagy szükségük van olykor a lelki támaszra. Ezt nyújtja a Nemzetközi Keresztyén Tengerészeti Társaság (ICMA), melynek erős német ága 1898 óta működik. Érdekes és sokrétű szolgálatukat több mint hétszáz főállású, illetve önkéntes munkatárs látja el a világ sok kikötőjében.**

A nemzetközi és ökumenikus szervezet lelkészei a világ nagy kikötőiben

A Nemzetközi Keresztyén Tengerészeti Társaság (ICMA) 28 különféle keresztyén egyházi szervezet csúcsszerve. Azokat a lelkészeket és diakónusokat tömöríti, akik kereskedelmi, halász- és utasszállító hajókon alkalmazott tengerészekért dolgoznak. Jelenleg a világon 526 kihelyezett irodájuk van, és 927 kikötői lelkész végzi munkáját 126 ország kikötőjében.

A német és más nemzeti ághoz képest fiatal szervezet 1969-ben alakult meg. Az ICMA nemcsak a tengerészek lelki gondozásával foglalkozik, hanem a családjukkal, a szociális helyzetükkel is, és alkalmanként anyagi támogatást is ad a rászoruló „tengeri medvéknek”. Nagyon fontosnak tartja a szervezet a tengerészek emberi méltóságának, személyiségük értékeinek, hitüknek a megőrzését, védelmét. A nemzetközi vezetőségben amerikai, brit, dán, német, vatikáni, holland lelkészek és tengerészeti szakemberek dolgoznak. A keresztyén világszervezet évente tartja közgyűlését a világ különböző részein.

A misszió gyökere a szociális érzékenység

Nem véletlen, hogy a német tengerészmisszió gondolata akkor vetődött föl, amikor a rendkívüli szociális érzékkel megáldott fiatal lelkész, *Johann Hinrich Wichern* az 1848-ban tartott egyházi napon Wittenbergben izzó beszédet mondott az egyház szociális feladatairól. Nemcsak a tengerek vándoraiért emelte fel a szavát, hanem mindenfajta szociális szükséghelyzetben vergődő emberért, követelve, hogy az egyház tegyen hatékonyabb lépéseket értük.

Wichern fellépésének hatására jött létre a belmisszió. Az Angliába kivándorolt, majd visszatért tengerészek is sürgették saját missziójuk létrehozását, így az egyházi akarat és a tengerészkövetelés szerencsésen egybeesett. Már 1854-ben létrehozták Brémában az első egyházi tengerészotthont. Az evangélikus egyház azért is igyekezett fellépni, hogy a tengerészek kizsákmányolása mérséklődjön. A Német Tengerészeti Misszió megalakítására 1891. június 15-én Hamburgban és Kielben került sor. Az 1920-as években létrehozták valparaísói, New York-i és rotterdami, majd az ötvenes években a nagyvilág különböző kikötőiben (Isztambul, Alexandria, Dublin, Fokváros, Pireusz stb.) a telephelyeiket.

Kikötői lelkészek és diakónusok a tengerészek emberi méltóságáért

Idővel a lelkigondozói, istentiszteleti tevékenység mellé szociális feladatok is társultak. A lelkészek a kikötőkben berendezett irodáikban olcsó telefonkártyát juttattak a szárazföldre lépőknek, pénzt kölcsönöztek nekik, szállást biztosítottak, szórakozásukról igyekeztek gondoskodni (pl. biliárdasztalokkal), később internetelérhetőséget teremtettek, sőt kis könyvtárakat is berendeztek számukra. Az irodákat kikötői lelkészek (port chaplainek) vezetik, és diakónus munkatársak segítenek nekik a munkában.

A lelkészek és diakónusok – mintegy hétszázan – négyévente Németországban találkoznak, hogy kicseréljék tapasztalataikat, s újabb feladatokat határozzanak meg. A tengerészek személyiségének védelme, támogatása az egyik legfontosabb lelkigondozói feladat. Ezért a szervezet jelszava: „Őrizzétek a tengerészek emberi méltóságát!”

A legkisebb missziós hely, ahol *port chaplain* végez szolgálatot, a finn Pori kikötője. Télen mínusz 30-40 fokban dolgoznak a dokkmunkások, s szinte óránként törik a jeget a hajók körül, hogy be ne fagyjanak, s ne kelljen hetekig vesztegelniük. A misszió így egy szauna működtetésével tesz értük legtöbbet. De van ökumenikus imatermük is, ahol a Biblia mellett megtalálható a Korán, valamint Buddha és Siva szobra is, tekintettel a tengerek és a tengerészek sokféleségére.

Tengeri vándorok szárazon

Jörn Hille lelkigondozó diakónus Hamburg hatalmas kikötőjének déli részében. Jó három éve járja a konténerektől és hajóktól zsúfolt területet, s keresi a kapcsolatot a tengerészekkel. Sárga biztonsági mellényének hátán és fehér sisakján ez áll: „Chaplain” – lelkész. Irodájában a könyvszekrényben a könyvek mellett DVD-k, videokazetták. Meg egy hatalmas csomag, benne rengeteg kötött gyapjúsapka. Minek? Elmondja, hogy évente mintegy háromezer darabot osztanak szét a tengerészek között, hiszen sokan forró vagy éppen meleg nyári övezetből hajóznak be a fagyos hamburgi vagy más dokkokba, és nincsenek felszerelkezve téli holmival. Ilyenkor nagyon jól jön nekik a nyakig húzható gyapjúsapka, amit még a tengeren is szívesen viselnek.

A kikötőben nincs semmiféle konkurencia a katolikus Stella Maris Tengerészeti Szolgálat munkatársai és a protestánsok között. Mindannyian a tenger vándoraiért vannak ott, s épp elég tennivalójuk akad. „Tengerészotthonunkban él olyan öreg medve, aki már huszonöt éve szárazon tölti napjait. Vele is törődni kell, egyedül van, rokonok, hozzátartozók nélkül. Úgy vár minket közel nyolcvanévesen naponta, mint gyermek a szüleit” – mondja a diakónus. S jelmondatukra utalva hozzáteszi: „Mert a legfontosabb: megőrizni bennük és közöttük az emberi méltóságot.”

■ Dr. Békefy Lajos

Birtokolni a birtokolhatatlant

Idén Bárdos Júlia és Lackfi János a házasság hetének arcai

Az Evangéliumi Aliansz tagegyházai által ötödik alkalommal megrendezendő *házasság hetét* idén *Lackfi János* költő és felesége, *Bárdos Júlia* művészettörténész népszerűsíti. Az íróként, műfordítóként is számos díjjal elismert férjet jól ismerik ma Magyarországon. Irodalmárcsaládba született, szülei – *Oláh János* és *Mezey Katalin* – maguk is József Attila-díjas költők, írók. A február 12. és 19. között zajló házasság hete apropóján most mégis a pár másik felétől, az evangélikus körökben kevésbé ismert Júliától kértem interjút. Ő szintén neves művész családjában nőhetett fel, nagyapja ugyanis nem más, mint *Bárdos Lajos* Kossuth-díjas zeneszerző, karnagy, zenetudós.

– Kivételesen nagy családba születtem, mi heten vagyunk testvérek. Nagypapám, Bárdos Lajos tizenegy gyermeket nevelt fel. Nagymamámat, *Waliczky Irént* sajnos nem ismerhettem, mégis szoros lelki közösség fűz össze vele. Negyedik gyermekének a születése után az orvosok közölték, hogy egy esetleges következő szülésbe – súlyos szívbetegsége miatt – belehalhat. Ezek után még tízszer vállalt gyermeket, igaz, három baba nem érte meg a felnőttkort. Édesapám mindig azt mondta, hogy Waliczky nagymama tízszer ment el meghalni szeretetből, másvalakiért…

Az élethez való hozzáállásunkat, ha a tágabb Bárdos rokonságra gondolok, sarkalatosan meghatározta ez az örökség. Mindannyiunk legnagyobb, központi kincse mindmáig a kisgyermek. Amellett, hogy a Jóisten legnagyobb áldásának tartjuk, az örömök kimeríthetetlen forrásai is a gyerekek. Én úgy nőttem fel, hogy számtalan kicsi volt körülöttem balatonmáriafürdői nagy, közös nyaralónkban, ahol az egész rokonsággal együtt töltöttük a vakációkat.

– A számtalan áldáson túl nem jelentett ez a gazdag örökség egyfajta elvárást is Júliáék számára? Nem érezték úgy, hogy a szülőket „felül kell múlni”?

– Szerencsére nem. Bárdos nagypapa mérték nélküli jószívűsége és ajándékozó szeretete vagy nagymama önfeláldozó szolgálata utolérhetetlen példakép marad, de saját szüleimtől vagy anyai nagyszüleimtől is rengeteget kaptam. Ez nem teher, hanem ajándék. Folyamatosan próbálok fejlődni és hálát adni értük.

– Nagyon fiatalon ment férjhez és szülte meg első gyermekét. Utólag visszagondolva nem érzi úgy, hogy elhamarkodott volt a dolog, hogy lemaradt valamiről?

– Emlékszem, legkisebb testvérem születésekor már tizenhárom éves voltam, és irigységgel néztem anyukámra: hogyhogy ez az édes újszülött az övé, nem az enyém?! Fiatalkorom óta – bár szerettem a szüleimmel, testvéreimmel lenni – a legnagyobb, égető vágyam a családalapítás volt, a babázás vonzott… Meg akartam tapasztalni azt a semmivel össze nem hasonlítható folyamatot, ahogy egy kisgyerek újraalkotja a világot.

Ettől függetlenül a tizennyolc éves koromban, a nászutunkon megfogant első gyermekünk érkezése szerzett némi meglepetést. Azt azonban őszintén mondhatom, hogy soha, egyetlen pillanatig sem éreztem azt, hogy őmiatta – vagy az utána született négy lányom miatt – bármiről lemaradtam volna. Szóval hiányérzet nincs bennem.

Első babánk egyéves volt, amikor felvettek az Eötvös Loránd Tudományegyetem művészettörténet szakára, és az ötödikkel a hasamban diplomáztam. Szakdolgozatomra Szilárdfy Zoltán-díjat kaptam. Mire ezt átvettem, már ötödik gyermekünk is világra jött. Az az időszak, amikor öt kicsi zsibongott itthon, hihetetlenül örömteli, visszahozhatatlan periódusa volt az életemnek. Sok-sok vidámság forrása volt, ahogyan fölfedezték a világot, járni, beszélni tanultak… Rettentő fáradt volt az ember, nehézségek is adódtak, visszanézve mégis úgy érzem, felhőtlenül boldogok voltunk.

– Másokat is bátorítana, hogy kövessék a példáját?

– A saját életemre visszatekintve azt gondolom, hogy ha újra kellene kezdenem, ugyanígy csinálnám. Mivel az én utam ez volt, ezt ismerem, erről merek nyilatkozni. A korai gyerekvállalás egyes előnyei kétségtelenek: fiatalon rugalmasabb az ember, jobban bírja a nehézségeket, az éjszakázást. És az sem utolsó, ha valaki tud még egy tempóban biciklizni vagy kirándulni a tizennyolc éves nagyfiával.

Másrészről viszont soha nem mernék másokat bármire is rávenni. Látom, hogy nagyon sokan lelki sérülésekkel küzdenek. Tanácstalanok, telve vannak félelmekkel, szorongással. Ha valaki ilyen terhekkel vág neki a házasságnak, az könnyen tragédiához vezethet.

– Úgy gondolja, hogy a házasságra, a családi életre alaposan fel kell készülni?

– Sok ismerősöm mondta már – szinte ugyanazokkal a szavakkal –, mekkora csalódás volt neki a házasság, a gyermekvállalás, mert azt valós tapasztalatok híján az amerikai filmek negédes világából kiindulva képzelte el. Az is szörnyű, hogy sok fiatal lány bébiszitterként, gazdagabb európai országok elhanyagolt csemetéire felügyelve szerez közvetlen élményeket a gyereknevelésről. Ezek a tapasztalatok ritkán pozitívak, a gyermek könnyen láb alatt lévő, felesleges, követelőző, idegesítő valakinek tűnhet.

Sokszor gondolkoztam már rajta, hogyan lehetne a fiatal lányokkal megéreztetni, mennyi öröm van az anyaságban, a szeretetteli házasságban vagy akár a háztartásvezetésben is. Hogyan lehetne feloldani a félelmeket, a görcsöket és az ellenérzéseket, visszaállítva a női lét becsületét? Még nem találtam általánosan alkalmazható megoldást…

– Júlia, vajon ilyennek képzelte az életét? Komoly hivatása van, ugyanolyan széles nyilvánosságot kaphatna, mint a férje… De költőként ő van reflektorfényben. Nem érzi kirekesztve magát párja életéből?

– Kirekesztve nem érzem magam Jani életének egyetlen részéből sem – bár most, hogy feltette ezt a kérdést, rájöttem, hogy ezen még soha nem töprengtem…

A népszerűségét illetően vegyesek az érzelmeim. Egyrészről nagyon örülök, és büszke vagyok rá, tudom, hogy ez neki fontos visszajelzés, erőt ad, és továbblendíti a nehézségeken. Másfelől azonban az ebből következő helyzeteket néha nagyon nehezen viselem. Például ha valaki rendszeresen szerepel a tévében, a többiek attól fogva máshogy néznek rá, máshogy szólnak hozzá. Engem pedig megrémiszt és irtóztat ez az elképesztő médiahatalom, amelynek halvány fuvallata ilyenkor meglegyint bennünket. Nincs rosszabb érzés, mint amikor régi barátaink elkezdenek udvariasan társalogni velünk, mintha már nem lennénk ugyanazok az emberek, mint előtte!

Ami a szakmai féltékenységet illeti, hazudnék, ha azt mondanám, hogy nincsenek küzdelmeim. Nem a nagy nyilvánosságra vágyom, de rossz pillanataimban a befalazott Kőműves Kelemenné agóniáját élem át… Rengeteg szellemi energia volna bennem, amelynek a kifejezéséhez még keresem a módot. Jani munkáiba sok ötletem és gondolatom beleépült. Egy időben rosszulesett, hogy ő a nyilvánosság előtt kedves háziasszonyként és biztos érzelmi hátteréként emlegetett engem. Én ennél többnek éreztem magamat. Hosszú és őszinte beszélgetéseink során értettük meg egymás szempontjait, és most már ő is máshogy áll a dologhoz.

Nehéz műfaj a házimunka, ha se eleje, se vége, se látszatja. Bizonyos időközönként meg kell állni, és csöndben, imádságban újra átelmélkedni, mi az értelme, miért is csinálom ezt az egészet. Hogyha van módom valóban kívülről szemlélni az életemet, rájövök, hogy tulajdonképpen nagyon szeretem az összes otthoni munkát, a szabadságot, azt, hogy magam osztom be az időmet, hogy magam alakíthatom ki a környezetemet olyanra, ahogyan nekem tetszik, és hogy a „munkatársaim” egytől egyig nagyon szimpatikus és kedves emberek…

Szűk családi körben…

– Miközben Júlia otthon őrzi a harmóniát, nem fél, hogy az kívülről lesz támadásoknak kitéve? Nem félti férjét az elragadtatott hódolóktól?

– Kiváló módszer, mindenkinek javaslom: vegye elő Szent Pál *Korinthusiakhoz írt első levelének* tizenharmadik fejezetét, és úgy olvassa fel magának hangosan a szeretethimnuszt, hogy a „szeretet” szó helyére a saját nevét illeszti minden alkalommal. Megrázó élmény lesz! Cseppet sem homályosan, inkább nagyon is éles tükörben szembesülhetünk saját tökéletlenségünkkel. A szeretet nem féltékeny, tehát ha féltékeny vagyok a férjemre, akkor nem szeretem, hanem birtokolni akarom. Furcsa paradoxon a házasság, mert miközben nem birtokolhatom, az ő teste az én tulajdonom, az én testem pedig az ő tulajdona.

Jani valóban sok helyzettel visszaélhetne, akár az egyetemen vagy az előadásain, amikor nálam szebb és fiatalabb lányok veszik körül. Szerencsére engem ezen a területen nem kínoz a féltékenység kísértése, mert teljesen megbízom benne és hitének a komolyságában. A féltékenység csak falat húzna közénk, ha viszont szeretettel hazavárjuk, és itthon megtalálhatja a nyugalmat, a békét és a megbecsülést, az még szorosabban összeköt bennünket. Egyébként meg zsámbéki házunkban egy kicsit „éltesebb korú”, valamint négy nagyon dekoratív és nagyon fiatal nő rajongása övezi, a kedves fiatalemberről nem is beszélve, aki példaképeként néz fel rá…

– Tudom, hogy egymás iránti feltétlen bizalmukon túl valaki másnak a hűségére is építenek…

– Így van, valóban nem ketten, hanem hárman kötöttünk szövetséget. A házaspár a Jóistennel együtt ugyanaz a titok, mint a Szentháromság misztériuma: a szeretetben egyek, mégis három külön személy. A legfontosabb, hogy mind a férfi, mind az asszony az Úristen felé forduljon, és soha ne magában bízzon, hanem a kegyelemben.

Nekünk egész életünket meghatározta az a konkrét tapasztalat, hogy Krisztus velünk egy asztalnál eszik, és mindig mellettünk áll. Évek óta szokásunk, hogy a déli harangszó alatt egymásért imádkozunk, és minden fronton próbáljuk egymás istenkapcsolatát erősíteni, hiszen a házasságban az a legfőbb hivatásunk, hogy egymást Krisztushoz s így az üdvösség felé segítsük.

■ B. P. M.

A *házasság hete* központi programjai

- Február 12. 10.30: Nyitó istentisztelet a debrecen-nagyerdei református templomban. Igét hirdet: *Bölcskei Gusztáv* püspök.
- Február 13. 18.00: *Találkozásaink, avagy naptáregyeztetés, hibaelhárítás, újratervezés. Süveges Gergő* és felesége, *Rudan Margit* előadása.
  Helyszín: a Deák Téri Evangélikus Gimnázium díszterme (Budapest V., Sütő u. 1.).
- Február 14. 18.00: *Bálint-napi koncert.* Fellép a *Boyzless Voice,* közreműködik *Mekis Péter* orgonaművész. A koncert után a jelen lévő házaspárok megáldása, fogadalmának megújítása.
  Helyszín: Deák téri evangélikus templom.
- Február 15. 18.00: *A házasság dicsérete és megjelenése a magyar népi kultúrában.* Népzenei est, beszélgetés és táncház. Házigazdák: *dr. Szabó Endre* és barátai, *Nemesiné Zsolnai Orsolya* mesemondó.
  Helyszín: a Deák Téri Evangélikus Gimnázium díszterme.
- Február 16. 18.00: *Fedezzük fel egymást! Dr. Pálhegyi Ferenc* előadása.
  Helyszín: a Deák Téri Evangélikus Gimnázium díszterme.
- Február 17. 18.00: *Házas-páros beszélgetés és koncert.* Közreműködik: a *Hegedűs Endre –Hegedűs Katalin* zongoraművész házaspár, *dr. Csókay András* idegsebész és felesége, *Ajtay Daniella.*
  Helyszín: a Deák Téri Evangélikus Gimnázium díszterme.
- Február 18.: *Álarcok nélkül a házasságban.* A *Family* magazin, a Harmat Kiadó és a Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség közös rendezvénye házaspároknak.
  Helyszín: Wesselényi utcai baptista gyülekezet és közösségi ház (Budapest VII., Wesselényi u. 53.).
  Részletes program:
  11.00–12.30: *„Azt hittük, hogy minden rendben…” Cassells* és *Hazel Morrell* ír misszionárius házaspár előadása.
  12.30–13.00: Szendvicsebéd a regisztrált résztvevők számára.
  13.00–15.30: *Őszinteség. Kiút a zsákutcákból.* Szeminárium férjeknek és feleségeknek.
  16.00–17.30: *Apám kakasa és a részeg elefánt.* Verses-mesés-játékos délután *Lackfi Jánossal* kicsiknek és nagyoknak.
  18.00: *„Vágyni arra, ami a miénk.” Családfánk titkai.* A házasság hete idei arcai, *Lackfi János* és felesége, *Bárdos Júlia* előadása.
  (A 18 órakor kezdődő program alatt gyermekmegőrzést biztosítunk!)
  A házaspáros napon a részvétel ingyenes, de előzetes regisztráció szükséges hozzá. Jelentkezni február 17-én 12 óráig lehet az *info@hazassaghete.hu* e-mail címen.
- Február 19. 18.00: A *házasság hete* záró ökumenikus istentisztelete. Igét hirdet: *Gáncs Péter,* a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke. A szertartást vezeti: dr. *Kiss-Rigó László* szeged–csanádi megyés püspök. Házigazda: *Cserháti Sándor* evangélikus lelkész. Helyszín: Szegedi evangélikus templom.
  A helyi rendezvényekről a *www.hazassaghete.hu* oldalon olvashatnak az érdeklődők.

Keveházi László evangélikus lelkész életéről készült filmet láthattak a „fapados” filmszemle nézői

Február másodikán kezdődött és ötödikéig tartott a 43. Magyar Filmszemle, amelyen ugyan 141 rendező munkáját láthatta a közönség, de nem volt verseny, és díjakat sem adtak át. *Tarr Béla,* a „fapados” mustrát szervező Magyar Filmművészek Szövetségének elnöke az esemény kezdete előtt tartott sajtótájékoztatón kiemelte: a vasárnap záruló szemle a szakma áldozatvállalásának köszönhetően valósult meg. „Elhatároztuk, hogy megmutatjuk, a magyar film él, a magyar film sokszínű, és a magyar film igenis életrevaló” – hangsúlyozta a Magyar Távirati Iroda híradása szerint a filmrendező.

A szemlén 10 játékfilm, 3 ifjúsági és gyerekfilm, 1-1 egész estés animációs és egész estés szkeccsfilm, 50 dokumentumfilm, 30 animációs, 9 ismeretterjesztő és 13 kísérleti kisjátékfilm szerepelt.

A programot a Színház- és Filmművészeti Egyetem 6 × 6 osztályának vizsgafilmjei, a Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola kameraman szakos hallgatóinak 11 alkotása, valamint a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem hallgatóinak 9 munkája színesítette.

A programban volt látható *Erdélyi János Keveházi László* evangélikus lelkészről szóló filmje *Fényedből fénysugár* címmel. Mint ismeretes, Keveházi László a második világháború alatt és után a *Sztehlo Gábor* által vezetett gyerekmentő otthonban élt, és az itt létrehozott gyerekköztársaságnak, a *Gaudiopolisnak* lett az első miniszterelnöke. Az ő és szintén lelkész felesége életét követi végig a film, amelyet februárban a pilisi evangélikus gyülekezet szeretetvendégségén is levetítenek.

■ Horváth-Bolla Zsuzsanna / *evangelikus.hu*

HIRDETÉS

Meghívó

Túrmezei Erzsébet, a Fébé Evangélikus Diakonisszaegyesület 1990. évi újraindulása utáni első főnökasszonya születésének 100. évfordulója alkalmából megemlékezés lesz a budahegyvidéki evangélikus gyülekezetben (1122 Budapest, Kék Golyó u. 17.) *február 18-án, szombaton 10 órától.*

A program
10.00: Istentisztelet úrvacsoraosztással – *dr. Fabiny Tamás* püspök
10.45: Orgonamuzsika – *ifj. Endreffy Attila* orgonaművész
Túrmezei Erzsébet-vers
11.00: Emlékezés Túrmezei Erzsébetre – *Madocsai Miklós* lelkész
11.30: Filmvetítés Túrmezei Erzsébetről
Túrmezei Erzsébet-vers
11.50: Megzenésített Túrmezei-versek közös éneklése orgonakísérettel
12.00: Kávészünet
12.30: Visszaemlékezés Túrmezei Erzsébetre
– *Gertrud Heublein* diakonissza
Túrmezei Erzsébet-vers
13.00: *Haydn: D-dúr vonósnégyes* (Op. 76. No. 5.) – *Rondo* vonósnégyes
13.30: Áldás – *Veperdi Zoltán* lelkész

Dr. Fabiny Tamás *püspök,*
Veperdi Zoltán *lelkész,*
Dr. Visnyei Orsolya *társelnök*

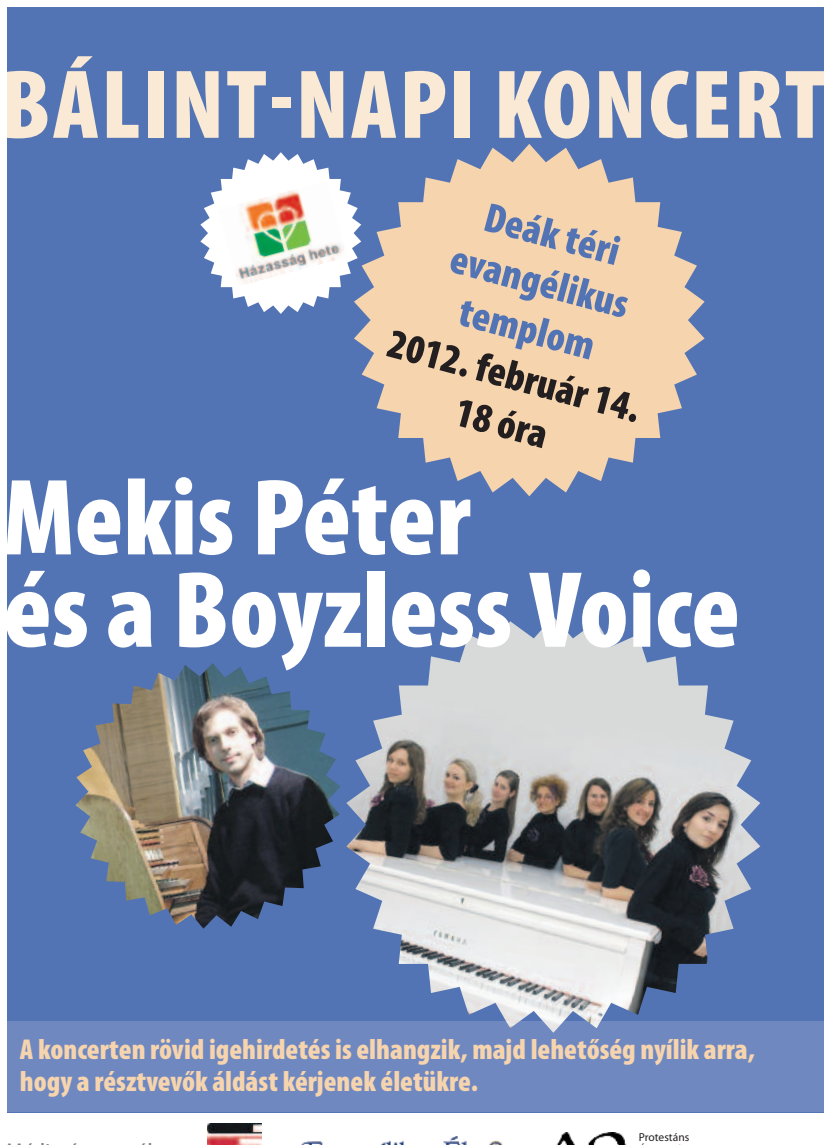

Médiatámogatók: LUTHER Evangélikus Élet Protestáns Újságírók Szövetsége

Kétszáz éve született Charles Dickens

Az 1812. február 7-én született angol *Charles Dickens* fedezte fel az irodalom és általa az olvasók számára a nyomort, a külvárosokat, a kispolgári otthonokat, az érző szívű szegény embereket, az elhagyott gyermekeket, az ostoba és embertelen iskolákat, lelencházakat, árvaházakat, ő fedezte fel a keserves életű fiatalokat és mindezek körében a különcebbnél különcebb, bogaras alakokat.

Persze, hogy tudott mihez nyúlni ihletért, hiszen ő maga is a társadalom legaljáról jött. Egyik nagyapja háziszolga volt, a másik sikkasztó. Igen korán, tizenkét éves gyermekként egy fénymázműhelyben kezdett dolgozni, mivel családfenntartó apja az adósok börtönébe került. Heti hat shillingből tartotta el magát és családját. Pár évvel később aztán a család anyagi helyzete egy örökségnek köszönhetően rendeződött.

Tizenöt évesen került egy ügyvédhez írnoknak, majd bírósági tárgyalásokról, parlamenti ülésekről kezdett tudósítani; mígnem aztán színésznek állt, majd álnéven karcolatokat írt, amelyek rövidesen kötetbe gyűjtve meg is jelentek. Az első sikereket *A Pickwick Klub* című munkája hozta meg számára, ezt a *Twist Olivér* követte.

Műveinek hosszú sorából kiemelkedik a *Copperfield Dávid,* valamint nagyon szép meséje, a *Karácsonyi ének,* az önzés boldogtalanságából a boldogságra javuló Scrooge úr története.

Kevesen ismerik viszont a saját gyermekei számára írt, *Urunk élete* című művét. 1846 és 1849 között vetette papírra Jézus életének ezt az egyszerű történetét. Eredetileg nem az olvasóközönségnek szánta, miként saját szavaiból is kiderül: *„Kedves gyermekeim, szívből vágyom rá, hogy ti is megtudjatok egyet s mást Jézus Krisztus történetéből, mert mindenkinek illik tudnia róla. Soha nem élt ember a földön, aki annyira jó, szelíd és irgalmas volt, mint Ő, és aki annyira szívén viselte a bűnös, beteg és nyomorult emberek sorsát. Mivel Ő most már a mennyországban van, ahova mindannyian kívánkozunk, hogy halálunk után egybegyűlhessünk, és örökre boldogok lehessünk együtt, el kell mondanom nektek, kicsoda volt Ő, és miket cselekedett, másküllönben nem is sejthetitek, milyen csodálatos hely a mennyország...”*

Charles Dickens a maga korában – mint kortárs – nem volt ismeretlen a magyarok körében. Az Angliára példaként tekintő reformkori Magyarországon már igen korán ismert és népszerű lett. *Petőfi Sándor* és *Arany János* is nagy elismeréssel beszélt róla; a Nagyszalontára látogató Petőfi éppen az ő egyik könyvével lepte meg barátját. A *Twist Olivér* – *Gondol Dániel* 1843-ban megjelent fordításában – Petőfi kedves olvasmánya volt.

■ – kerecsényi –

„Mikor Oláhország háborút izene...”

A Román Királyság a bukaresti titkos szerződés értelmében 1916. augusztus 27-én hadat üzent Ausztria–Magyarországnak. Még aznap teljes erővel támadást indított. Cserébe Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország és Oroszország elismerte Románia erdélyi területi követeléseit… A támadás nem volt teljesen váratlan. *Tisza István* már 1914-ben sem érezte Erdélyt biztonságban, és részben ezért is ellenezte akkor a háborúba lépést.

Az évszázadok során hadseregek keresztútja volt Erdély, a tatárok is többször jártak itt. 1916-ban még elevenen élt az 1848/49-es román vérengzések emléke. Tény azonban, hogy mindezek ellenére a támadás időszakában a magyar határ katonailag védtelen volt.

A helyzetet bizonytalanság és szervezetlenség jellemezte. Miközben a korábbi tervek csak önkéntes kitelepítést irányoztak elő, a hadüzenet után három órával mégis általános és kötelező kitelepítést doboltak ki a falvakban.

Brassó környéki hétfalusi csángó magyar evangélikusok kálváriájáról tartott vetített képes előadást *Veres Emese-Gyöngyvér* néprajzkutató múlt szombaton a kelenföldi szeretetvendégségen. Az *Evangélikus Életben* is gyakorta publikáló előadó *„Mikor Oláhország háborút izene...”* című könyve nem politika- vagy hadtörténeti munka, hanem azt mutatja be, hogyan kellett és lehetett menekülni, élni és – sokaknak – meghalni.

Érdekes technika- és családtörténeti adalékként hangzott el, hogy miként próbálták „menekíteni” a családi varrógépeket is… A falubírók igyekeztek a falvakat egyben tartani. Mégis sokan széjjelszóródtak. Megszokott látványt mutattak a közterületen tétován „állingózó menekültek”. Az újságokban címközlő és keresőrovatok nyíltak.

A menekültek decemberre hazatértek. És az enyhe télben úgy találták a krumplit a földben, hogy nem volt megfagyva!

Megállt az idő egy pillanatra, amikor a vetítésre elsötétített teremben az előadóból megszólalt az édesanya: Megérte az emberáldozat? Akár magyar, akár román részről?…

■ Prőhle Péter

A szerző felvételei

Veres Emese-Gyöngyvér köteteit dedikálja

V. LUTHER-KONFERENCIA RÉVFÜLÖPÖN

A hagyományokhoz híven január utolsó hétvégéjén tartották meg Révfülöpön – immár ötödik alkalommal – azt a Luther-konferenciát, amelynek programjáról az *Evangélikus Élet* múlt heti száma tudósított. Szerkesztőségünk természetesnek tartja, hogy a reformátori örökségre fókuszáló szimpózium főbb előadásai, ha szerkesztett, rövidített formában is, de egyetlen magyar nyelvű evangélikus hetilapunkban is megjelenjenek…

Mit jelent lutheri módon gondolkodni a magyar valóságban?

Ittzés János

FOTÓ: MENYES GYULA

Témánk szempontjából, de a lutheri teológia egészét tekintve is alapvető jelentőségű a törvény és az evangélium megkülönböztetése. Nem mi teszünk különbséget, Isten tett különbséget a törvény és az evangélium között.

Isten kétféleképpen szól az emberhez, kétféle módon közeledik a világhoz. A törvény fogalmához elválaszthatatlanul hozzátartozik a rend fogalma, amely az ember meghatározott viszonyát jelöli Istenhez, de az egész teremtett világhoz is. Isten törvénye nemcsak az, ami a *Tízparancsolatban,* a mózesi iratokban, a prófétáknál vagy éppen Jézus Urunk jajkiáltásaiban elhangzik. Ez, gondolom, meglepetés.

Tudomásul kell venni, hogy a lutheri gondolkodásban ez a bizonyos rend nemcsak az írott, rögzített Szentírásban megfogalmazott és ránk hagyományozott üzenetben jelenik meg, hanem mindabban, amit az evangélikus teológia a „rendek", „életrendek" kifejezéssel jelöl. Ide tartozik a házasság, az emberi közösségek, a tanítók és tanítottak, beosztottak és vezetők, világi felsőbbség és alárendeltek kapcsolata.

Ne felejtsük, Pál apostol tud arról, hogy Isten rendjét, teremtési akaratát – titokzatos, de valóságos módon – azok is a szívükben hordják és felismerhetik, akik egyébként soha életükben nem hallottak Mózesről, prófétákról, *Tízparancsolatról, Hegyi beszédről* vagy Jézus Krisztusról.

Ezekben a rendekben Isten az életet, a megmaradást szolgálja, hogy vigyázzanak egymásra az ő teremtményei. Ezért ezek a rendek amellett, hogy fegyelmeznek, biztonságot is nyújtanak a számunkra: vannak szüleink, és amikor még semmi másunk nem volt, ők körülvettek és átöleltek bennünket. Nemcsak a keresztyén gyerekeknek van gondoskodó édesanyjuk… Ugyanakkor ebben az isteni rendben van valami félelmetes is, mert érvényesül benne a „szemet szemért, fogat fogért" elve.

De ha a törvényről beszélünk, rögtön hozzá kell tennünk, hogy ezen túl és ezen felül és ez alatt és e körül a törvény különösképpen is az írott igében van jelen. Tény az, hogy Jézus Urunk a *Hegyi beszéd* törvénymagyarázatánál valójában a *Tízparancsolat* igéire hivatkozik. Ezért az első keresztyén nemzedékek törvényen elsősorban a *Tízparancsolatot* értették. De ez nem mond ellene annak, amit a rendről, az életrendekről és ehhez kapcsolódva és ezen felül az írott törvényről mondtam.

* * *

Tudjuk, hogy Isten a törvény után kimondta az evangéliumot is. De akkor miért kell a törvény? Ráadásul miért kell ilyen rigorózus módon megkülönböztetni az evangéliumtól, a kegyelem üzenetétől?

Luther hangsúlyosan beszél arról, hogy a törvénynek van egy nagyon fontos, első szerepe, amelyet a teológia *usus politicus* néven emleget. A *Schmalkaldeni cikkekben* erről ezt írja a reformátor: „Itt azt tartjuk, hogy a törvényt elsősorban azért adta nekünk Isten, hogy gátat vessen a bűnnek, részint a büntetésre vonatkozó fenyegetéssel és rémítéssel, részint a kegyelemre és a jóteteményre vonatkozó ígérettel és annak felkínálásával."

S aztán beszél arról is, hogy Isten az *usus politicust* a világi felsőbbség összefüggésében is a szívünkre helyezi. Ezt mondja: „Mivel pedig természettől fogva egy ember sem keresztyén vagy kegyes, hanem mindnyájan bűnösök és gonoszak, azért az Isten a törvény által tiltja őket attól, hogy a maguk gonoszságát tetszés szerinti cselekedeteikkel külsőleg kinyilvánítsák" – vagyis hogy aki gazemberségre érez hajlamot, az, ha mástól nem, legalább a börtöntől kezdjen el félni. Ez az *usus politicus.*

És utalok megint arra, amit a *Római levélre* hivatkozva említettem: a törvénynek ez a rendet védő funkciója, leszámítva az eszement diktátorok világát, valójában mindenhol jelen van. És rögtön hozzá kell tenni: nem csak keresztyén uralkodók és többségükben magukat keresztyénnek mondó parlamentek által hozott törvényekben. És ha valaki letagadja is az Úristent az égből, de felelősen végzi felsőbbségi világi szolgálatát – tetszik neki, vagy nem tetszik –, az az Isten szolgája.

Pál apostol sem mond kevesebbet a világi felsőbbségről: *„…Isten szolgája az a te javadra."* Még a nemszeretem felsőbbség is.

De Luther beszél arról is, hogy a törvény egy másik szolgálatot is végez. Ez az *usus teologicus,* a törvény teológiai használata. Szokták ezt *elenchticusnak* is mondani, ami azt jelenti, hogy a törvény kétségbe ejti, összetöri az embert, mert felismerteti vele bűnös voltát. „Fegyelmezzen a törvény, hogy az ember felismerje, mennyire nincs semmije sem abból, ami a törvény betöltéséhez tartozik – mondja Luther –, és így megalázttassék, a kereszthez meneküljön, Krisztus után sóhajtozzék, és az ő kegyelme után vágyódjék. Magára nézve elcsüggedjen, minden vigasza Krisztus legyen, aki erre más lelket ad neki, ami szívét megváltoztatja."

Luther azt mondja, hogy Isten törvénye így akar minket kétségbe ejteni, leleplezni önmagunk előtt, hogy azután Pál apostollal együtt kiáltsuk: *„Ki szabadít ki engem ebből a halálra ítélt testből?"* Ki szabadít ki a totális reménytelenség helyzetéből?

* * *

Az evangélikus és a református teológia vitájában jelentős elem a *tertius usus legis* kérdése, vagyis hogy van-e harmadik használata a törvénynek. A kálvini teológia nyomán többek között *Karl Barth,* a 20. század egyik nagy hatású teológusa azt mondja, hogy a törvény az evangélium egyik formája. És a törvény harmadik használata arra való, hogy az egyébként már megtért keresztyéneket terelgesse, vezetgesse és a rossz útról végérvényesen eltérni segítse. Tehát ez a harmadik használat nem lutheri. De *Melanchthon* éppúgy nem vallotta, mint ahogy a *Formula Concordiaet* aláíró atyák sem. Ennélfogva aki lutheri módon gondolkodik a törvényről, az a *tertius usus legist* vesse ki a szívéből.

A *Formula Concordiae* így fogalmaz: „Az evangélium jó és örvendetes hír arról, hogy Isten a bűnt nem büntetni, hanem Krisztusért megbocsátani akarja." Most már van két kincsünk: a törvény és az evangélium. Ezek közül a törvény szolgál az evangéliumnak. Nem az evangélium a törvénynek. A törvény kétségbe ejt, és odaűz bennünket Krisztus keresztje alá, ahol ezt kiáltjuk: „Ki szabadít ki engem a halálra ítélt testemből?" Erre hangzik fel az evangélium: *„Hála az Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus!"* Az evangélium csak a törvény hátterén az, ami: jó hír. Ezért a törvény szolgál az evangéliumnak.

Ugyanakkor arra is oda kell figyelnünk, amit a metodista Luther-kutató, *Philip Watson* így fogalmaz meg: „Luther állandóan nagyon erőteljesen hangsúlyozza, hogy az evangélium jó hírét semmi esetre sem kell olyan embereknek hirdetni, akik bűneiket nem ismerik el. Az ilyeneket mindaddig a törvénnyel kell ütlegelni, míg gőgjük és keménynyakúságuk össze nem omlik. Csak akkor lehet nekik a kegyelmet és a megbocsátást jól prédikálni és helyesen hirdetni."

Isten tehát mindenkinek szánja, de nem mindenkinek hirdetteti az evangéliumot.

Ne felejtsük végül, hogy az evangélium summája és lényege szerint személy: a testté lett Ige, Jézus Krisztus. Tehát nem „csak mondatok sora", mint a törvény.

* * *

Mindebből következik az, hogy Luther szerint a törvény és az evangélium kettősségének megfelelően Isten kétféleképpen kormányozza a világot, illetve a világban élő embert. Egyrészt a törvénnyel biztosítja az emberi élet külső feltételeit a földön. Ennek a kormányzásnak a reprezentánsa az államrend vagy – ahogy Luther korában mondták – világi felsőbbség, de ennek a kormányzásnak megjelenítő eszközei azok a rendek, életrendek is, melyekről már szóltunk.

Isten világi kormányzásának értelme és jelentősége az, hogy Isten a bűn által megrontott világot sem hagyta magára, és nem akarja átengedni az ördögnek. A lutheri teológia bázisán a törvény és az evangélium megkülönböztetése mellett ezért meg kell különböztetnünk a kétféle igazságot is: a *iustitia coram Deót* és a *iustitia civilist:* az Isten előtti igazságot, a megigazult bűnös érdemtelenül, kegyelemből ajándékba kapott igazságát, illetve az emberi rend szerint való igazságot.

Ha a mögöttünk lévő huszonegy vagy huszonkét évben egyházunkban is nagy keszekuszaság volt a mai magyar valóság értékelésében, annak egyik sarkalatos oka éppen ennek a megkülönböztetésnek az elmulasztása. Mert aki azt mondta, hogy fátylat a múltra, mindenki bűnös, az félrebeszélt, és az evangélium langyos vizével akarta leönteni és egyensárosra maszatolni az embereket.

Dóka Zoltánnak volt egy nagyon szemléletes és jó kifejezése a szeretet és igazság összefüggéséről: az igazság a meder, amely nélkül a szeretet posvány. Az igazság tartja mederben a különben szétfolyó szeretetet. Mert lehet valaki nagy becsben álló közéleti személyiség, de ha nem vallja magát megigazulásra vágyó, bűnbánó bűnösnek, akkor hírneve semmit nem ér. Van igazsága az emberek előtt, nincs igazsága Isten előtt. Halála órájáig jól ellesz koszorúkkal, kitüntetésekkel és márványtáblákkal, de akkor majd másképp szól az ítélet.

De igaz a fordítottja is. Nem én találtam ki, de jó példaként hadd idézzem: A Szentírásban egyedül a Jézussal megfeszített latorról tudjuk biztosan, hogy üdvözült. Jézus mégsem mondta neki: „Barátom, elintézem, hogy Pilátus szabadon engedjen." Egy szóval sem mondta neki, hogy nem számít a római helytartó aláírása a halálos ítéletén. Megbocsátotta a bűneit, de tudta, hogy emberi mérték szerint halálra méltó gazember. És a kivégzése óráján hirdette neki az üdvösség igazságát. *Iustitia civilis* és *iustitia coram Deo.*

Másrészt a 21. század elejének és a 20. század második felének magyar valóságában sokan voltak, akik a társadalom perifériájára kerültek, akiknek rossz hírét költötték, akiknek becsületébe gázoltak, akiket megraboltak, kitelepítettek, tönkretettek, „kardélre hánytak" vagy éppen börtönbe csuktak, és „a világ szemetje" voltak. Aktuálisan beszélhetnék *Kendeh Györgyről* vagy *Ordass Lajosról,* akiknek az akkori egyházi vezetés is rossz hírét költötte. Hitem szerint – bár ezt Krisztus fogja megítélni – a *iustitia coram Deo* mégis megadatott nekik.

* * *

Mindebből következik, hogy a törvénynek és az evangéliumnak tiszteletben kell tartania a másik territóriumát. *A katona hivatásáról* című iratában mondja ezt Luther: „Kétféle felsőséget rendelt az Isten az emberek között. Az egyiket lelkileg rendelte igéjével és kard nélkül, hogy ezáltal az emberek jámborakká és igazakká legyenek, és ezzel a megigazulással elnyerjék az örök életet." Ez az egyház territóriuma. „Ezt az igazulást az Isten az ő igéjével szolgáltatja, melynek hirdetését a prédikátorokra bízta. A másik felsőség világi, eszköze a kard, a hatalom, hogy azok, akik igéje által nem akarnak jámborakká és igazakká lenni az örök életre, azok ily világi hatalom által kényszeríttessenek arra, hogy legalább a világ szerint legyenek jámborakká és igazakká. Ezt az igazságot ő a karddal szolgáltatja. És bár ezt az igazságot ő nem akarja az örök élettel jutalmazni, mégis azt kívánja, hogy a békesség az emberek közt megmaradjon, és földi javakat ád jutalom fejében. Így maga az Isten a megalapítója mind a kétféle igazságosságnak, a lelkinek is, meg a világinak is, ezekben nincs semmi emberi intézmény, hanem csak isteni rendelés."

És nem keverhető össze a kettő. Bármelyik oldalról történjék is határátlépés, nem emberi konvenciókat, nem a lutheri teológia tradícióit sértjük meg, hanem Isten rendje ellen lázadunk. Akkor is, ha a világi hatalom arra vetemedik, hogy törvényt alkot a léleknek. De akkor is, ha valaki az evangélium szerint akarná kormányozni a világot, s minden világi törvényt és hatalmat meg akarna szüntetni. Mert az evangélium nem azt mondja, mit kell tenni, hanem az evangélium azt mondja, hogy „bár gazember vagy, Isten mégis megbocsát". Evangéliummal kormányozni a világot annyi, mint beengedni a farkascsordát a juhakolba.

Mit kezdjünk ezzel a 21. század magyar valóságában?

Van a bibliai szókészletnek egy nagyon sajátos időfogalma: a *kairosz.* Döntési helyzetet, vissza nem hozható lehetőséget jelent. Ha a mai magyar valóságban – és ebbe beleértem az elmúlt évtizedeket is – egy szó köré akarnám gyűjteni a nyomorúságaink általam felismert okainak tárházát, akkor ez a kairosz.

Elmulasztott kairoszok tömkelege terhel bennünket évtizedek óta. Amikor fecsegtünk, ha nem kellett volna is, és pánikban hallgattunk, amikor kiáltani kellett volna. Amikor kerestük a túlélési taktikát az Isten iránti engedelmesség helyett, vagy éppen úgy gondoltuk, hogy a magunk bűneinek takargatásával, relativizálásával kiutat találunk, és mások hátán akartunk előremenni.

Végül a törvénynek és az evangéliumnak és – ennek nyomán, a lutheri teológia látásmódja szerint – Isten kétféle kormányzásának megengedhetetlen összekeverése az is, ha politikai döntéseket teológiai érvekkel próbálnak alátámasztani. Ezért jobb lett volna, ha a *Nemzeti hitvallásnak* a szokásos és nemzetközileg elfogadott módon a *preambulum* nevet adják.

Hasonlóképpen gazdasági döntéseknél sem lenne szabad az Úristenre hivatkozni. Mint ahogy nem szolgálta Isten ügyét az sem, aki a római pápa levelét, még ha szelíd módon is, de egyfajta ajánlásra elküldte minden iskolának, köztük a más felekezetűeknek is.

Azt gondolom, hogy vannak helyzetek, amikor a törvény és az evangélium megkülönböztetésének bölcsessége elvezethet bennünket arra, hogy józan észt és szakmai felkészültséget igénylő döntéseinknél ne hivatkozzunk a transzcendens hatalomra, és elvezethet bennünket arra is, hogy igazán türelmesek legyünk. Mert akik Isten türelméből élnek, talán lehetnek mások iránt is türelmesek. Hangsúlyozom, nem a gazembersége elnézéséről van szó, hanem a jövő tervezésének és megalapozásának akcióiról.

* * *

Azt mondtam az elején, hogy a cím gondokat okoz, mert gondot jelent, hogy mi a „magyar valóság", és mit jelent a „lutheri módon". Bevallom, nem vagyok egészen biztos abban, hogy mindez ötvenkilenc perc és negyven másodperc után sokkal világosabb. Beérem azzal, ha kérdések fogalmazódtak meg testvéreim szívében, hogy ne tartsák nagyon természetesnek, ami magától értődőnek tűnik. Hogy tudjunk egy kicsit kritikusabbak, egy kicsit türelmesebbek és egy kicsit jobban Istennek engedelmeskedő tanítványok lenni.

A szerző a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület nyugalmazott püspöke

V. LUTHER-KONFEREN

A pedagógus Luther

Isó Dorottya

FOTÓ: BODA ZSUZSA

1530 tavaszán *Luther Márton* beköltözött Koburg várába, hogy a lehető legközelebb legyen Augsburghoz, ahol társai – *Melanchthon* vezetésével – az *Ágostai hitvallást* olvassák fel a német császár és a birodalmi gyűlés előtt. Ő nem lehet jelen a gyűlésen, hiszen a birodalmi átok, melyet 1521-ben Wormsban mondtak ki rá, most is érvényben van. De írásával a távolból is buzdítja övéit azért, nehogy eltévedjenek, vagy félrevezessék őket, rámutat azokra a sarkalatos pontokra, amelyekhez ragaszkodniuk kell.

Egyszóval Luther tanítja övéit, és tanítja olvasóit. Ebben az írásában – *Intés az ágostai birodalmi gyűlésen egybegyűlt papokhoz* – megfogalmazza azokat a kérdéseket, amelyekre a keresztyén egyháznak tiszta és igaz válaszokat kell adnia, és amelyeket minden keresztyénnek meg kell tanulnia.

Bevezetés

Luther kérdései és témái között nemcsak a hit és a hitélet egyes kérdései szerepelnek, hanem a világi élet által felvetett kérdések is, melyekre az egyháznak „egyházias", azaz biblikus választ kell adnia. Így fogalmaz:

„Azon tételek, melyeknek tárgyalása szükséges az igazi keresztyén egyházban, amelyeket mi tárgyalunk: Mi a törvény? Mi a bűn? Mi az evangélium? Mi a kegyelem? Mi a lélek adománya? Mi az igazi bűnbánat? Hogyan gyónunk helyesen? Mi a hit? Mi a bűnöknek bocsánata? Mi a keresztyén szabadság? Miben áll a szabad akarat? Mi a szeretet? Mi a megpróbáltatás? Mi a remény? Mi a keresztség? Mi a mise? Mi az egyház? Mik a kulcsok? Mi a püspök? Mi a diakónus? Mi a prédikátori hivatal? Mi az igazi káté: Tízparancsolat, Miatyánk, hitágazat? Miben áll az igazi imádkozás? Mi a litánia? Hogyan olvassuk és magyarázzuk az Írást? Mik a jó cselekedetek? Kioktatás a házaséletről, a gyermekekről, a szolgákról, a szolgálókról. Hogyan tiszteljük a felső hatalmasságot? Elemi iskolák. A betegek látogatása. A szegények és kórházak gyámolítása. A haldoklók vigasztalása."

Luther ekkor nem első alkalommal tanítja övéit és olvasóit, hallgatóit. Azóta, hogy Isten akaratából reformátor lett, egyetemi előadásai mellett a gyülekezet, az egyház népének tanítása is gondjává vált. Sokszor sürgették egy-egy kérdés megválaszolására. Így született például a három *sermo* a bűnbánatról, a keresztségről és az úrvacsoráról.

Tanítással szállt szembe a Wittenbergben fellépő rajongókkal: nyolc böjti prédikációjával cáfolta tanításaikat, és helyes mederbe terelte a gyülekezet életét. Amikor *Állhatatos János* szász választófejedelem elrendelte az egyházlátogatást, Luther maga is részt vett benne, hogy lássa, milyen tudással, ismerettel rendelkeznek a gyülekezetek tagjai. S amikor elkeserítő képet kapott, nekilátott, hogy „tankönyvet" készítsen: megírta a *Kis kátét* és a *Nagy kátét.*

Luther nem volt pedagógus a szó mai értelmében, de tanító volt abban az értelemben, ahogyan minden teológus, minden lelkész, minden pap – s itt nem feledhetjük a hívek egyetemes papságát sem – az. Jézus missziói parancsa minden keresztyént kötelez arra, hogy a tanítvánnyá tevés szolgálatában tanítsa azokat, akik rábízattak. Minden teológus, minden lelkész és igehirdető pedig kötelezve van arra, hogy az egyház tiszta és igaz tanítását továbbadja felnőtteknek és gyermekeknek egyaránt. A küldetését veszítené el az egyház, ha szolgái nem tanítanának, ha szolgái nem tisztán, biblikusan tanítanának, és ha tanításuk nem vonatkozna a világi élet által felvetett problémákra is, hanem csupán a hit és a hitélet kérdéseire.

Lutherre mint reformátorra, igehirdetőre, papra az Úristen egész egyházának tanítását bízta. Ezért beszélhetünk mégis a pedagógus Lutherről. Ezért foglalkozik vele a pedagógia tudományának körébe tartozó neveléstörténet is. Tanítói tevékenysége, teológiai alapokon álló pedagógiája mérföldkő a nevelésben. Pedig Luther csak azt tette egész életében, ami rábízatott…

A tanítás teológiai alapjai Luthernél

Az „életrendek" teológiája. Minden ember beleszületik az Isten által teremtett életrendekbe: a család közösségébe, egy nép közösségébe, a munka világába. Ennek alapján tölt be különböző szerepeket – melyeket Luther *ordónak,* rendnek nevez –, ennek alapján végzi hivatását. A rendek, amelyekbe tartozik, meghatározzák Istentől kapott feladatait.

Luther szakít azzal a középkori gondolkodással, hogy hivatása csak a papságnak van. Minden munkát hivatásnak mond, és vallja, hogy hivatásként kell gyakorolni. Ezzel azt is kifejezi, hogy a hivatások között nincs kisebb és nagyobb. Mindre szükség van, ezért mind egyenértékű. A világi hivatásokban levő keresztyén emberek végezzék tehát elkötelezetten világi szolgálatukat, a nekik adatott rendekben legyenek javukra környezetüknek, közösségeiknek, városuknak, népüknek.

A szülői, apai, anyai hivatásban élő ember Istentől kapott küldetése tehát, hogy gondozza gyermekeit, nevelje őket testi-lelki értelemben egyaránt. A keresztyén szülő pedig Jézus missziói parancsára tekintve tanítója gyermekeinek. Neki kell a tanítvánnyá tevés szolgálatában fáradoznia, mert a gyermekei azok, akik rá vannak bízva.

A „szülői" felelősség teológiája. Luther a szülői hivatást kiterjeszti minden olyan hivatásra, amely valamiképpen gondviselésre rendeltetett: egy ország, egy város, egy gyülekezet gondozására és tanítására. Vagyis azt a felelősséget, amelyet a szülők hordoznak gyermekeik nevelése iránt, hordozza egy város vezetése a város polgárainak gondozása, nevelése, egy ország elöljárói az ország népe iránt, az egyház papjai pedig gyülekezetük tagjai iránt. Ezért a gyermekek tanítása, nevelése Istentől rendelt feladata a világi kormányzásnak. Ráadásul Luther rámutat arra is, hogy a világ sorsa rendkívüli mértékben függ attól, ahogyan gyermekeinket neveljük.

Nevelés Luther teológiája alapján

A nevelés célja. Luther reformátori tevékenysége folytán számtalan kolostor néptelenedett el, szerzetesrendek, apácarendek szűntek meg. Márpedig a tanítás, gyermeknevelés színterei a kolostorok voltak. Ráadásul Wittenbergben a rajongók alaposan összezavarták az egyszerű népet,

mert azt tanították, hogy a tudományos képzettség, azaz a tanulás ártalmas, ördögi dolog. Nincs rá szüksége a keresztyén embernek…

Ezért írja meg Luther Márton a *Németország összes városainak polgármestereihez és tanácsosaihoz keresztyén iskolák felállítása és fenntartása végett* című iratát 1523-ban. Ebben hangsúlyozza, hogy ha a szülőknek fontos volna gyermekük üdvössége és boldogsága, akkor nem tétlenkednének: megkeresnék és megteremtenék gyermekeik lelki növekedésének lehetőségeit, vagyis keresztyén módra nevelnék és taníttatnák őket.

Azért neveljük gyermekeinket, hogy hívő, istenfélő, igaz keresztyén emberek legyenek. Ennek egyenes következménye pedig az, hogy az igaz keresztyén ember értékes tagja lesz társadalmának, hivatását szorgalmasan és hűségesen végzi, életét tisztességben és hasznosan éli. S ha már a szülők – különböző okokból – nem alkalmasak a gyermeknevelésre, vagy nem tudnak vele foglalkozni, akkor ezt a célt a városok vezetőinek, az elöljáróknak kell maguk elé tűzni és megvalósítani.

A nevelés tartalma. A hitismeretek átadása, a katekézis vagy kátétanítás mindig, már a kezdetektől, fontos volt az egyház számára. A tananyag a *Tízparancsolat,* az *Apostoli hitvallás* és a *Miatyánk* ismerete volt.

Amikor Luther kátéíráshoz fog, megőrzi ezt az egyházi hagyományt – magyarázatokat fűz ezek egyes szakaszaihoz –, ugyanakkor ki is bővíti kátéját a keresztség és az úrvacsora igéivel, illetve ezeknek a magyarázatával. Ez tehát szerinte az a minimum, amelyet minden keresztyénnek tudnia kell, amelyet szüntelen gyakorolnia is kell, hogy el ne felejtse, és gondolkodnia is kell róla, hogy elmélyüljön benne.

A káté tanítását a családfő feladatául szabja. Közismert a *Kis káté* felirata: „A családfő így tanítsa háza népét!"

Luther azzal is foglalkozik, hogy mit tanuljanak a gyermekek az iskolákban. A legnagyobb súlyt a nyelvek tanítására teszi, közöttük is a Szentírás nyelveinek elsajátíttatására, hogy minél többen megértsék az igét.

A reformátor gyermekszemlélete. Hogy miként tekintettek Luther korában a gyermekekre, arra legjobb példa az, ahogyan őt nevelték. Rendkívüli szigorúság, olykor kegyetlen bánásmód, verés, mindez azért, hogy megtörjék a gyermek bűnös akaratát, és engedelmességre neveljék. A gyermek tehát bűnös lény, akiből „ki kell nevelni bűnösségét".

Luther azonban egészen másként tekint a gyermekre. Korát meghazudtoló módon hangsúlyozza, hogy a gyermek finom lelkét óvni kell, a legfontosabb az, hogy jól szeressék…

Külön meg kell említenünk, hogy amikor Luther gyermekek neveléséről beszél, akkor egyaránt gondol a fiúkra és a lányokra. Éppen biblikus látásmódja készteti erre, hiszen Pál apostol nyomán gondolkodva világos számára, hogy *„Krisztusban (…) nincs férfi, sem nő".* (Gal 3,28) Ezért a katekézis tanulása és az iskolába járás egyaránt fontos a fiúk és a lányok számára. A *Keresztyén iskolák felállítása ügyében* című iratában nemcsak tudós mesterekről, hanem mesternőkről is beszél, akik „a könyvekhez és más tudományokhoz, művészetekhez és történetekhez értenek", akik taníthatják a gyermekeket. A gyermekeknek pedig naponta iskolába kell járniuk.

A nevelés módszerei. A szülők számára a hit alapvető dolgaira való nevelésben Luther Márton lépésről lépésre határozza meg a módszereket.

Első lépés: egy rögzített szöveg alapján tanulja meg a *Tízparancsolatot, Hiszekegyet, Miatyánkot* és a szentségek szereztetési igéit – ez az ismeretszerzés fázisa.

Második lépés: értse meg, mit jelent a szöveg – ez a magyarázat. Megfelelő időt kell rászánni, míg megérik a tanulóban.

Harmadik lépés: személyre szabottan kell bővíteni az ismereteket aszerint, kihez melyik rész áll közelebb – hogy tapasztalatokká váljanak a megszerzett ismeretek.

Utolsó lépés: ösztönözni a gyermekeket arra, hogy éljenek gyakran a szentség vételével, s így gyakorolják magukat a keresztyén életben.

Az egész módszert áthatja a *tanítva tanulni* elve, hiszen a családfő sem „perfekt" a tananyagban, mégis tanít. S tanítva tanul. Luther szerint köteles hetente egyszer felmondatni háza népével a kátét, és ügyelnie kell arra, hogy pótolják a hiányosságokat. A *Nagy káté* előszavában a reformátor felhívja a figyelmet: soha senki nem mondhatja magáról, hogy ő már tudja, s nem szorul további tanulásra…

Luther ma is tanít bennünket

Az iskoláztatás terén éppen Luther reformációja nyomán indultak meg óriási változások, és hatalmas fejlődés kezdődött. A világi kormányzás egyre inkább felismerte a gyermeknevelés fontosságát. Tanítók, pedagógusok munkássága kiformálta a pedagógia tudományát, amely azóta is gazdagodik, erősödik ismeretekben, tapasztalatokban, tárgyi eszközökben. Igaz azonban az is – sajnos –, hogy az iskoláztatás zömében elszakadt az egyháztól s annak alapjától, a tiszta tanítástól.

Az egyháznak a katekézis mint a hitismeretek tanításának tantárgya maradt meg, amelybe azonban nemcsak a hit és a hitélet egyes kérdései tartoznak, hanem a világi élet által felvetett kérdések is, melyekre az egyháznak „egyházias", azaz biblikus választ kell adnia.

* * *

Mennyire vagyunk gyakorlottak egyházunk tanításában? Mennyire gyakoroljuk magunkat benne? Ha most Luther kérdéseit, melyekben megfogalmazta a keresztyén tanítás lényegét, ismét szemünk elé vesszük, próbára tehetjük magunkat! Vajon hány kérdésre tudunk válaszolni? Vajon tanítjuk-e ezekre a ránk bízottakat?…

Luther tanít ma is. Tanítása tiszta és igaz. Át kellene gondolnunk mindannyiunknak újra. Tanulni kell(ene) újra. Tisztán és igazán kell(ene) tanítani újra. Mert bizony igaz Luthernek ez a mondata is: „Bizony nem tesz Isten csodát, amíg a dolgon az általa rendelkezésünkre megadott eszközökkel nem segítünk." (*Keresztyén iskolák felállítása ügyében,* 166. oldal)

A szerző a Veszprémi Evangélikus Egyházközség lelkésze

CIA RÉVFÜLÖPÖN

A konferencia előadásainak szerkesztett, rövidített változata

A prédikáló Luther

Véghelyi Antal

FOTÓ: BODA ZSUZSA

A prédikációnak a középkori egyházban két műfaja volt: a *sermo* (témaprédikáció) és a *homília* (textus alapján mondott prédikáció). *Luther* mindkét műfajt művelte.

Sermók

A *Hogyan szemléljük Krisztus szent szenvedését?* című, 1519-ben a nagyhét több napján, felosztva elmondott sermóját ebben a körben – azt hiszem – ismertnek feltételezhetjük, hiszen a *Magyar Luther Füzetek* 6. kötetében magyarul is hozzáférhető. Ebben a sermóban prédikált formában csendülnek fel Luther Heidelbergben két esztendővel korábban megfogalmazott teológiai látásmódjának, a *theologia crucisnak* legfőbb elemei.

Ezt mondja: „Keresztségnek… csak azok nevezhetők joggal, akiket Krisztus neve és élete megragadott és belevont az ő életébe, miként Szent Pál mondja Galata 5,24-ben: »Akik Krisztuséi, azok Krisztussal együtt megfeszítették testüket annak minden kívánságával együtt.« Mert Krisztus szenvedését nem szavakkal és jelképesen, hanem valóságosan kell átélni…”

Hasonlóan ismertnek feltételezhetjük a *Magyar Luther Füzetek* 3. kötetében *Nyolc böjti prédikáció Wittenberg népének* címen magyarul is megjelent, úgynevezett *Invocavit* prédikációkat, amelyeket Luther 1522-ben, a böjt első hetében *Karlstadt* kép- és szoborromboló tevékenységének megfékezésére mondott el. Ezekben fejti ki Luther talán első ízben az üdvösség szempontjából adiaforon – magyarul közömbös – dolgokról vallott nézetét: amit Isten igéje nem ír elő, azt kötelező érvénnyel senki nem parancsolhatja meg, és amit Isten igéje nem tilt, azt ember sem tilthatja meg. Az oltárról, a képekről, a szobrokról Isten igéje nem rendelkezik, tehát használatukat vagy mellőzésüket szabadon kell hagyni.

Sajnálatos módon sok félreértés forrása lett, hogy a pénteki sermóban Luther ebben a keretben beszél az úrvacsoráról. De nem az úrvacsorát sorolja az üdvösség szempontjából adiaforon dolgok közé, mint ahogyan ezt többen próbálják belemagyarázni szavaiba, hanem azt, hogy mikor él valaki a szentséggel. Az ellen tiltakozik, hogy a pápa a húsvéti időben való gyónást és úrvacsoravételt parancsba adja. Azzal érvel, hogy az ember hitének ereje ingadozó. Az úrvacsorát üdvösségünkre pedig csak erős hittel vehetjük.

„…Bizony nincs mindegyikünknek ilyen hite; bárcsak adná Isten, hogy minden tizedik embernek ilyen hite volna. Nézzétek, ilyen tiszta, túláradó kincse, amilyennel Isten az ő kegyelméből elárasztott minket, nem lehet akárkinek, csak olyanoknak, akik megkísértetnek, történjék az testiekben vagy lelkiekben; testileg üldöztetés által, lelkiekben a lelkiismeret csüggedése miatt, kívülről vagy belülről az ördög által, aki akárhányszor megtölti a szívedet gyengeséggel, félelemmel és csüggedéssel úgy, hogy már azt sem tudod, hányadán állsz Istennel, s bűneidet az orrod alá dörgöli. És mégis egyedül az ilyen félelemtől görcsbe rándult, remegő szívben akar Isten lakni, ahogyan azt Ézs 66,2-ben mondja. (…) Az olyan ember, aki nem ilyen lelkiállapotban van, tartózkodjék egy ideig ettől a szentségtől, mert ez az étek nem kívánkozik jóllakott és dugig telt szívekbe, s ha mégis oda kerül, hát megfekszi azt. Ha tehát a lelkiismeret ilyen szorongattatását és csüggeteg szívünk buta esendőségét éreznénk, akkor lépnénk teljes alázattal és tisztelettel az oltár elé, s nem pedig se szó, se beszéd, minden alázat és istenfélelem nélkül. Ilyenféleképpen hát nem érezzük magunkat mindig erre indítva… Ezért a legjobb dolguk azoknak van, akikre a halál és az ördög kísértve támad szüntelen, és nekik adatik a legkényelmesebb módon, hogy erős hittel higgyenek…”

Luthernak még három másik sermója is elérhető magyar nyelven, a *Magyar Luther Füzetek* 4. kötetében: a bűnbánatról, a keresztségről és az úrvacsoráról szóló beszéd.

A bűnbánatról szóló sermóban Luther különbséget tesz a büntetés elengedése és a vétek megbocsátása között. Míg a büntetés elengedése nem űzi ki a bűnt az emberből, és következésképpen nem békíti ki az embert az Istennel, addig a vétek megbocsátása igen.

Luther hangsúlyozza a bűnbánat és a töredelem fontosságát a bűnbocsánat elnyeréséhez, de nem mulasztja el hozzátenni: „A bűnbocsánat (…) nem adatik senkinek sem a saját bűnei fölötti bánat, sem az elégtétel cselekedetei érdeméért, hanem egyedül Isten azon ígéretébe vetett hitért, hogy »amit feloldozol, fel lesz oldva…« stb. Bár a töredelmet és jó cselekedetet nem szabad elhagyni, de ezekre semmiképpen sem lehet építeni, hanem egyedül Krisztusnak arra a bizonyos igéjére, amely biztosít arról, hogy ha a pap feloldoz, akkor fel is vagy oldva. (…) Ha pedig nem hiszed, hogy valóban megbocsáttattak bűneid, és valóban megszabadultál tőlük, úgy pogány vagy, nem keresztény, és hitetlen Urad, Krisztusod iránt, ami a legsúlyosabb, Isten elleni bűn. (…) Ne vitatkozz hát arról, hogy bűnbánatod elegendő-e, vagy sem, hanem légy bizonyos abban, hogy minden igyekezeted, bűnbánatod nem elegendő, és ezért menekülj Isten kegyelméhez, és légy egészen biztos az igében, amit a szentségben hallasz… Tehát igaz, hogy a pap valóban megbocsátja a bűnt és vétket, de nem adhat a bűnösnek hitet, mely a bűnbocsánatot (…) elfogadja. Ezt Istennek kell adnia…”

A keresztségről Luther ezt mondja: „…igaz ugyan, hogy amikor az ember kijön a keresztségből, tiszta és bűn nélküli, egészen ártatlan. De ezt sokan nem helyesen értik: azt gondolják, nincs itt többé semmi bűn, lusták és hanyagok lesznek a bűnös természet megöldöklésében, s ugyanúgy viselkednek egyesek a gyónás után is. Ezért helyesen kell értenünk és tudnunk, hogy amíg testünk itt él, természeténél fogva gonosz és bűnös.

Isten, hogy ezen segítsen, azt határozta, hogy egészen mássá és újjá akarja teremteni. Amint Jeremiás 18-ban mondja: a fazekas azt a fazekat, amely nem jól sikerült, újra összegyúrja az agyaggal, aztán másik fazekat készít, olyat, ami neki tetszik. Így vagytok – mondja Isten – ti az én kezemben. Vagyis mi az első születéskor nem jól sikerültünk. Ezért újra a földbe vet bennünket a halál által, és újjáteremt minket az utolsó napon, hogy akkor jól sikerüljünk, és bűn nélkül legyünk. Ezt a végzést kezdi végrehajtani a keresztségben.”

A *Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról* című sermóban Luther így tanít: „Ennek a szentségnek a jelentése vagy eredménye az összes szentek közössége. (…) Ennek az az értelme, hogy Krisztus a szentekkel együtt egy lelki testet alkot. (…) Ebben a szentségben tehát maga Isten ad az embernek a pap által biztos jelet arról, hogy Krisztussal és az ő szentjeivel egyesül, s minden dolguk közös lesz úgy, hogy Krisztus szenvedése és élete az ő sajátjává válik, úgyszintén az összes szentek élete és szenvedése. (…) De ugyanígy kell az embernek közösséget vállalnia Krisztus és az ő szentjeinek minden nyomorúságával és bajával is, ezt is velük együtt kell szenvednie és viselnie. (…)

A záró istentiszteleten Fehér Károly és Ittzés János szolgáltatta ki az úrvacsorát

Hajdanában helyesen éltek ezzel a szentséggel, és megtanították a népet arra, hogy helyesen értelmezze ezt a közösséget, úgy, hogy a testi eledelt és javakat is összehordták az egyházban, s kiosztották azok közt, akik rászorultak, amint Pál le is írja 1Kor 11-ben. Innen ered a misében a collecta szó, ami közös gyűjtést jelent…

Légy rajta, hogy (…) senkitől ne különülj el gyűlölettel vagy haraggal: mert a közösségnek, szeretetnek és egységnek ezzel a szentségével nem fér meg a viszálykodás és a szakadárkodás. (…) A káromlók, hamisan ítélkezők és más emberek megvetői ebben a szentségben elkerülhetetlenül a halált veszik, amint Szent Pál 1Kor 11,29-ben írja. (…) Holott Krisztus azért adta a testét, hogy a szentség jelentését, a közösséget és a szeretetben való átformálódást gyakoroljuk, s saját természetes testünket kevesebbre becsüljük, mint a lelki testünket, vagyis az ő szentjeinek közösségét. (…)

Ez a szentség tehát olyan gázló, híd, ajtó, hajó és hordágy, amelyen és amelyen keresztül ebből a világból az örök életbe megyünk át.”

Homíliák

Luther homíliái írásmagyarázat jellegűek voltak, mégis személyhez szólóak. Ezt Luther úgy érte el, hogy hallgatóit belevonta a bibliai történetbe. A szószéken az egyszerű, Bibliát még alig ismerő emberek számára is érthető módon fejtette ki azt a mély tartalmat, amelyet az egyetemi katedrán a Szentírás doktoraként teológusokhoz szólva mondott el.

Luther homíliái magyarul nem hozzáférhetők. Csupán a *Házi postillák* néven ismert gyűjtemény jelent meg 1896-ban, majd 1903-ban, *Zábrák Dénes* soproni lelkész fordításában. … Ezek többségét az 1532–35 között betegeskedése miatt templomi szolgálatot csak rendkívüli esetben vállaló Luther otthonában, tágabb értelemben vett háza népe előtt mondta el.

Ebből a hatalmas anyagból egy gyöngyszemet szeretnék most kiemelni: Luther böjt második vasárnapján *post illa verba* Mt 15,21–28, azaz a *kánaáni asszony* történetéről elmondott prédikációját.

Rövid bevezető után Luther így folytatja: „Mindenekelőtt azt értsük meg, hogy ez az evangélium nem gyermekekhez illő, holt betűkkel való játszadozásra hív, hanem az Istenben való hit bátor küzdelmét és súlyos aggodalmait tárgyaló nehéz tudomány, ami arra tanít, hogy Isten segítségül hívásától és a hozzá való könyörgéstől semmi se riasszon el bennünket, még az sem, ha ő nemet mond kérésünkre.

Szemünk előtt vívja ezt a harcot a kánaáni asszony. Személyéből adódóan helyzete olyan rossz, hogy rosszabb már nem is lehetne. (…) Ez az asszony – mivel pogány volt – azt gondolta, mert nem is gondolhatott mást, hogy ő nincs a kiválasztottak között. De lenyeli ezt a nagy és kemény gombócot, és odalép az Úr Jézus elé: »Uram, Dávid Fia! Könyörülj rajtam!« (…) Krisztus jól hallja ezt a kiáltást, de nem felel rá egy szót sem. (…) De ez a szegény nő még ettől sem riad vissza. (…) A tanítványok végre megunják a kiabálást, és – mintha Krisztusnál is nagylelkűbbek lennének – úgy vélik, hogy az Úr túl szigorú és keményszívű. Ezért hozzá lépnek, és így esedeznek az asszony érdekében: »Uram, nézd, milyen alázattal és buzgalommal kér téged: add meg, amit kíván, és segíts rajta, különben nem tágít tőled!« (…)

Ám (…) Krisztus így szól: »Én nem küldettem máshoz, csak Izrael házának elveszett juhaihoz.« Ezzel csapást mér a tanítványok fejére is. Sem őket, sem az asszonyt nem akarja meghallgatni.

Az asszonynak most már minden oka megvan, hogy így gondolkodjék: »Bizonyosan érzéketlen ember ez…« Márk szerint az asszony még a házba is bemegy az Úr után, …ahová Krisztus előle menekül. Ám az asszony ott is térdre borul előtte.

Az Úr szíve azonban még ekkor sem indul meg. Mert figyelj csak! Mit mond az asszonynak? »Nem illő dolog ez!« »Nem jó elvenni a gyermekek kenyerét és odadobni a kutyáknak!« Ha az Úr ezt nekem mondta volna, azonnal otthagytam volna. (…) Mert szerfelett kemény szó az, amit az Úr az asszony arcába vág. (…) Annyi ez, mintha ezt mondaná: »Az ördögé vagy mindenestől, takarodj innét! Nincs itt semmi keresnivalód!« Ez ám az igazán nehéz próbatétel!

(…) Remek példa ez, amiből megismerhetjük, milyen hatalmas dolog a hit! Ez a hit Krisztust, amikor a legharagosabbnak látszik, a saját szavánál fogja meg, és a kemény elutasítást biztató célzássá alakítja. Megfordítja e szavak értelmét, és magára nézve a legüdvösebb módon magyarázza.

»Azt mondod, eb vagyok?« – felel az asszony. »Ám legyen! Szívesen leszek az, bánj csak velem úgy, mint a kutyáddal. Add a kenyeret a gyermekeidnek. Ültesd csak őket az asztalodhoz. Én erre nem tartok igényt. Csak azt engedd meg, hogy az asztal alá hullt morzsákat felszedhessem. Csak azt add nekem, ami a fiaknak már nem kell, és ami úgyis elveszne. Szívesen megelégszem ezzel is.« Krisztust tehát saját szavával fogja meg. Ezért nemcsak a kutyákat megillető jogot nyeri el, amit kért, hanem a gyermekek jogát is megkapja. Mert mit tegyen a mi kegyes Jézusunk? Saját csapdájába esett, és most állnia kell a szavát! De hiszen szívesen indul ő könyörületre, csak legyen, aki így megindítani képes. (…)

Mindez példa számunkra, hogy megértsük belőle, milyen nagy az Isten kegyelme és jósága. Ami néha késik ugyan, és úgy tűnik, mintha Isten várakoztatna minket, mielőtt megsegítene. De ha kitartunk a könyörgésben és az esedezésben, akkor Isten végül irgalmasságának sokkal kiválóbb jelével örvendeztet meg bennünket, mintsem hittük vagy reméltük volna…”

A szerző teológus, az Evangélikus Élet A vasárnap igéje rovatának vezetője

V. LUTHER-KONFERENCIA RÉVFÜLÖPÖN

„A pápisták iskoláiban e zsoltár teológiája teljesen ismeretlen”

Luther az 51. zsoltárról

■ Dr. Fabiny Tibor

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Luther szerint a *Zsoltárok könyve* a keresztény ember imádságoskönyve: Dávid imádsága – Krisztus imádsága; Krisztus imádsága – a keresztény ember imádsága.

Luther és a zsoltárok

Az *Ószövetség* e páratlan, költői könyvéhez (amelyet szerkezetileg a *Tórához* hasonlóan öt részre osztottak) Luther többször is írt előszót és utószót, buzdítva a hívőket, hogy minél gyakrabban olvassák, énekeljék a zsoltárokat, sőt egyes részeit kívülről is tanulják meg.

1528-ban írja: „Merre lelsz még olyan örvendező szavakra, mint a dicséret és a hálaadás zsoltáraiban… S mondd, hol találnál mélyebb, panaszosabb, keserűbb szavakat a szomorúságnál, mint a könyörgésekben?”

A reformátor zsoltármagyarázatai kincsesbányát jelentenek teológiájának megértése szempontjából.

Az 51. zsoltár

Az 51. zsoltár – *Miserere mei Deus* – egyike a „hét bűnbánati zsoltárnak” (6; 32; 38; 51; 102, 130; 143), a gyűjtemény középső darabja.

A zsoltár egy valóságos ember, nevezetesen Dávid király valóságos istentapasztalatáról szól: drámai küzdelemben, pokoli mélységet és égi magasságokat megjárva éli át a bűn, bűnismeret, bűnbánat, kegyelem, megtérés, újjászületés, hálaadás és a közösségvállalás hatalmas bibliai témáit.

A történet háttere jól ismert: Dávid király elcsábította Betsabét, Uriás feleségét, majd Uriást halálba küldte. Isten Nátánt küldte el Dávidhoz. A próféta egy példázatot mondott el a királynak egy szegény és egy gazdag emberről, melyben a gazdag ember erőszakkal elvette a szegény ember báránykáját. A történetet hallva Dávid felháborodott, és így kiáltott fel: *„Az élő Úrra mondom, hogy halál fia az az ember, aki ezt tette!”* Nátán válasza így hangzott: *„Te vagy az az ember!”* Nátán magyarázatát hallva Dávid őszintén beismerte bűnösségét: *„Vétkeztem az Úr ellen.”* Nátán erre így felelt: *„Az Úr is elengedte vétkedet, nem halsz meg.”* (2Sám 11–12)

Az 51. zsoltárról Luther három alkalommal is írt kommentárt. Először még szerzetesként 1513–15-ben tartott róla előadásokat, többnyire parafrázisok formájában; 1517-ben jelent meg első önálló nyomtatott műve, a *Die Sieben puspsalm,* mely 1525-ig kilenc kiadást ért meg. Ezt az első, német nyelvű iratát teljesen áthatja a lelkipásztori hangvétel.

A legterjedelmesebb kommentárt tizenöt évvel később, 1532-ben írta, amikor a wittenbergi egyetemen előadás-sorozatot tartott róla június elejétől július végéig.

* * *

Az alábbiakban párhuzamosan olvassuk és kommentáljuk Luther 1517-ben, illetve 1532-ben írt magyarázatát.

Az 1–2. vers pontosan utal a zsoltár megírásának fent említett hátterére: *„A karmesternek: Dávid zsoltára, abból az időből, mikor nála járt Nátán próféta, mert bement Dávid Betsabéhoz.”*

A 3. vers így hangzik: *„Könyörülj rajtam kegyelmeddel, Istenem, töröld el hűtlenségemet nagy irgalmaddal!”* 1517-ben Luther ekképpen foglalja össze ennek a lényegét: „Az ige értelme tehát ez: Ó, Istenem, senki emberfia, semmilyen teremtmény nem képes segíteni rajtam vagy megvigasztalni; oly nagy a nyomorúságom.”

Amíg 1517-ben az első versről a reformátor csak néhány sort ír, az 1532-es magyarázatban elmondta – mint sok más alkalommal –, hogy Dávid nem az abszolút, a „mezítelen” Istenhez könyörög, hanem ahhoz, aki miértünk az ő igéjébe, ígéreteibe, a beszéde „maszkjába” öltözik. Csak látszatra tűnik úgy, hogy itt nincsen szó Krisztusról; s mivel az ő ígéretei Krisztusról szólnak, Dávid itt a mirajtunk könyörülő Istenfiút szólítja meg.

„Teljesen mosd le rólam bűnömet, és vétkemtől tisztíts meg engem!” (4) A beszennyezettségét, bűnét meglátó ember Krisztushoz könyörög, hogy „mossa le” a szennyét, tisztítsa meg a vétkeitől (Károli: „álnokságából”). Ádámnak, az óembernek meg kell halnia, hogy Krisztus élhessen. 1517-ben Luther így ír: „Helyzetünk valójában a következő: kell, hogy Ádám kitakarodjék – Krisztus pedig betérjen hozzánk. Ádámnak meg kell semmisülnie, Krisztusnak betérnie – Krisztusnak egyedül uralkodnia és jelen lennie.”

1532-ben Luther azt írja, hogy a bűn erejét megtöri a kegyelem, a méreg maradékai azonban még bennünk maradnak. Gyakorlati hasonlattal él: egy bírósági tárgyaláson elengedhetik a bűnös büntetését, ám a hajlam ott marad benne. Ugyanez érvényes a mi megigazulásunk esetében is: Krisztus nekünk tulajdonított idegen igazsága miatt nyilvánúttatunk igaznak, de szükség van a Szentlélek munkájára, aki folyamatosan kitisztítja az óemberünkből a bűn maradványait. Ez folyamatos harcot jelent (Róm 8,13), s a hit általi megigazulásunk után még szükség van arra a megtisztulásra, fürdőre, amelyről a zsoltáros beszél.

Ez az érvelés tanulságos lehet azoknak a – mindenkori – rajongó Krisztus-hívőknek, akik hirtelen megtérésük után azonban elzárkóznak a Szentlélek (sokszor nyugtalanító, zavarba ejtő) megszentelő munkájától.

„Mert tudom, hogy hűtlen voltam, és vétkem mindig előttem van.” (5) 1517-ben Luther különbséget tesz a képmutatók és a valódi szentek között: amíg az előzőek csak a mások vétkét látják, mondván, „a mások vétke mindig előttem van”, addig a valódi szentek elsősorban a saját nyomorúságukat látják, s ezért magukat ítélik el, nem törődve mások véleményével: „vétkem mindig előttem forog”, azaz a saját bűnöm szúrja ki a szememet, nem a másoké!

1532-ben Luther így fogalmaz: Isten nem azt akarja, hogy a bűnös magát a haragot tapasztalja meg, hanem azt, hogy a haragot a kegyelem érzésével együtt – a 147. zsoltár 11. versével szólva: *„Az istenfélőkben gyönyörködik az Úr, akik az ő szeretetében bíznak.”* Vagyis – Luthert továbbgondolva – azért félem az Urat, mert tudom, hogy szeret, és nem azért szeretem őt, mert félek tőle. Isten meg akar bocsátani azoknak, akik bevallják bűneiket, de haragvónak akar látszani azoknak, akik nem ismerik el bűnös voltukat.

„Egyedül ellened vétkeztem, azt tettem, amit rossznak látsz. Ezért igazad van, ha szólsz, és jogos az ítéleted.” (6) Luther mindkét kommentárjában kiemeli Isten igaz voltát s ebből adódóan az ember hamisságát és Krisztusra utaltságát. Az ember állapotának leírása inkább általános, ezért a múlt időt inkább jelenben kell értenünk: „egyedül ellened vétkezem”. Ez azt is jelenti, hogy egyedül az Isten igaz, s hozzá képest hazug minden ember.

„Lásd, én bűnben születtem, anyám vétekben fogant engem.” (7) 1532-ben Luther rámutat, hogy Dávid nem a konkrét bűnökről (parázsnaság, gyilkosság) beszél, hanem általában az emberi nem állapotáról. Magával az emberi létezéssel van baj, hiszen emberlétünk deformálódott el a bűneset következtében. Vagyis Dávid azt mondja: nem azért vagyok bűnös, mert meggyilkoltattam Uriást, hanem azért gyilkoltattam meg Uriást, mert bűnös vagyok.

„Te pedig a szívben levő igazságot kedveled, és a bölcsesség titkaira tanítasz engem.” (8) 1517-ben Luther a belső igazságra hivatkozik, amely éles ellentétben áll a képmutatók külső igazságával, a bölcsesség rejtett titka pedig az önismeret. Hosszasan ostorozza a képmutatók igazságát, és elmondja, hogy a képmutatók kegyessége a legnagyobb kegyetlenség, s az ő igazságuk a legnagyobb hazugság. Isten nem a kegyeseket, hanem a bűnösöket szereti, akik elismerik a bűnösségüket. A legmélyebben elrejtett isteni bölcsesség az, hogy egyedül az Isten igaz, s minden ember hazug.

„Tisztíts meg izsóppal, és tiszta leszek, moss meg engem, és fehérebb leszek, mint a hó.” (9) 1532-ben Luther kifejti, hogy az *Ószövetség* (2Móz 29,21) azért tartotta fontosnak a megszentelést, a konszekrációt, hogy a szentet elválassza a profántól. Az eszközöket, az edényeket ezért hintették meg. Véleménye szerint a pápisták csak utánozzák az egykori ószövetségi szokásokat, ezért cselekedeteiket „majomkodásnak” tekinti, hiszen az *Újszövetség* népe lélekben és igazságban imádja az Istent (Jn 4,21), mivelhogy minden ószövetségi áldozat beteljesedett a Krisztusban.

Luther szerint minden megszentelés a törvény félreértése, hiszen az sohasem tud megtisztítani a bűntől. Másik megtisztulásra, „meghintésre” van szükség; Krisztus vére és a Krisztus-hit az, ami megtisztíthat bennünket. Péter apostol rámutat (1Pt 1,2), hogy valóban csak a Krisztus evangéliuma tisztíthat meg.

„Engedd, hogy vidámságot és örömöt halljak, és megújuljanak tagjaim, amelyeket összetörtél.” (10) Mivel a bűn súlyos teher, az attól való szabadulás, a kegyelem megtapasztalása, az *ego te absolvo* („Feloldozlak téged!”) meghallása kimondhatatlan nagy öröm. A pápa – írja Luther – csak azoknak ad feloldozást *(absolutio),* akik „helyes” bűnbánatot *(contritio)* tartanak, s elvégzik a reájuk mért penitenciát (zarándoklatok, rózsafüzér stb.). Nátán azonban a vétkét bevalló Dávidnak *(„Vétkeztem az Úr ellen!”)* azonnal (!) ezt mondta: *„Az Úr is elengedte vétkedet, nem halsz meg.”* (2Sám 12,13) Micsoda különbség van a bírói ítélkezés és az evangéliumi lelkület között!

„Rejtsd el orcádat vétkeim elől, töröld el minden bűnömet!” (11) Mivel az embert mindennap újabb és újabb támadások érik az ellenség részéről, a megigazulás tanítását teljesen sohasem lehet elsajátítani. Ebből a versből is látható, hogy nem a cselekedeteink miatt kapunk bűnbocsánatot, hanem Isten az ő kegyelméből törli el a bűneinket, a „minket terhelő adóslevelet”.

„Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!” (12) A zsoltár első fele a keresztény hit nagy kérdéseiről: a bűnbánatról, a bűnről, a kegyelemről, a megigazulásról szól. Az itt következő rész azonban már azt tárja fel, hogy a bűnbocsánatot nyert embert miképpen halmozza el a Szentlélek az ő ajándékaival. Luther azt hangsúlyozza, hogy a kegyelem állandóan, folyamatosan munkálkodik, és ez az, ami megragad, a Szentlélek által meggyőz bennünket, hogy ne fogadjuk hitetlenül az ígéreteit.

Fontos látnunk, hogy a „tiszta szív teremtése” nem egy pillanat műve, hanem egy állandóan „karbantartó”, a lelki épülésünket szolgáló cselekedet. Az emberi szív mindig is hajlamos az újabb és újabb beszennyeződésre, s ezért kell könyörögni, hogy a Lélek folyamatosan teremtse újjá.

„Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem!” (13) Az igaz emberek tudják, hogy Isten jogosan fordítja el orcáját tőlük, ezért „elébe mennek az elvettetésnek, s alázatos könyörgéssel nyerik el azt, amiről az önteltek úgy vélik, hogy saját szentségükkel már kiérdemelték” – írja Luther 1517-ben. Iszonyatos tapasztalat – veti papírra 1532-ben –, ha Isten valakitől visszavonja az ő lelkét, mert ilyenkor átadja őket a saját vágyaiknak (Zsolt 81, 12; Róm 1,24).

„Vidámíts meg újra szabadításoddal, támogass, hogy lelkem készséges legyen…” (14) A vidámság a félelem nélküli belső szabadságra, a „készséges lélek” pedig az erőre, a bátorságra utal. A Szentlélek a „fejedelmi erő”, a magabiztosság lelke. Az elnyert szabadság képessé teszi a hívőt, hogy Isten kezéből fogadja el, ha a hitvallása mártíromságra készteti.

„…hogy taníthassam utaidra a hűtleneket, és a vétkesek megtérjenek hozzád.” (15) Luther 1532-ben azt emeli ki, hogy itt kezd a próféta beszélni a saját szolgálatáról. Az embernek először újjá kell születnie a Szentlélek által, s csak majd ezután tud gyümölcsöt teremni. A tévelygőknek az Isten „útjait” kell tanítani, s nekik az Úrhoz kell megtérniük.

A megtérésre akkor is fel kell szólítani az embereket, ha ennek igen kicsiny a valószínűsége. Ám mennél igazabban hangzik az igehirdetésünk, annál nagyobb a megtérés lehetősége. Luther szerint az igazi megtérés – halál. „Ha meg akarsz térni – írja –, akkor meg kell rémülnöd, meg kell halnod. Ha ez megtörtént, fogadd el annak az Istennek a vigasztaló evangéliumát, aki az Úr Jézust küldte a te szabadításodra!”

„Ments meg, mert vért ontottam, ó, Isten, szabadító Istenem! És igazságodat ujjongva hirdeti nyelvem.” (16) Isten igazságának „ujjongó” hirdetéséről ekkor ezt írja Luther: „Nem akarom többé emberek igazságát hirdetni, tetteiket dicsőíteni, egyedül a Te művedet!”

„Nyisd meg ajkamat, Uram, és dicséretedet hirdeti szám.” (17) A zsoltáros az Úr segítségét kéri ahhoz, hogy tudja őt dicsérni – ez annak a jele, hogy mennyire kemény munka a dicséret áldozatát bemutatni. Valójában nem a zsoltáros imádkozik, hanem a lélek nyög és sóhajtozik (Róm 8,26).

„Hiszen a véresáldozatot nem kedveled, és ha égőáldozatot adnék is, nem vennéd szívesen.” (18) Itt Luther az ószövetségi ceremoniális törvényekről ír, amelyeknek a maguk idejében megvolt a helyük és szerepük, ezért nem szabad lekicsinyelni őket, már csak azért sem, mert Isten parancsolata szerint végezték őket. Isten azonban ezekkel az egyetlen, igazi áldozatra mutatott.

„Isten előtt a töredelmes lélek a kedves áldozat. A töredelmes és megtört szívet nem veted meg, Istenem!” (19) A vers az igazi áldozatról szól, melynek lényege, hogy nem az ember ad az Istennek, hanem Isten az embernek. A megtört, bűnbánó szív már válasz Isten bűnbocsátó ajándékára. „Ezt a szakaszt aranybetűkkel kellene írni” – kezdi Luther az 1532-es magyarázatot, s azzal érvel, hogy itt nem Dávid, hanem a Szentlélek beszél.

A skolasztikusok azon spekulálnak, hogy milyen is az Isten; ez a vers pedig azt mutatja meg, hogy kicsoda az Isten a velünk való kapcsolatában. Ez már nem elméleti, hanem közvetlen tapasztalati istenismeret: Isten az alázatosak és a megtört szívűek Istene.

Az emberi értelem csak a nyugtalan lelkiismeretig és a haragvó Istenig jut el, de Isten nem azt akarja, hogy féljenek tőle, hanem hogy a megtört szívűek hozzá forduljanak.

Luther teológiája a vigasztalás teológiája. Emberi teológiánk sokszor csak az örömöt és az életet akarja, de Luther tudatosítja hallgatóságában, hogy csak a szenvedés és a halál vezet az élethez. Amikor Dávidot Nátán szembesítette az igazsággal: *„Te vagy az az ember!”* – Dávid megalázkodott, és ez volt az ő áldozata: a megtört szív, a bűnbánata.

„Tégy jót a Sionnal kegyelmesen, építsd fel Jeruzsálem kőfalait!” (20) *„Akkor majd kedveled a helyesen bemutatott áldozatokat, az égőáldozatot és a teljes áldozatot. Akkor majd áldozhatnak oltárodon bikákat.”* (21) Eddig a zsoltáros a megigazulás és a bűnbánat tanítását fejtette ki, most azonban a gyümölcsökről szól: a bűnbánatot tartott, megigazított ember beépül a közösségbe (Jeruzsálem), és ott szolgál (kőfalakat épít).

* * *

Összefoglalásként elmondhatjuk: Luther kétféle áldozatot említ – az első a bűnbánaté *(contritio),* a másik a hálaáldozat. A hamis áldozatot elutasítva azt hangsúlyozza, hogy Isten a bűnbánaton keresztül Krisztus érdemének köszönhetően vezette vissza az emberiséget a vele való új kommunikációhoz, az édenkertben még oly természetes imádsághoz, a hálaáldozathoz. Ez már valóban az Istennek tetsző, igazi áldozat.

A szerző irodalomtörténész, világi teológus, tanszékvezető egyetemi tanár

Táncidő

„Megvan az ideje a gyásznak, és megvan az ideje a táncnak” – olvashatjuk a bibliai *Prédikátor könyvében.* Ez is mutatja, hogy a hívő embertől nem idegen a derű, a vidámság – de még a kulturált szórakozás sem. Báli szezon idején érdemes ezt is tudatosítanunk.

A tánc már a Bibliában is az érzelmek kifejezésére szolgált. Általában szüreti időben művelték, vagy pedig a győzelmet ünnepelték ilyen formában. Megrendítő lehetett az a tánc, amely a gyász és általában a fájdalom kifejezésére szolgált. A körtánc többnyire a közösség megélésének egyik jele volt. Bizonyos korban a vallási kultusz részévé is vált: nem kisebb személyiségről, mint Dávid királyról jegyezték fel, hogy táncolt a frigyláda előtt.

Még meglepőbbek azok a költői megfogalmazások, amelyek Jézus táncáról szólnak. A 3. században keletkezett úgynevezett János-akta Krisztus-himnuszában ezt olvassuk:

Egy a Nyolc közül velünk énekel
A tizenkettes szám odafönt táncot lejt
A mindenség az, amiben ő táncol
Aki nem lejt táncot, nem tudja azt, ami van.

Weöres Sándor látomásszerű költészetében így jelennek meg ugyanezek a sorok:

Oldani vágyom és oldódni vágyom. (...)
Dalolni vágyom és dalláválni vágyom.
Mind táncoljatok!
Ékesíteni vágyom és ékeskedni vágyom.
Lámpád vagyok, ha látsz engem.
Ajtód vagyok, ha zörgetsz rajtam.

Az ilyen metaforikus formák jelenthetik a forrásvidékét a *Lord of the Dance* című angol nyelvű dalnak, amely Jézusról mint a tánc uráról szól. Prózai fordításban próbálom visszaadni ennek a játékosságában is hitvalló éneknek a tartalmát. Jézus a világ hajnalától kedve táncolt, így érkezett meg Betlehembe, majd Galileába. A farizeusok és az írástudók nem akartak vele táncolni, a halászok, Jakab, János és a többi tanítvány annál inkább. Az ördöggel a hátán nem volt könnyű táncolnia, de aztán csak győzedelmeskedett, és táncolva vezeti tovább a benne hívőket.

Természetesen mindez látomásszerű költészet. Mögötte azonban ott van az a szemlélet, amely kirobbanó örömmel képes Jézusról beszélni.

Dávid és Jézus táncához képest prózainak tűnik a viszonylagos tisztaságra utaló szólás: „Ahol a papok táncolnak”... Annál költőibb és derűsebb *Kányádi Sándor* erdélyi jiddis műfordítása:

Ha a rabbi táncol, reszket fönn a menny,
Nem mernek a chaszidok megmoccanni sem.

Ha a rabbi táncol, táncot jár a szék,
Minden chaszid láb dobogja a tánc ütemét.

De ha a rabbi szent énekbe kezd,
Kinyúlik a sátán, menten vége lesz.

A költői hagyomány bibliai gyökereit érintő jegyzetemmel nem egyszerűen a farsang és a báli szezon kínálta gazdag formákra kívánok rámutatni, hanem arra, hogy a mi Urunk az öröm Istene. *Kosztolányi* kalapáló szívvel és ámulattal jegyzi meg: *„...az égbe bál van, minden este bál van...” (Hajnali részegség)* A nagy mennyei bankettre már itt a földön készülhetünk. Bizonnyal igaza volt a bölcs Prédikátornak: *„Megvan az ideje a gyásznak, és megvan az ideje a táncnak.”*

■ Fabiny Tamás

Elhangzott a Magyar Rádió Vasárnapi újság című műsorának Lélektől lélekig rovatában január 29-én

Pontgyűjtés

Pár éve kaptam meg az első színes matricapontomat, mert ezer forint felett vásároltam; mellé a gyűjtőfüzetecskét, amelybe tizenötöt gyűjtögetnem kellett még, hogy kedvezményes vásárláshoz jussak. Utána sorra jöttek: pontok, kártyák, füzetek, utalványok, nyereményszelvények, pontok, pontok... Jó-jó, hogy motiválni kell a fogyasztást, de már elértük azt a határt, hogy nem vásárló édesanya, feleség vagyok, hanem fogyasztó a fogyasztói társadalomban.

Külön tokozatot vettem a bolti sallangoknak, szépen rendszerezve, hogy melyik pénztárnál mit kell előkapnom... Így hol a bankkártyámat felejtettem ott a pénztárnál, hol a szatyromat, hol a gyerekem kódorgott el, mire mindent elrendeztem és bepontoztam, beregisztráltam... Voltak olyan mélypontjaim, amikor csak azért tettem be még ezt-azt a kosárba, hogy kerek legyen a végösszeg, mert ugye a pont! Jaj!

És amikor hátizsákokat lehetett venni egy áruházláncban „jutalmul”, mert sok-sok pénzt otthagyott az ember! Soha nem felejtem el, amikor a néptáncóra előtt megcsörrent az öltözőben egy anyuka telefonja, és a fia nem tudta eldönteni, hogy öt egyforma zsák közül melyikhez rohanjon. Kinyitott egyet, kiemelt egy telefont. Az édesanya sikított, hogy az nem az övé, a fiacskája meg összeomlott, hogy „bűnöző lettem!”.

Elegem lett!!! Sok jó dolog és megtakarítás lehet biztos ezekben a bolti mániákban, de az igazi takarékosságot és hasznot hozó lépéseket otthon kell először megtennünk. Ha vigyázok, hogy ne romoljanak ránk a dolgok, hogy ne vegyek többet az elégnél, ne pazaroljuk az áramot, vizet, gázt (amikor ezeket lajstromba szedtem, komoly feladatok elé állítottam magam és családom). Rengeteg láthatatlan pontot hozó, jó döntések ezek. Olyan jólesik kimondani a pénztáraknál, vidáman és szabadon, amikor kérdezik, hogy van-e kártyám, gyűjtőfüzetem, kuponom..., hogy nincs!

És köszönöm, de nem is szeretnék! Egy mindennél nagyobb Cégnél gyűjtjük a „pontjainkat”!

■ Papp Andrea

HIRDETÉS

Meghívó

A *Farkasréti ökumenikus esték* következő alkalmán, február 13-án, hétfőn 18.30-kor *dr. Joób Máté* lelkész, mentálhigiénés docens *A múlt feldolgozását kísérő érzelmek* címmel tart előadást és vezet beszélgetést (Evangélikus–református templom, Budapest XI. ker., Németvölgyi út 138.). Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt.

Hogyan tesszük, amit teszünk

FOTÓ: WIKIPÉDIA

Volt már olyan állásod, amelyben azt érezted, hogy a képességeid nincsenek kihasználva? Volt már olyan munkád, amelyet a legkevésbé sem szerettél? Ugye előfordult már mindannyiunkkal ilyesmi? Mit teszünk ilyenkor?

Aki hasonlít hozzám, efféle helyzetben valószínűleg kísértést érez arra, hogy lazán, erőfeszítés nélkül lássa el a dolgát. Kézenfekvőnek látszik azzal magyarázni ezt a hozzáállást, hogy „nem ezt a munkát érdemlem”, vagy „gyűlölöm ezt a munkát”. Ha úgy érezzük, hogy nem becsülnek meg, könnyen véljük jogosnak a képességeinkhez mérten visszafogott teljesítményt. Aki azonban ebbe a tévhitbe esik, önmagának árt csak. Munkánk legfontosabb jellemzőit hajlamosak vagyunk abban látni, hogy „mi a dolgunk”, „hol dolgozunk”, és „mekkora a fizetésünk”. Ez a felfogás azonban legalábbis félrevezető és biztosan nem istenes.

Távolról sem annyira fontos, hogy mi a dolgunk, hol végezzük, és mekkora fizetséget kapunk érte, mint az, hogy *miként* látjuk el a munkánkat.

Sokan vágyódunk valamilyen jelentékeny megbízatásra. Jó hír, hogy munkánk fontosságának nincs köze rangunkhoz, beosztásunkhoz vagy munkánk tartalmához. Bármilyen tennivalónk jelentékeny lehet, feltéve, hogy jó szívvel látjuk el. Szívünk – belső indítékaink – határozzák meg ugyanis, hogy miként végezzük a teendőnket.

Az évek során sok embert vettem fel a céghez, ahol dolgoztam, és bevallom, sokszor végeztem gyatra munkát. Az állásinterjúk közben igyekeztem jóindulattal minősíteni a jelentkezőket, azt gondolva, hogy pontosan megfelelnek várakozásainknak. Mai tudásommal azonban másféle kérdéseket tennék fel a munkát keresőknek az interjúban. Megpróbálnám kideríteni, hogy mit szólnának, ha valami közönséges, esetleg lenézett feladatot kapnának a cégnél, például a mellékhelyiség takarítását vagy padlófelmosást. Az ilyen kérdésre adott válaszokból jobban kiderülne, hogy mennyire tudnak beilleszkedni a csapatunkba.

Az *Ószövetség* számomra egyik legkedvesebb alakja egy olyan ember, aki megértette ezt. József életútja (a történet *Mózes első könyvének* 37. fejezetében kezdődik) végig nehéz volt. Azzal kezdődött, hogy testvérei eladták szolgának. A szolgasorban remekül dolgozott, és idővel rendkívül felelős munkakörbe került, amíg indokolatlanul be nem börtönözték. Ott ismét megtett minden tőle telhetőt, és vezető szerepet kapott, míg ki nem szabadult. Kiszabadulása után még feljebb emelkedett, Egyiptom második legmagasabb rangú, csak a fáraónak alárendelt vezetője lett.

Nem juthatott volna előbbre, ha nem dolgozott volna valamennyi élethelyzetében teljes szívvel, mintha az Úrnak végezné, amint a *Kolosséiakhoz írt levél* (3,23) tanácsolja mindenkinek, aki hisz Istenben: *„Amit tesztek, jó lélekkel végezzétek úgy, mint az Úrnak, és nem úgy, mint az embereknek...”*

Ha tehát olyan helyzetbe kerültél, amelynek nem örülsz, vagy amelyet magadhoz méltatlannak találsz, vedd észre, hogy Isten a szívedbe lát. Azt akarja, hogy hű legyél kicsiny dolgokban, mielőtt nagyobb felelősséggel ruház fel. Fontold meg, amit a jó szolgákról mondott Jézus a tanítványainak, ne csak anyagi javainkra, hanem a nekünk megadatott munkára és lehetőségekre vonatkozóan is: *„Ura így szólt hozzá: »Jól van, jó és hű szolgám, a kevésben hű voltál, sokat bízok rád ezután, menj be urad ünnepi lakomájára!«”* (Mt 25,21)

■ Jim Lange

Forrás: Monday Manna

HETI ÚTRAVALÓ

„Ma, ha az ő hangját halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”
(Zsid 3,15)

Hatvanad hetében az *Útmutató* reggeli és heti igéi arra ösztönöznek, hogy böjtelőben jussunk el a lelki sületségből az ige meghallására. „Isten sokszor és sokféleképpen szólt az atyákhoz a próféták által, ezekben az utolsó időkben pedig az ő Fia által szólt hozzánk.” (Zsid 1,1–2; LK) Jézus meghalt bűneinkért, hogy Istenhez vezessen minket. Az boldog, aki nemcsak hallgatja, de meg is cselekszi igéjét, és beszélő viszonyban van vele: „Kiáltok a magasságos Istenhez, ő mellém áll mindenkor.” (GyLK 712) Az Atya országának titkairól tanít ma is Jézus a magvető példázatában, amelyben a mag Isten szent igéje: *„...városról városra és faluról falura járt, és hirdette az Isten országának evangéliumát... Majd emelt hangon hozzátette: »Akinek van füle a hallásra, hallja!«”* Teremjük a hit gyümölcseit állhatatossággal: *„Némelyik pedig a jó földbe esett, és amikor felnövekedett, százszoros termést hozott.”* (Lk 8,1.8) Nemcsak a zsidóknak szól ez a figyelmeztetés: *„Vigyázzatok, testvéreim, senkinek ne legyen közületek hitetlen és gonosz szíve, hogy elszakadjon az élő Istentől.”* (Zsid 3,12) *„Mert Isten igéje élő és ható... megítéli a szív gondolatait és szándékait.”* (Zsid 4,12) *„Most, amikor halljátok* [az Úr Isten] *szavát, ne keményítsétek meg szíveteket.”* (Zsolt 95,7–8) Neki kell majd számot adnunk, ámde: „Ma még lehet, ma még szabad, borulj le a kereszt alatt!” *(Füle Lajos) Luther* így tanít: „Isten igéjét ne okoskodd el, se felőle ne vitázz – egyszerűen csak hallgasd! Akkor majd jön a Szentlélek, és elkészíti a szívedet, hogy Isten igéjének hirdetését szívből hinni tudjad.” És ez Mózes tanácsa: *„Szívleljétek meg... fiaitoknak pedig parancsoljátok meg, hogy tartsák meg, és teljesítsék ennek a törvénynek minden igéjét! Mert... életet jelent nektek.”* (5Móz 32,46–47) Két ismert példa Isten igéjének sorsáról e világban: Mózes és Áron kérték a fáraót, bocsássa el népüket; sőt csodát is tettek őelőtte. *„A fáraó szíve azonban kemény maradt, és nem hallgatott rájuk – ahogyan megmondta az Úr.”* (2Móz 7,13) Jézusban megbotránkoztak Názáretben. *„Nem vetik meg a prófétát másutt, csak a hazájában, a rokonai között és a saját házában.” „Csodálkozott is hitetlenségükön.”* (Mk 6,4.6) A hiábavaló, hálátlan hitetlenség helyett mi legyünk hasonlók *„ahhoz a házépítő emberhez, aki leásott, mélyre hatolt, és a kősziklára alapozott”!* Jóvá kell lennie előbb a fának, hogy jó gyümölcsöket teremhessen. *„Mert amivel csordultig van a szív, azt szólja a száj.”* (Lk 6,48.45) Hogyan lehet ez? *„Amíg nálatok van a világosság, higgyetek a világosságban, hogy a világosság fiai legyetek!”* (Jn 12,36) Jézus a mennyek országát most mustármaghoz, kovászhoz hasonlította példázatában, *„hogy beteljesedjék, amit az Úr mondott a próféta által”* (lásd Zsolt 78,2). *„Példázatokra nyitom meg számat, és a világ kezdete óta rejtett dolgokat jelentek ki.”* (Mt 13,35) Kérjük is őt mindenkor: „Légy velünk szent igéddel, / Jézus, mi Megváltónk, / E földi vándorúton / Te légy útmutatónk!” (EÉ 277,2)

■ Garai András

PALACKPOSTA

Legyőzhetjük az akadályokat, vagy az akadályok győznek le minket?

Akik most velem együtt hatodévesek, visszaemlékezhetnek az első izgalmakra, amikor belekezdtünk ebbe a gyakorlati évbe. Tele voltunk várakozással, talán egy kis félelemmel, tele voltunk kérdésekkel és a kihívás utáni vággyal.

Nagyon vártam a hatodévet. Szerettem volna megérezni, megtapasztalni – és ez meg is adatott –, hogy valahol ténylegesen szükség van rám, hogy emberek mellett lehetek, és ezzel szolgálhatom Istent. Sok mindenbe belekóstolhattam az orosházi gyülekezetben, és ez bizonyára a még hátralévő időszakban is így lesz.

Olyan képességekre-tulajdonságokra jöttem rá önmagammal kapcsolatban, amelyekről nem is tudtam korábban. Nem tudtam például, hogy ennyire szeretem a gyerekeket! Az ő mosolyuk nagyon sokat jelent nekem. Felvillanyoz, hogy a picik szinte a pótanyukájuknak tekintenek, jó érzés, hogy az ovisokat ölbe vehetem. Ugyanígy azt sem gondoltam volna, hogy képes lennék egy haldokló mellett állni, egy haldoklót kísérni. De ahogy ott voltam a kórházban, és néztem a bácsit, akinek már nem sok ideje volt hátra, rájöttem, hogy igen, erre is képes vagyok.

A hatodév végéhez közeledve gyakran eszembe jutnak a későbbi kihívások. Várakozással tekintek ezek felé; kíváncsi vagyok, vajon mi lesz velem, miután ez az időszak is véget ér. Tudom, ez a fordulópont is egy olyan akadály lesz az életemben, amelyet át kell tudni ugorni, át kell tudni vészelni.

Ahogy az iskolából hazafelé tartok, útközben van egy biciklibolt, amely előtt mindig egy motor áll. A motor tulajdonosa egyszer megkérdezte tőlem, látássérültként nem zavar-e a motorja, nem akadályoz-e engem a „száguldásban". Azt válaszoltam, hogy egyáltalán nem. Ő erre tréfásan a következőt mondta: „Akkor még több akadályt kellene ideállítani, hogy azokat is tudd kerülgetni."

Elgondolkodtattak a szavai. Valóban nagyon sok akadályt kell kerülgetnünk életünk során, és ezt hol jó-, hol rosszkedvvel tesszük. De az akadályok jók is lehetnek, és a kihívásokból sok mindent tanulhatunk – nemcsak mi, hatodévesek, hanem bárki.

Isten mindig mellettünk van, és sohasem ad elénk olyan akadályokat, amelyekkel ne tudnánk megbirkózni. Ráadásul Jézussal kerülgethetjük a buktatókat! Ha pedig véletlenül elesnénk valamelyikben, az sem baj. Kacagva felállhatunk, és vágtázhatunk tovább. Bátran vágjunk hát bele a feladatokba, tudva azt, hogy a kudarcaink és a sikerélményeink is előrevisznek minket!

■ Varga Diána

Névjegy: Varga Diána
Hatodéves teológushallgató vagyok az orosházi gyülekezetben. Szeretek száguldozni, biciklizni (erre sajnos csak ritkán van módom), szeretek nevetve szembenézni a holnappal, nem utolsósorban pedig szeretem kerülgetni az akadályokat. Nem bántam meg, hogy a teológiára kerültem, mert az egyetemi évek megtanítottak gondolkodni, és arra ösztökéltek, hogy több nézőpontból is körüljárjam a dolgokat. Ott szeretnék majd szolgálni, ahol Isten megítélése szerint is szükség lehet rám.

OSZTOZÓ

Akarsz beszélni róla?

A héten mutatták be a magyar mozik *Lynne Ramsay* új filmdrámáját, amelyet *Beszélnünk kell Kevinről* címmel találsz meg a programmagazinokban. A *Lionel Shriver* azonos című művéből forgatott alkotás egy anya és fia kapcsolatát mutatja be. Az anya, Eva *(Tilda Swinton)* talán soha nem is akart igazán anya lenni, végül azonban karrierjét és szakmai ambícióit legyőzve életet ad Kevinnek *(Ezra Miller).* A fiú néhány nappal a tizenhatodik születésnapja előtt tíz embert gyilkol meg iskolájában.

Az anya két évvel a szörnyű tragédia után néz szembe az eseményekkel, házasságával, szülői szerepének csődjével és felelősségével. Felteszi magának a kérdést: igazán szerette-e gyermekét, és végső soron nem ő felelős-e a tíz ember haláláért? A női főszereplő rátermettségét jól érzékelteti, hogy alakításért az idén rögtön Golden Globe-díjat zsebelt be. A film egyébként a kommentárok szerint 2012 legmegrázóbb alkotása lehet a filmszínházakban.

Ha pedig nem Kevinről, hanem a kábítószerekről szeretnél beszélni, vedd le a könyvesboltok (vagy a könyvtárak) polcáról *dr. Csernus Imre* könyvét. Az ismert pszichiáter közel tíz évvel ezelőtt megjelent *Drogma* című kötete a közelmúltban ismét napvilágot látott a Jaffa Kiadó gondozásában. A könyv az akkor még az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézetben dolgozó Csernus egy hetét örökíti meg. Virtuálisan ott ülhetsz a doktor Hűvösvölgy felé igyekvő kocsijában, beülhetsz vele a kiscsoportos foglalkozásokra, végigjárhatod vele az intézet kórtermeit. A „főhős" nyíltan beszél kudarcairól is: mely esetekben nem tudott segíteni a szenvedélybetegeken. Megtudhatjuk tőle, hogy a pszichiáter is csak asszisztálni tud akkor, ha a beteg valóban szeretne meggyógyulni, a drogos akaratát azonban ő sem tudja pótolni. „Gyógyulás az az állapot, amikor valaki a saját sikereit és kudarcait folyamatosan, napról napra jól tudja kezelni" – vallja.

Ha pedig a drogoknál tartunk, érdemes elolvasni nemcsak a pszichiáter, hanem a toxikológus könyvét is. Az *A Zacher – Mindennapi mérgeink* című kötetben *Zacher Gábor* „méregdoki" válaszol *Karizs Tamás* újságíró kérdéseire. Az orvos, aki az országban talán a legtöbbet tud az úgynevezett partidrogok működéséről, sokat mesél saját életéről is. Érdekes, majdhogynem mulatságos történeteket tudunk meg mentősmúltjából, majd megismerteti az olvasókat a különböző drogok természetével. „Ha valaki azt mondja, hogy vannak a könnyű drogok meg a kemény drogok, egyvalamit elárult magáról – hogy nem ért ehhez a témához" – jelenti ki, és azt is elárulja, hogy az utóbbi években elterjedt szintetikus szerekkel gyakran még a toxikológus sem tud mit kezdeni, ezért még a legkeményebbnek tartott heroinnál is veszélyesebbek. Érthető módon magyarázza el azt is, mikor lesz az ember csokoládéfüggő, és miért jó, ha a szülő rockzenét hallgat a gyermekével.

■ Jenő

myLuther WWW.MYLUTHER.HU

Az oldalt szerkesztette: Vitális Judit

Szélrózsa-szemle

Közelkép Csizmadia Nóra koordinátorról

▶ **Két héttel ezelőtt *Meríts!* címmel új rovatot indítottunk itt, az *Evangélikus Élet* ifjúsági oldalán, amely az *Osztozó* rovattal felváltva jelentkezik. Ebben négyhetente a július 18–22. között Fonyódligetre tervezett, 9. országos evangélikus ifjúsági találkozóról tudhattok meg részleteket. A rovat első cikkében – harmadmagával – *Csizmadia Nóra* Szélrózsa-koordinátor hívogatott benneteket február 25-ére egy balatonboglári előtalálkozóra. Hogy kit is takar ez a név, kiderül a vele készült beszélgetésből.**

– Békéscsabán születtem egy hatgyermekes keresztyén család negyedik porontyaként. Már egészen kicsi koromtól kezdve mentem a templomba a szüleimmel, jártam a hittanórákra, így a vallás és a hit természetes módon tartozik hozzá az életemhez.

Az ötödik–nyolcadik osztályt a békéscsabai evangélikus gimnáziumban végeztem. Itt ismerkedtem meg *Kutyejné Ablonczy Katalinnal.* Többek között neki és az általa vezetett táboroknak köszönhetem, hogy elkezdtem ifjúsági órákra járni, majd pedig a hittanári pálya mellett döntöttem. Az ifinek ma is tagja vagyok, s bár az, hogy Budapesten tanulok és dolgozom, kicsit döcögőssé teszi az alkalmakon és programokon való folyamatos részvételt, de amikor csak tudok, ott vagyok, amiben csak tudok, részt veszek, a nyári táborokat pedig semmi pénzért nem hagynám ki.

– Tanulsz is és dolgozol is, előbbit az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) hallgatójaként.

– Amikor először jelentkeztem a teológia hittanár szakára, akkor még feltételül szabták, hogy párhuzamosan vegyenek fel egy másik főiskola vagy egyetem valamilyen tanári vagy pedagógiai szakára is. Ez abban az évben nem sikerült. Mivel olyan közgazdasági szakközépiskolában érettségiztem, ahol felnőttoktatással is foglalkoznak, ezért maradtam az iskolában még egy évet, és logisztikai ügyintézői végzettséget szereztem. Közben letettem az emelt szintű érettségit, és ezzel felvételt nyertem az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika alapszakára.

2006 szeptemberében kezdtem el párhuzamosan a két egyetemet. A kezdők nagy lelkesedésével ugrottam bele a tanulásba, de viszonylag hamar kiderült, hogy a két egyetem nem megy egyszerre. Időközben a felsőoktatásban bevezették a bolognai rendszert, és eltörölték a már említett követelményt. Ezért úgy döntöttem, először elvégzem a számomra fontosabb hittanár szakot, és majd utána veselkedem újra neki a matematikának. A teológián jelenleg a katekéta/lelkipásztori munkatárs alapszak utolsó félévét járom, és épp most szeretném beadni a jelentkezésemet a hittanár-nevelőtanár mesterképzésre.

– Mielőtt rátérnénk arra, hogy a 9. országos evangélikus ifjúsági találkozó koordinátoraként mik is a feladataid, felelevenítenéd nekünk az eddigi szélrózsás élményeidet?

– A Magyarországi Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) békéscsabai csoportjának életébe 2000-ben kapcsolódtam be, akkor még egyszerű alkotókörösként, majd fokozatosan egyre több programban vettem részt. Az első Szélrózsámra, a 2006-os szolnoki találkozóra is a KIE révén jutottam el, méghozzá a kávéház munkatársaként. A pult mögötti kiszolgálás jó lehetőség volt arra, hogy emberekkel ismerkedjek meg. Erről a találkozóról elevenen él bennem az áhítatok utáni csoportbeszélgetések emléke, egy zsúfolt teremben hallott előadás, ahol még az ablakokban is lógtak az emberek, a Filmklubban vetített *Fehér tenyér* című film, az *Elevenhold* együttes koncertje, a hatalmas esőzés, az éjszakába nyúló közös éneklés és gitározás a csömöri ifisekkel, a csendséta a Tisza-parton – és még ezer más.

Két évvel később Kőszegen azt mondogattuk a többiekkel egymásnak, hogy ha otthon megkérdezik tőlünk, milyen volt a Szélrózsa, egyszerűen csak annyit válaszolunk: nem tudjuk, mert dolgoztunk. A kávéház beszerzési felelőseként abban az évben tényleg nagyon sokat kellett rohangálnom. Azért ott tudtam lenni *Komlósi Piroska* előadásán, a Tamás-misén, a főtéren rendezett programokon, az áhítatokon és az esti koncerteken. A kávéházi munka mellett a záró istentiszteleten együtt szolgálhattam a szervezőkkel; egy egyetemi szeminárium keretében fél éven át készültünk erre az eseményre.

Ezt követően csatlakoztam a Szélrózsa főszervezőit egybefogó Tízekhez. Az első utótalálkozó kitalálásában és megszervezésében már én is aktívan részt vettem.

2010 nyarán Szarvason is Tízek-tagként voltam jelen, és a Csendsátorban is segédkeztem. A programok közül a *Gábriel* zenekar, a *Talamba,* illetve a *Fugato* együttes koncertje, a délelőtti bibliatanulmányok, az erdélyiek esti áhítata maradt meg különösen is az emlékezetemben. Nagyon örültem annak is, hogy gyülekezetem fiataljai közül is sokakkal együtt fesztiválozhattunk a Körös-parton.

– A Tízek-tagságtól egyenes út vezetett a Szélrózsa-koordinátori állásig?

– Amikor kiderült, hogy az Országos Iroda Gyermek- és Ifjúsági Osztályának egyik munkatársa, *Grendorf-Balogh Melinda* szülési szabadságra megy, az a döntés született, hogy a helyére – fél-fél állásban – két embert vesznek fel, és közülük az egyik a Szélrózsa koordinátora lesz. Tudomást szerezve erről – mivel érdekelt a feladat –, megpályáztam az állást. A felvételi elbeszélgetésen alkalmasnak találtak a posztra, így 2011. július 1-jével munkába állhattam.

A fő feladatom az, hogy összefogjam a szálakat, intézzem az adminisztrációs ügyeket, és összekapcsoljam a különböző munkaágak önkénteseit. Közvetlenül elsősorban a Tízek-tagokkal és a munkaágvezetőkkel vagyok kapcsolatban – ez körülbelül ötven embert jelent. A különböző munkaágakhoz tartozó önkénteseket az adott munkaág vezetője fogja össze. Nagyságrendileg tehát mintegy ötszáz segítőről beszélhetünk, akik ezerrel készülnek a nyári nagy találkozóra.

– Milyen Szélrózsát álmodtatok, álmodtok meg?

– Hamisítatlan balatoni kavalkádot tervezünk a nyárra, ahol mindenki megtalálja a saját korosztályának, érdeklődési körének megfelelő programot. Igyekszünk a hagyományos kínálatot feldobni, színesíteni. Alternatívákat akarunk kínálni a résztvevőknek a *merítésre.* Szeretnénk, ha nem kimerülve, hanem az élet igéjéből *merítve,* feltöltekezve térnének majd haza a fesztiválozók, és ha ezek az érzések-élmények adnának nekik lendületet a szürke hétköznapok színesebbé tételéhez.

Február 25-én szeretnénk mindebből egy kis ízelítőt adni előzetesen azoknak, akik még nem voltak Szélrózsán, és egy kis nyáridézést azoknak, akik már megfordultak valamelyik nagy találkozón. A balatonboglári előtalálkozó mottója: *„Közelíts!"* – szeretnénk ezt a témát kicsit jobban körbejárni. *Szemerei János* püspök úr fog beszélni nekünk az egymáshoz, Istenhez és önmagunkhoz való közeledésről, kapcsolatainkról. A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz), a vakmisszió és a Sarepta szeretetotthon segítségével megismerkedhetünk a sérültekkel való foglalkozással, a feléjük való közeledés lehetőségeivel. Természetesen lesznek koncertek és KIE-kávéház is. A programról bővebben a *www.szelrozsatalalkozo.hu* honlapon lehet olvasni.

■ V. J.

Szabad a tánc

Bálozók fogadása

Konfirmandusok jive-bemutatója

FOTÓK: HORVÁTH ISTVÁN

Folytatás az 1. oldalról

Immár tizenhatodik alkalommal rendezték meg január 28-án Sárváron az evangélikus farsangi bált. A rendezvényt *dr. Harmati Béla László,* az Evangélikus Országos Múzeum igazgatója *(középső képünkön)* nyitotta meg.

A Nádasdy-vár ódon falai között színes papírdíszek, léggömbök és lázas jövés-menés jelezte a közeledő eseményt. Lassan az első vendégek is szállingózni kezdtek. Az érkezőket a korhű jelmezbe öltözött *Nádasdy Ferenc bandérium* fogadta a bejáratnál, így nem csoda, ha néhányan a fegyverektől megrémülve nem mertek beljebb merészkedni.

Szerencsére végül senki sem tántorodott vissza, az üres helyiségek megteltek, és mindenki lelkesen várta az est kezdetét. Gyorsan peregtek az események. *Horváth Zsolt* gyülekezeti felügyelő mondott köszöntőt, a *Sárvári néptánckör* pedig fergeteges táncot lejtett.

A bál háziasszonya, *Pártlné Soós Zsuzsanna* köszöntötte a bálozókat, majd – a hagyományokhoz híven – az egyházközség konfirmandusai adták elő táncaikat. Miután ezek megalapozták a jó hangulatot, a bálnyitó ünnepi beszéd hangzott el. A múzeumigazgató hangsúlyozta:

„A szervezett bálok az ünnepélyességen túl mindig a társadalmi viselkedéskultúra ápolásáról és fenntartásáról szóltak. A közösségépítésen felül a jó modor, az etikett és az illem szabályait hangsúlyozták a résztvevők számára kortól és társadalmi berendezkedéstől függetlenül. Fontosnak tartom, hogy a mai, feje tetejére álló világban is hangsúlyozzuk és ápoljuk ezeket az örök értékeket."

A beszédet koccintás követte, majd *Gyarmati István* lelkész mondott asztali áldást. A jóízű vacsora után a táncos kedv is feléledt: közös tánc, tánctanulás, tombolahúzás tartotta fenn mindvégig a jó hangulatot, egészen a kapuzárásig – hajnali négy óráig.

■ H. D.

„Lelkemet felüdíti"

Népzenei hétvége a jó pásztor közelében

Immár hatodik alkalommal találkoztak február 3–5. között Balatonszárszón, az Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban a népzene és néphagyományok kedvelői. Idén a pásztorok világát idézték fel. Az evangélikus népzenei hétvége házigazdája *Végh Szabolcs* volt, aki maga is több népi hangszeren játszik, és egyházunkban a Menyegző Értékőrző Egyesület keretein belül népszerűsíti a magyar népzenét.

A jó hangulatról a *Tönköly* zenekar gondoskodott. Ők tavaly is meghívott vendégelőadók voltak, örömmel jöttek ismét Szárszóra. A népzenei együttest *Szabó Adrienn* vezeti, két fia és bőgős barátjuk szombaton és vasárnap is hajnalig muzsikált. A tizenhét éves cimbalmos, *Gergő* virtuozitása mindenkit ámulatba ejtett. Ő azt vallja, hogy a cimbalom egyáltalán nem „töltelékhangszer": szólóhangszerként is tökéletesen megállja a helyét. Gergő az ország egyik legjobb cimbalomjátékosánál, *Balogh Kálmánnál* tanulja a zenélés fortélyait. A zenekart a népzenei találkozókra minden évben hűségesen visszatérő *Martinovszky István* is erősítette, aki kitartóan fújta tárogatóját, klarinétját.

Szombat délelőtt *Kovács Boglárka* és *Tóth Orsolya,* fiatal erdélyi citerások gyönyörű népdalcsokrot adtak elő a Kárpát-medence tájegységeinek népdalkincséből.

Délután *Bakay Péter* tartott izgalmas diaképes előadást a gyimesi pásztorok életéről. Ő maga közelről ismeri ezt az életformát, mivel egy esztendőn át közöttük élt. Azóta is minden évben visszatér hozzájuk, és másokat is magával visz. A résztvevők megtudhatták tőle, hogy „a pásztornak enni kell, a juhónak menni kell". A pásztor legfontosabb célja, hogy jó legelők felé terelje juhait, ezért a bárányoknak bizony mindig úton kell lenniük. Ha a nyáj gyarapszik, úgy „a juhásznak is jól van dolga". Ott, a havasokban persze egyáltalán nincs szó pásztoridillről: kemény küzdelmet jelent a nyáj őrzése a ragadozóktól, a fejés sem könnyű feladat. A „verebesben", a nyáj melletti kis kunyhóban töltött hideg éjszakák igazán nem nyújtanak a paplanos ágy kényelméhez fogható élményt. Mindezek ellenére a gyerekek azért szívesen énekelték az ismert népdalt: „terelgeti nyáját, fújja furulyáját".

Szombaton sokak örömére korongozni, agyagozni is lehetett. De lehetett népdalokat tanulni, ismereteket szerezni a pásztorok jellegzetes hangszereiről, a furulyákról, a dudákról, a citerákról is. A szombat esti táncházban kanásztáncokat sajátíthattak el a vállalkozó kedvűek, a merészebb fiúk, férfiak jókorákat ugráltak a keresztben földre fektetett botokon. Az aprók tánca után kedvükre rophatták a lassú és a friss csárdást.

A befagyott Balaton és a frissen leesett hó többeket komoly dilemma elé állított: most akkor daloljanak, agyagozzanak, vagy inkább korcsolyázzanak, hógolyózzanak? Idén különösen is sok kisgyermekes család jött el, benépesült a ház.

A hétvége témája a 23. zsoltárhoz és Ezékiel próféta üzenetéhez kapcsolódott: Isten így biztat bennünket is: *„…ti az én juhaim, az én legelőm nyája vagytok."* (Ez 34,31)

Jézus korában a pásztorkodás lenézett foglalkozás volt. A kegyes zsidók tisztátalannak tartották a pásztorokat, hiszen munkájuk miatt nem tudták megtartani a szombatot, és nem tudtak részt venni az ünnepnapi istentiszteleteken. Éppen ezért különösen felszabadító, hogy az angyalok által hirdetett örömhír a Gyermek születéséről először hozzájuk érkezik el.

A vasárnap délelőtti népzenés istentiszteleten *Kardos Zsuzsanna* és *Gálos Ildikó* szolgálatával a pásztorok hagyatékáról esett szó: az igazságról, amely szabaddá tesz, és arról a megtaláló, mellénk lépő szeretetről, amely révén mindennap részünk lehet húsvétban és karácsonyban. A jó pásztor oltalmában megélt gazdagságból nap mint nap részesülünk, és ebből a bőségből másoknak is bőven adhatunk. Az evangélikus népzenei hétvége résztvevői valóban ezt élhették át.

■ Varga Gyöngyi

FOTÓK: KULCSÁR ZSUZSANNA

HIRDETÉS

Felvételi hirdetés

A Deák Téri Evangélikus Gimnázium felvételt hirdet nyolcosztályos és négyosztályos tagozatára a 2012/2013-as tanévre olyan, jelenleg 4., illetve 8. osztályos keresztyén – elsősorban evangélikus – tanulók számára, akiknek mind a magatartásuk, mind a tanulmányi eredményük jó. Kollégiumi elhelyezést tudunk biztosítani.

A jelentkezési lapokat és mellékleteit 2012. február 15-ig kérjük eljuttatni az iskolába, lehetőleg személyesen (1052 Budapest, Sütő utca 1.). A jelentkezéssel kapcsolatos információkért keressék fel az iskola honlapját *(www.deg.sulinet.hu).*

Mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzési szak

A Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné-intézete 2012 szeptemberétől *akkreditált mentálhigiénés és szervezetfejlesztő szakirányú továbbképzést* hirdet humán segítő foglalkozású szakemberek (pedagógusok, szociális területen dolgozók, lelkészek, orvosok, ápolók stb.) részére.

A felvétel kritériuma: főiskolai vagy egyetemi végzettség, személyes alkalmasság. A képzés időtartama: 4 félév, 387 óra, havonta 2 nap (péntek, szombat).

A jelentkezés az SE Mentálhigiéné-intézet jelentkezési lapján történik. Igényelhető *postán:* SE Mentálhigiéné-intézet, 1450 Budapest, Pf. 91; 1085 Budapest, Üllői út 26.; *e-mailben:* mental@mental.usn.hu, illetve *telefonon:* 1/266-0878 *(Calin Márta),* valamint letölthető az intézet honlapjáról: *www.mental.usn.hu.*

ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A DUNA TELEVÍZIÓBAN

Bemutatkozik Kolozsvár evangélikus–lutheránus egyházközsége

Erdély első városában *(Civitas Primaria Transylvaniae),* Kolozsvárott az 1530-as évektől érvényesíti hatását a lutheri reformáció. Ennek szellemében szervezik az egyházat a 16. század közepéig *Heltai Gáspár* és munkatársai, *Gyulai István, Vízaknai Gergely* és *Ozorai István* evangélikus teológusok, humanisták. A 17. századig az idővel református, majd unitárius többségű városban az evangélikus felekezet háttérbe szorult. 1696-ban szervezik újra az erdélyi szász püspökséghez tartozó evangélikus egyházközséget.

A templomépítés 1816-ban kezdődött, amikor az egyházközség élére a lőcsei *Martin Liedemann* lelkészt hívták meg. A késői osztrák barokk stílusban épített templom felszentelésére 1829-ben került sor. A templom melletti elemi iskolát 1818-ban építették fel, és a 20. század közepéig működhetett. A templom tornyát 1914-ben *Reményik Károly* műépítész, *Reményik Sándor* apjának tervei alapján átépítették.

A gyülekezet több jeles személyt tudhatott presbiterei és tagjai között. *Dr. Páter Béla* akadémikus, Reményik Károly műépítész, Reményik Sándor költő, *Böhm Károly* filozófus, *Lám Béla* író, *Bartalis János* költő és *Járosi Andor* lelkész, teológiai magántanár, irodalomkritikus emlékét, szellemi hagyományát ápolja és őrzi a gyülekezet a Reményik Sándor Galéria és a Járosi Andor Keresztyén Kulturális Műhely alkalmain.

1950-től az egyházközség épületeiben kap helyet a Romániai Evangélikus–Lutheránus Egyház püspöksége. *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök a gyülekezet parókus lelkésze. A lelkész munkatársai *Fehér Attila, Kalit Eszter* és *Boldizsár Beáta.*

A vasárnapi istentiszteletek magyar, német és angol nyelven zajlanak. Hetente matutinumra, reggeli dicséretre, bibliaórára, gyülekezeti vallásórára és konfirmációi felkészítőre kerül sor. Havi rendszerességgel családi istentiszteletet és ökumenikus vesperát tart a gyülekezet, ez utóbbin feleleventve a középkori gregorián liturgiai hagyományokat. Intenzív női, illetve ifjúsági munka a Petrőczy Kata Szidónia Nőszövetség és a Collegium Lutheranicum szervezésében folyik. Az egyházközségben rendszeresen szerveznek különböző vallásos jellegű ünnepségeket, koncerteket és kulturális, művészeti, közéleti rendezvényeket.

A kolozsvári evangélikusok a magyarországi Pilisi Egyházközséggel és a New York-i St. John – St. Matthew-Emanuel Lutheran Churchcsel ápolnak testvérgyülekezeti kapcsolatot.

Evangélikus istentisztelet a Duna Televízióban

Február 19-én, ötvened vasárnapján 11 órától istentiszteletet láthatunk felvételről a Duna Televízióban Kolozsvárról. Igét hirdet *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök. (Ismétlés: 12.10 / Duna World.)

Istentiszteleti rend • 2012. február 12.

Hatvanad vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: 2Kor 12,1–9; Ézs 55,6–11. Alapige: Lk 10,38–42. Énekek: 279., 258.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Balicza Iván; de. 10. (német) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Bence Győző; **II., Hűvösvölgyi út 193., Fébé** de. 10. Szalay Tamás; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Bálintné Varsányi Vilma; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyer, IV. Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Cselovszky Ferenc; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (asztali beszélgetések) dr. Birkás Antal; **VII., Városligeti fasor 17.** de. fél 10. (angol, úrv.) Scott Ryll; de. 11. (úrv.) Pelikán András; **VIII., Üllői út 24.** de. 11. Szabó Bertalan; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, kétnyelvű családi) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Szabó Bertalan; **IX., Haller u. 19–21., I. emelet** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 6. (vespera) Bolba Márta, liturgus: Muntag Lőrinc; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (vespera) Kovács Viktor; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Schulek Mátyás; **Egyetemi és főiskolai gyülekezet, XI. Magyar tudósok krt. 3.** du. 6. (úrv., Tamás-mise) Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) dr. László Virgil; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. 10. Kovács Áron; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Nagyné Szeker Éva; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Bence Imre; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2. **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (családi) dr. Lacknerné Puskás Sára;

Összeállította: Boda Zsuzsa

Sokszínű erdélyi barokk zene

▶ Hosszabb szünet után újra a kolozsvári közönség előtt lépett fel a *Transylvania* barokk együttes január 31-én este a kolozsvári evangélikus templomban. Az együttes tagjai: *Majó Zoltán* (barokk furulya), *Erich Türk* (csembaló) és *Ciprian Câmpean* (barokk gordonka) mellett az erdélyi gyökerű, ám közel két évtizede Svájcban élő hegedűművészt, *Bartha Mátyást* hallhatta a közösség. Koncertjük műsorát most is a sokszínű, igényes válogatás jellemezte.

Az ismert barokk szerzők – *G. Ph. Telemann, A. Corelli, G. F. Händel* – mellett kevésbé ismert szerzők művei is szerepeltek. Az együttes már megalakulásától fogva figyelmet fordított az erdélyi barokk és a kortárs zene művelésére. Ezt alátámasztandó kerültek be a mostani koncert repertoárjába *gróf Ladislaus Székely* és *Josephus Fazakas Krizbacensis* kottáskönyvéből származó művek, illetve eddig még a művészek által sem ismert zeneszerző, *Martin Schneider* darabja.

Elsőként G. Ph. Telemann (1681–1767) a-moll triószonátáját hallgathattuk meg, amelyben jól elkülönült a szólórészeket, témákat játszó furulya-hegedű hangszercsoport a kíséretet „szolgáltató" gordonkától és csembalótól. A barokk hangszerek finom, lágy tónusa jól érvényesült a szonáta „szárnyaló" dallamainak tolmácsolásakor.

Josephus Fazakas Krizbacensis 1738-as kottáskönyvéből származott a következő mű. Az ismert olasz barokk szerző, A. Corelli (1653–1713) B-dúr szonátájának kéziratát egy nagyszebeni irattárban fedezte fel *Ursula Philippi* orgonaművész, a kolozsvári zeneakadémia oktatója – közölte a közönséggel Erich Türk, majd arról értekezett, hogy az általuk most előadott, különböző hiteles forrásokban felfedezett művek „mind egymás mellett léteztek a korabeli Erdélyben", tehát az erdélyi zene sokszínűségét bizonyítják. Corelli ebben a műben sem hazudtolta meg magát: a hegedűnek most is kivételes szépségű motívumokat komponált.

A *Szonatina hegedűre és furulyára,* amelynek szerzője a nálunk kevésbé ismert *G. Ch. Wagenseil* (1715–1777), gróf Ladislaus Székely 1744-es kottáskönyvének egyik darabja. A hangszerek közötti párbeszéd mondhatni üde, tavaszi hangulatot teremtett. A Josephus Fazakas Krizbacensis kottáskönyvében felfedezett *Chaconne* – ismeretlen szerző műve – jó alkalmat teremtett a biztos kezű, tapasztalt csembalóművész, Erich Türk számára technikai képességei megcsillogtatására. G. F. Händel a-moll szonátája jól kidolgozott, precíz témájával, kellemes dallamvilágával bűvölte el a hallgatóságot.

Nem feledkezhetünk meg az utolsó, negyedik tételben hallott furulyakadenciáról sem; ennek hangszertechnikai buktatóit Majó Zoltán fölényes magabiztossággal győzte le. *Martin Schneider* (1748–1812) művében újra Erich Türk remekelt: egyetlen apró érték és díszítés sem sikkadt el hiteles tolmácsolásában. *Lavotta János* (1764–1820) *Verbunkos* című művét Bartha Mátyás és Erich Türk előadásában hallgathattuk meg. A verbunkosra jellemző feszes, pontozott ritmus, friss, játékos jelleg üdítően hatott. Meggyőződhettünk arról, hogy Bartha Mátyás vérbeli kamarazenész, aki ebben a műben szólistai feladatoknak tett eleget.

A koncert utolsó műsorszáma egy ismeretlen szerzőtől származó szvit volt, amely Ciprian Câmpean gordonkaművésznek nyújtott lehetőséget tehetsége bizonyítására.

■ Nagy-Hintós Diana

Forrás: Szabadság – erdélyi közéleti napilap, 2012. február 2.

Aki legyőzte a kísértőt

▶ A Bartalis János Keresztény Kulturális Egyesület szervezésében a brassói evangélikus gyülekezet tanácstermében *Csendes László,* a Securitate dossziéit átvilágító bizottság tagja, volt elnöke tartott előadást a lutheránus lévitáról, *Richard Wurmbrandról.* A január 27-i találkozón – többek között – jelen volt az erdélyi evangélikus egyház püspöke, *Adorjáni Dezső Zoltán, Koszta István* brassói evangélikus lelkész és *Kovács Attila* megyei RMDSZ-elnök, a Bartalis János-egyesület alelnöke.

„Az ördög féltékeny, és dühöng a szellemi szépség láttán. Az sérti őt. Ha már ő nem lehet szép – ugyanis egykori szépségét büszkesége miatt elveszítette –, akkor azt sem akarja, hogy valaki más az legyen. Ha nem létezne a szentek szellemi szépsége, akkor az ördög sem tűnne olyan csúfnak. Ezért akar minden szépet eltorzítani. A keresztényeket Piteşti-ben és más román kommunista börtönökben ezért nemcsak arra kényszerítették, hogy a földalatti egyház titkait elárulják, hanem istenkáromlásokra is" – írta Richard Wurmbrand *Marx és Sátán* című könyvében. De ki volt Wurmbrand, aki nem volt hajlandó az istenkáromlásra?

Richard Wurmbrand Bukarestben született 1909-ben, zsidó családban. 1936-ban házasodott össze a szintén zsidó *Sabina Osterrel.* Társával együtt vették fel az evangélikus hitet *Isaac Feinstein* hatására, aki később a német nemzetiszocialisták áldozata lett. A kommunisták Wurmbrandot 1948-ban, feleségét pedig három évvel később tartóztatták le. Sabinát kényszermunkára ítélték, 1954-es szabadulása után pedig azt követelték tőle, hogy váljon el férjétől. Mivel erre nem volt hajlandó, nem kapott munkalehetőséget. A román politikai rendőrség ezek után azt közölte vele, hogy meghalt a férje. Sabina nem hitte el. Még akkor sem, amikor idegenek keresték fel azzal, hogy együtt ültek a férjével a börtönben, és jelen voltak a temetésénél…

Richard Wurmbrand 1983-ban

Wurmbrand hollétéről évekig senki sem tudott környezetéből, mígnem egy orvos hittársa munkát vállalt a román politikai rendőrségnél, remélve, hogy így valahogy a nyomára bukkan. Az orvosról barátai, ismerősei természetesen azt hitték, hogy behódolt a rendszernek, és undorral kevert rémülettel kezdték kerülni. Erről mondta később, hogy a pribékek egyenruhájának viselése sokkal nagyobb áldozat Krisztusért, mint a börtönruha viselése.

Richard Wurmbrand összesen tizenhét évet töltött a kommunisták börtöneiben, ebből három évet magánzárkában. A teljes magány elviselését több mint háromszáz igei elmélkedés megfogalmazásával és megtanulásával segítette. Világhírre akkor tett szert, amikor 1964-ben a norvég keresztények és zsidók tízezer dollár váltságdíjat fizettek a román kormánynak szabadulásáért.

Újabb szenzációt keltett 1966-ban, amikor Washingtonban az amerikai szenátus belbiztonsági albizottsága előtt vallomást téve derékig meztelenre vetkőzött, hogy megmutassa a testét borító tizennyolc mély sebhelyet – mint a kommunisták kínzásainak bizonyítékait. 1967-ben létrehozta a *The Voice of the Martyrs* (VOM) nevű szervezetet a kommunista országokban folyó keresztényüldözés dokumentálására.

1990-ben feleségével hazalátogatott Romániába. Bukarestben a VOM könyvkiadót, nyomdát és könyvesboltot nyitott. 1996-ban *A száz legnagyobb román* listájának összeállításakor az ötödik helyre rangsorolták a válaszadók.

■ Ambrus Attila

Kedves Húgom!

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Sánta Anikó

Amikor ezeket a sorokat írom, igazi hideg tél van. Az utóbbi napokban nagy hó esett, éjjelente jóval mínusz 10 fok alatt van a hőmérséklet, de nappal sincs sokkal melegebb. Ma reggel szépen sütött a nap, csodálatosan szikrázott a hó a napsütésben, fantasztikus látvány volt! Gyerekkorunk teleire is így emlékszem, ahogy a hó szikrázik a napfényben. Pedig már azt hittük, elmarad a tél, hiszen több fokkal melegebb volt eddig az idő, mint az ilyenkor várható lenne. A rádióban arról beszéltek, hogy a fák rügyei közel állnak a kipattanáshoz, a méhek pedig már kijárnak, és elkezdték az utódok költését. Bizony, most a mínusz 20 fokban is biztosítaniuk kell a plusz 35-öt! Csak remélhetjük, hogy ezek a nagyon hideg nappalok és éjszakák nem okoznak végzetes károkat a gyümölcsfáinkban és a kaptárokban.

Különben nagyon érdekes volt, hogy a nagy hó megérkezése előtt vadludak ezrei jelentek meg az égen, s hangos gágogással húztak melegebb tájakra a hideg elől. Fantasztikus állatok! Mindig *Nils Holgersson* és a vadludak kalandjai jutnak eszembe róluk. És persze az, hogy *Selma Lagerlöf* általános iskolásoknak írta meg könyvét kalandjaikról, méghozzá földrajzkönyvként! A vadludak utazása kapcsán mutatta be a diákoknak Svédország flóráját és faunáját. Ilyen könyvből tanítva talán ma is jobban fel lehetne kelteni az ifjúság érdeklődését a természet iránt. De ma már arról is írni kellene, hogy mi, emberek hogyan pusztítjuk és veszélyeztetjük a környezetünket, hogyan veszítik el az állatok természetes élőhelyeiket, és hogyan tűnik el – szinte rohamléptekben – földünkön a biológiai sokféleség. És hogy mit lehetne és kellene tenni azért, hogy ezeket a káros folyamatokat legalább lefékezzük.

Ezek a nagy hidegek egyébként minden állatot megviselnek. A vadak nehezen találnak élelmet maguknak a vastag hótakaró alatt, s úgy hírlik, néhány helyen átjárót kellett készíteni, hogy a nagyvadak el tudjanak jutni az etetőkhöz. De a kicsikről is gondoskodnunk kell: ha eddig nem tettük, most feltétlenül tegyük ki a madáretetőket, mert éheznek a madarak. És bár a hóból tudnak innivalót nyerni, nem árt itatót is kirakni nekik, hogy egy kicsit megkönnyítsük az életüket.

Említettem már, hogy idén az egerészölyv lett az év madara? Ezeket a fantasztikus, méltóságteljes madarakat szinte mindenhol látni lehet, sík és hegyvidéken egyaránt, ahogyan zsákmányra lesve gubbasztanak a megfigyelőhelyükön, vagy köröznek a levegőben. Magyarországon 1933 óta élveznek lelövési tilalmat, de lehet, hogy már nem sokáig! Ugyanis túlszaporodásra és vadgazdálkodási károkozásra való hivatkozással vadászhatóvá kívánják tenni az egerészölyvet is. Csak remélni tudjuk, hogy ezt sikerül megakadályozni!

Végre megjelent a *Vad Magyarország* című film DVD-n! Meséltem már róla, most majd meg is lehet vásárolni. A *Török Zoltán* rendezte film történetének keretét egy rétisascsalád élete adja. Csodálatos képeket láthatunk benne Magyarország vizes élőhelyeiről, mindenképpen nézzétek meg! Ez a film akár egy alternatív földrajz- és biológiakönyv is lehetne a magyar diákok számára.

Szeretettel üdvözöl nővéred:

■ Anikó

EVÉL&LEVÉL

Imádkozni kell!

Azt mondja a Biblia: *„Egymás terhét hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét!”* (Gal 6,2)

Miről szeretnék írni? Ma kb. egymilliárd keresztyén az Isten népe, szám szerint még mindig a legnagyobb vallási közösség vagyunk a földön. Ebből nap mint nap 25 millióan vannak kitéve a létveszélynek. Gondoljunk bele, hány templomot romboltak le Indiában, Kínában, Egyiptomban vagy – legutóbb – Nigériában. Ott van Irak, ahonnan az utóbbi tíz esztendőben hatszázezer keresztyén menekült el az üldözés miatt.

Ezekért az emberekért *imádkozni kell!* – hogy ezt a lelki s nagyon sokszor fizikai terrort az Úrnak tetsző módon hordozzák el. Tudunk-e, akarunk-e érettük rendszeresen könyörögni? Azt gondolom, hogy ez minden rendű-rangú egyházi személynek Isten előtti kötelessége, mely számon kéretik. Erre kell a figyelmet felhívni.

Az adott térségekben a helyzeten – tevőlegesen – nem tudunk változtatni. De az imaszolgálat olyan dolog, ami mindenki által gyakorolható. S ha ez a szolgálat részünkről elmarad, az rajtunk kéretik számon. Adassék nekünk ebben felelősség, odaszánás és öröm, hogy ezzel is az Urat tudjuk szolgálni.

Ezekkel a sorokkal minél szélesebb réteget meg kell érinteni. Ma már csak az idősebbek emlékeznek, mi is volt itt nálunk ötven-hatvan éve. És az csak töredék például az afrikai esetekhez képest.

„Hanem növekedjetek a kegyelemben és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében. Néki legyen dicsőség, mind most, mind örökkönörökké.” (2Pét 3,18) Ámen.

Imádkozó szeretettel:

■ Victor Gábor *(Barcs)*

Balatonszárszó: példa, érték

Az *Evangélikus Élet* hasábjain 2011-ben jó párszor találkozhattak olvasóink a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban zajlott komplex – víz-, hulladékkezelési és energetikai – fejlesztésekről szóló beszámolókkal. A projekt 2011 decemberével lezárult, a támogató elvégezte a végső ellenőrzést, a záró pénzügyi és projektelőrehaladási jelentést is beadta az intézmény. A fejlesztések azonban komplexitásuk miatt továbbra is méltóak a figyelemre – talán nem túl profán azt mondani, hogy a napelemben termelt árammal világító LED-izzót sem érdemes véka alá rejteni, hanem minél magasabbra kell tartani, hogy minél többeknek világítson, mutasson utat. Hogy ezt nem csak a projekt megvalósítói gondolják így, jól példázza az, hogy a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. már harmadszor szervezett tanulmányutat a konferencia- és missziói otthonba.

A Balatoni Fejlesztési Tanács háttérszervezeteként működő Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. az Európai Unió *Intelligens energia programja* keretében nyert el támogatást a *RELACS – Turisztikai szállások zöld energiával* című nemzetközi projekt megvalósítására. A RELACS a turisztikai szálláshelyek európai hálózata, amely célul tűzte ki a turizmus környezetre káros hatásainak csökkentését. Február 1–2-án a projekt keretében tíz országból (Nagy-Britanniától Görögországig) érkeztek hotelmenedzserek, hogy a saját intézményeikben is alkalmazható megoldásokkal ismerkedjenek.

Az első nap délelőttjén a vonyarcvashegyi Zenit Hotelben alkalmazott energetikai fejlesztéseket ismerték meg, délután pedig a szárszói intézmény bejárására és a projektről készült film megtekintésére került sor. A résztvevők élénken érdeklődtek az alkalmazott megoldások iránt, a helyszíni bejárás során valamennyi részletre (fejlesztés, az üzemeltetés költségei, tapasztalt nehézségek) kiterjedően tettek fel kérdéseket. A találkozó második napján a minősítésekkel és díjazásokkal kapcsolatos tennivalókat egyezteti a nemzetközi konzorcium.

Mint *dr. Horváthné Labát Márta,* a projekt menedzsere elmondta, céljuk az, hogy a legjobb feltételeket teremtsék meg ahhoz, hogy a turisztikai szálláshelyeket üzemeltető cégek bátran ruházzanak be energiahatékony és megújuló energiával kapcsolatos fejlesztésekbe. Tíz partnerországból összesen száztíz szálláshelyet vontak be, és legalább hatvan szálláshely esetében döntéshozatalt szeretnének elérni az energiahatékony beruházások megvalósítása érdekében.

Kidolgoztak egy minősítési rendszert, amely négy kritérium – az energiafogyasztás, a tudatosság felkeltése, az épületek továbbfejlesztését szolgáló beruházások és a megújulóerőforrás-menedzsment – mentén vizsgálja a szálláshelyek elkötelezettségét.

A RELACS kritériumai közül kötelező a turisztikai szálláshelyek elsődleges fosszilisenergia-fogyasztását huszonöt százalékkal csökkenteni (hozzávetőlegesen egy éven belül), hogy megkaphassák és használhassák a RELACS Hálózat logóját. Azok a szálláshelyek, amelyek a legjobb eredményt érik majd el a fosszilisenergia-fogyasztás csökkentése terén, esélyesek lehetnek arra, hogy elnyerjék a legjobbnak járó hazai elismerést, valamint a leghatékonyabb energiafelhasználású európai szálláshely díját majdan Brüsszelben.

A projekt vezetőjének véleménye szerint mind a hazai, mind az európai díj elnyerésére jó eséllyel pályázik a szárszói fejlesztés. Példaértékűnek tartja azt a komplexitást és azt az elkötelezettséget, amelyet egyházunk a fenntartható fejlődés terén tanúsít.

■ Kocsis István

VÉGH SZABOLCS FELVÉTELE

SZERETETVENDÉGSÉGRE

Sajtos pogácsa

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Hozzávalók: *50 dkg liszt, 25 dkg Rama margarin, 5 dkg élesztő, 3 dl tej, 1 ½ evőkanál kristálycukor, 30 dkg reszelt sajt, 1 kis pohár tejföl, 3 tojássárgája, 5 közepes méretű krumpli, 2 csapott evőkanál só, a kenéshez tojásfehérje.*

Legelőször a meghámozott, négyfelé vágott krumplit sós vízben megfőzzük – annyi vizet tegyünk az edénybe, hogy ellepje, és egy csapott evőkanál sót tegyünk bele. Ha a krumpli megfőtt, leöntjük róla a vizet, és még forrón összetörjük. Kicsit hűlni hagyjuk.

Az élesztőt a langyos cukros tejben felfuttatjuk. A tört krumplihoz hozzágyúrjuk a margarint, majd beletesszük a lisztet, a tejfölt, a tojássárgákat, egy csapott evőkanál sót, a legvégén pedig a tejes élesztőt. Az egészet jól összegyúrjuk, majd letakarva 15 percig kelesztjük.

A 15 perc leteltével a tésztát lisztezett gyúródeszkán körülbelül 2 cm vastagságúra nyújtjuk, és megszórjuk 15 dkg reszelt sajttal. A négy oldalát középre hajtjuk, és így még egyszer kinyújtjuk – ezzel beledolgozzuk a tésztába a sajtot. Ismét középre hajtjuk a négy oldalát, majd letakarva további 20 percig pihentetjük. Ezután még egyszer kinyújtjuk, és az oldalait középre hajtva ismét 20 percig kelesztjük.

A sütéshez a körülbelül 2-3 cm vastag tésztát pogácsaszaggatóval kiszaggatjuk. A tepsiben tojásfehérjével megkenjük a pogácsák tetejét, megszórjuk reszelt sajttal, és 160 fokra előmelegített sütőben 15 perc alatt megsütjük.

HIRDETÉS

Meghívó

Az Evangélikus Külmissziói Egyesület 2012. évi közgyűlését és külmissziói napját a korábban jelzett február 18. helyett *február 25-én, szombaton 10–15 óra* között tartja a Deák téri evangélikus gyülekezet nagytermében (1052 Budapest, Deák tér 4.).

Téma: *Missziói felelősség nemzedékről nemzedékre.* Előadást tart: *Gáncs Péter* elnök-püspök.

Az ebédszünet utáni fórumbeszélgetést – melynek résztvevői *Ihrig Dénes* mérnök, *Laborczi Géza* lelkész, *Kalocsa Zsuzsanna* lelkész, *Bence Zsófi Anna* gyógytornász – *B. Pintér Márta* lelkész vezeti.

Kérjük, hogy minél nagyobb létszámban, a missziós köröket is képviselve jöjjenek el Testvéreink.

Előreláthatóan 2012 márciusától újra megnyílnak a *Környezet és energia operatív program* épületenergetikai korszerűsítést, energetikai rendszerek fejlesztését támogató pályázatainak forrásai, összességében mintegy százmilliárd forintos kerettel. Érdemes tehát minél előbb végiggondolni, milyen fejlesztések lehetségesek egy-egy gyülekezetben, intézményben, és elkezdeni megtervezni a projekteket.

Az előkészítés lépéseinek végiggondolásában az egyház pályázati munkacsoportja szívesen nyújt segítséget az érdeklődőknek. Az evangélikus egyház pályázati szabályrendelete, a kerületi referensek elérhetősége és az aktuális pályázati kiírások megtalálhatók a *http://palyazat.lutheran.hu* honlapon – ezen a weboldalon egyúttal eleget lehet tenni az egyházon belüli bejelentési kötelezettségeknek, és a támogatási kérelmek benyújtására is szolgál a honlap.

■ K. I.

HÍREK, HIRDETÉSEK

HIRDETÉS

Meghívó

Szeretettel hívunk minden kedves érdeklődőt február 26-án, vasárnap 14 órakor tartandó ünnepi istentiszteletünkre és emléktábla-avatásunkra, majd az ezt követő szeretetvendégségre. Az ünnepségen *Szépfalusi István* evangélikus lelkész születésének 80. évfordulójára emlékezünk. Helyszín: 2859 Vértesketh ely, Kossuth Lajos u. 16., evangélikus templom.

Kadlecsik Zoltán, *evangélikus lelkész*

HIRDETÉS

Meghívó

A budahegyvidéki evangélikus templomba (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) február 19-én, vasárnap 18 órára *Ferenczi Zsófia* (fuvola), *Kozák Orsolya* (hegedű), *Gombos Arikán* (gordonka) és *Ecsedi Zsuzsa* (orgona) barokk kamarazenei hangversenyére. Műsoron *H. Scheidemann, G. Ph. Telemann, G. Frescobaldi, J. S. Bach, H. Schütz, H. I. F. Biber* és *Barta Gergely* művei.
Meditáció: *Keczkó Szilvia.*
Mindenkit szeretettel várunk!

A rákosszentmihály–sashalmi evangélikus gyülekezetben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) minden hónap második keddjén, legközelebb február 14-én 19 órától Taizé-ima és énekegyüttlét. Minden alkalommal van igehirdetés is. Információ: *http://gyertyafeny.lutheran.hu.*

50 ÉVE HARANGÖNTÉS ŐRBOTTYÁNBAN
GOMBOS MIKLÓS aranykoszorús harangöntőmester

Kiváló magyar szakemberek által készített, külföldön is elismert magyar termékeket gyártunk a harangokkal kapcsolatos bármely munkához.

Referencia: www.harangontes.hu.

Levélcím: 2162 Őrbottyán, Rákóczi u. 121.
Mobil: 30/948-9575, fax: 28/361-770.
E-mail: gombosmi@harangontes.hu.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból február 12-étől február 19-éig

VASÁRNAP

8.05 / MR6 – A régió rádiója
Zsinatoló
(vasárnapi ökumenikus műsor)
9.00 / Duna Tv
Isten kezében
Evangélikusok Nagyváradon
10.00 / Duna Tv
Világ-nézet
Kereszt és toll
10.04 / Kossuth rádió
Református istentisztelet közvetítése Dégről
Igét hirdet:
Imre Bálint esperes
10.15 / m1
Evangélikus magazin
(ismétlés: 13.20 / m2)
10.45 / m1
Evangélikus ifjúsági műsor
19.35 / Bartók rádió
Az MR Ének- és Zenekarának hangversenye
Verdi: *Négy áhítatos ének*

HÉTFŐ

13.04 / Kossuth rádió
Házimurik
Hrabal regénye folytatásokban
13.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk!
Az evangélikus egyház félórája
14.25 / m1
A Szövetség – Biblia-vetélkedő
21.16 / Bartók rádió
HangJátékTér
A Noszty fiú esete Tóth Marival
21.30 / Duna Tv
Vivaldi
(angol–francia–olasz tévéfilm, 2008) (120')
23.00 / Duna World
Szép magyar novella
Csáth Géza: *A varázsló kertje*
0.35 / Duna Tv
Déva titka
(német–román dokumentumfilm)

KEDD

10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne: Beethoven:
C-dúr mise
12.00 / Kossuth rádió
Déli harangszó a diósgyőri evangélikus templomból
20.15 / Pax Tv
Fassang László orgonakoncertje
21.04 / Kossuth rádió
Szelídzengésű üzenet
Költő és diakonissza
21.30 / Duna Tv
Mátkaság és legényélet
(angol játékfilm, 2004)
21.30 / Duna World
Szent Kristóf kápolnája
(magyar tévéfilm, 1983) (102')
23.00 / Petőfi rádió
Akusztik
A The Souktramps koncertje az MR 8-as stúdiójában

SZERDA

10.00 / Duna Tv
Családbarát
(szolgáltatómagazin)
10.50 / Duna Tv
1 könyv
13.30 / Kossuth rádió
„Tebenned bíztunk eleitől fogva…”
A református egyház félórája
17.00 / Pax Tv
Megfeszített
(koncertfilm)
21.10 / Viasat 3
Bean – Az igazi katasztrófafilm
(angol–amerikai vígjáték)
21.30 / Duna Tv
A városban
(spanyol játékfilm, 2004) (109')
21.30 / Duna World
Bertolt Brecht: Rettegés és ínség a Harmadik Birodalomban
(magyar tévéfilm, 1980)

CSÜTÖRTÖK

14.00 / Bartók rádió
A hét zeneszerzői: Nagy Frigyes porosz király komponistái
Benne: Carl Heinrich Graun:
Jézus halála
14.15 / Duna Tv
Élő népzene
Tündök zenekar
14.35 / Kossuth rádió
Tér-idő
Szenvedély – betegség?
21.25 / Duna World
Shakespeare: Szeget szeggel
Közvetítés a kaposvári Csiky Gergely Színházból felvételről
21.40 / Duna Tv
Kanyaron túl
(magyar játékfilm, 2001) (104')
23.30 / Duna Tv
Pengető
Palya Bea Quintet
0.30 / m2
Lebegés
(szovjet film, 1982) (86')

PÉNTEK

5.20 / m1
Hajnali gondolatok
10.00 / Bartók rádió
Hang-fogó
Benne: Vivaldi: *Magnificat* RV 610
13.22 / Bartók rádió
Felejthetetlen hangversenyek a Magyar Rádió archívumából
A Tallis Scholars koncertje a budavári Mátyás-templomban
17.00 / Pax Tv
J. S. Bach: János-passió
(koncertfilm)
20.05 / Duna World
Rocklexikon
Zalatnay Sarolta
23.10 / Duna World
Párizs varázsa
(magyar ismeretterjesztő film)
23.45 / Duna Tv
Beavatás
Czakó Gábor televíziós esszéje

SZOMBAT

6.50 / Duna Tv
Az Ótestamentum
(olasz sorozat)
8.55 / m2
A Biblia gyermekeknek – Újszövetség
11.45 / Duna World
Nyelv és lélek
„Deme László elnáspángol”
16.40 / m1
A Szövetség
Biblia-vetélkedő
20.15 / m1
Prima primavera
(magyar–bolgár–angol–holland film, 2008)
20.35 / m2
Apa és fia
(angol tévéfilm, 2002) (103')
21.40 / Duna Tv
Amadeus
(amerikai film, 1984) (173')
22.30 / Kossuth rádió
Esti beszélgetés – a Földről

VASÁRNAP

9.30 / Mezzo Tv
Händel: Dixit Dominus
10.00 / Duna Tv
Világ-Nézet
Ábrahám gyermekei
10.05 / m1
Biblia a magyar képzőművészetben
10.15 / m1
Református magazin
10.45 / m1
Evangélikus ifjúsági műsor
11.00 / Duna Tv
Evangélikus istentisztelet közvetítése Kolozsvárról
(ismétlés: 12.10 / Duna World)
11.15 / m1
Református cigánymisszió
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzenéről
TV2 / 23.45
Saját szavak
(amerikai filmdráma, 2007)
(112')

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (február 12.)
Uram, szeretem házadat, ahol laksz, dicsőséged lakóhelyét. Zsolt 26,8 (Lk 2,46; Lk 8,4–8/9–15/; Zsid 4,12–13; Zsolt 125) Szeretem a templomunkat. Eddig három épület jelentett számomra lelki otthont. Az első egy kis fehér falusi templom, a hit útján való indulásom színhelye. A második az a színes falú fővárosi templom, ahol ifjú éveim során szerettem időnként egyedül elmélkedni az oltár előtt, a szőnyegen ülve. S a harmadik az az – Ybl Miklós tervei alapján készült – Isten háza, ahol egyszerre érzem a Szent jelenlétét és az emberközeliség, közvetlenség légkörét. A zsoltáros szavai ma hálára indítanak, amiért van lelki otthonom. S imádkozom ezért a három templomért és gyülekezetért.

Hétfő (február 13.)
A sáfároktól elsősorban azt követelik, hogy mindegyikük hűségesnek bizonyuljon. 1Kor 4,2 (Józs 24,18; 5Móz 32,44–47; 1Kir 1,1–27) A sáfár olyan tiszttartó, aki felelősséggel tartozik a rábízott emberekért, javakért, munkák elvégzéséért, s legjobb tudása szerint képviseli a gazdáját. Pál apostol rólunk, tanítványokról mondja, hogy Isten titkainak sáfárai vagyunk. Azt a megbízást kaptuk az Úrtól, hogy hirdessük szavainkkal, tetteinkkel, egész életünkkel a titkot: aki hisz Jézusban, annak örök élete van. Talán nyugtalanít, hogy egyszerű, hívő emberként nem érezzük magunkat elég képzettnek, rátermettnek erre a feladatra. A mai ige azonban egyértelmű: nem a talentumainkat veszi számba, és nem a missziós eredményeinket vizsgálja, hanem arra kérdez rá, vajon hűségesek vagyunk-e hozzá mindenben, amit teszünk.

Kedd (február 14.)
Igyekezz kipróbált emberként megállni az Isten előtt, mint olyan munkás, aki nem vall szégyent, hanem helyesen fejtegeti az igazság igéjét. 2Tim 2,15 (5Móz 4,10b; 2Móz 7,1–13; 1Kir 1,28–53) Nem szeretem a próbákat. Amikor jön egy betegség, váratlan élethelyzet vagy nehéz feladat, ami teszteli hitemet, kitartásomat, elkötelezettségemet, meg szoktam fogalmazni: bárcsak elkerülhettem volna ezt! De ha sikerül megküzdeni a kihívásokkal, utólag sokszor hálás vagyok azért a változásért, ami bennem közben végbement. Pál apostol ma arra buzdít, hogy ne akarjunk elmenekülni ezektől a próbáktól, hanem igyekezzünk helyt állni, hogy Isten elé kipróbált, bevált, megbízható, hiteles keresztyén emberként álljunk majd oda.

Szerda (február 15.)
Hit által kapott kijelentést Nóé azokról a dolgokról, amelyek még nem voltak láthatók, és Istent félve és tisztelve készítette el a bárkát háza népe megmentésére. Zsid 11,7a (1Móz 6,9; Mk 6,1–6; 1Kir 2,1–12) Egy ismerősöm, aki felnőttkorában ismerte meg az Urat, s csak nemrég keresztelkedett meg, szokta mondogatni: nekem a hit úján a fejem a legnagyobb akadály! Bizony, sokan vagyunk így. Amikor mindenáron meg akarunk érteni dolgokat, s a magunk – máskor működő – logikája szerint szeretnénk cselekedni, akkor nem Isten útján járunk. Mert van, amikor ő olyat kér, ami nem ésszerű, de amúgy se kell mindig mindent értenünk, elég, ha hittel tesszük, amit kell. Ha úgy adódik, bárkát építve a sivatag közepén s így megtapasztalva Isten mentő szeretetét.

Csütörtök (február 16.)
Te vagy segítségem és megmentőm, Istenem, ne késlekedj! Zsolt 40,18b (Mk 1,40–41; Lk 6,43–49; 1Kir 3,1–15) Amikor bajban vagyok, és a sikertelen megoldási kísérleteim után tehetetlennek, kiszolgáltatottnak érzem magam, akkor a percek mintha ólomlábakon járnának. Ilyenkor elkeseredésemben háborog a lelkem, amiért Isten nem siet a segítségemre. Pedig hiszem és vallom: az Úr nem késik el, mindig pontosan érkezik a segítséggel.

Péntek (február 17.)
Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, minden embernél nyomorultabbak vagyunk. 1Kor 15,19 (Zsolt 40,5; Jn 12,34–36/37–42/; 1Kir 3,16–28) Sok embert elsősorban az érdekel, hogyan alakul az ő és szerettei élete, s az örök életre nem gondol. Az Istennel való kapcsolatát is főleg azért ápolja, mert Isten segítségére számít a mindennapjaiban. Nincs ez így jól, ezért Pál olyan alternatívát kínál, amely egyszerre számol a földi és az örök távlatokkal, és arra buzdít, hogy reménykedjünk Urunkban, a bűnökön, halálon győztes Krisztusban ebben az életben és azután is.

Szombat (február 18.)
Amikor Jézus Krisztus az Atya Istentől tisztességet és dicsőséget nyert, ilyen szózatot intézett hozzá a felséges dicsőség: „Ez az én szeretett Fiam, akiben gyönyörködöm.” 2Pt 1,17 (Ézs 42,1; Mt 13,31–35; 1Kir 5,1–14) Kétszer is megtörtént, hogy Isten emberek füle hallatára adott közvetlen kijelentést Jézusról. Amikor Keresztelő János megkeresztelte őt a Jordán folyóban, akkor az ott lévő sokaság volt ennek fültanúja, a megdicsőülés hegyén pedig három tanítvány hallotta a mennyei szózatot. Kétség sem férhet ezek után ahhoz, hogy Jézus az Isten szeretett Fia.

■ Hulej Enikő

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu • **EvÉlet on-line**: www.evelet.hu, www.evangelikuselet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu. • **Előfizetés**: elofizetes@evelet.hu.
Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő**: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor**: Sinkáné Zombory Katalin (katalin.zombory@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line**: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). **Rovatvezetők**: Boda Zsuzsa – Új nap – új kegyelem (zsuzsa.boda@lutheran.hu), Hafenscher Károly – Régi-új liturgikus sarok (hafo@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518; fax: 1/486-1229. **Felelős kiadó**: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).
Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.). Felelős vezető: Nagy Zoltán.
Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével töröltetni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 212063